

ΕΠΙΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑ

Ο σύγχρονος περιορισμός των εκτρώσεων στις
ΗΠΑ, τα όρια των κινημάτων υπέρ της επιλογής
και οι αρνήσεις αναπαραγωγικής εργασίας

φάμπρικα ★ υφανέτ

Το έντυπο αυτό τυπώθηκε τον Ιούνιο του 2023 σε 1500 αντίτυπα. Διανέμεται χωρίς αντίτιμο σε στέκια, καταλήψεις, κοινωνικούς χώρους και η κάλυψη των εξόδων γίνεται με ελεύθερη συνεισφορά. Για παρατηρήσεις, κριτικές ή οποιαδήποτε ερώτηση, υπάρχει το contact@yfanet.net. Εναλλακτικά, κάθε Τρίτη στις 20:00, Ομήρου με Περδίκια.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	6
Επιβαλλόμενη Μητρότητα.....	12
Ελεύθερη Ανθρωγένεση: Έκτρωση Ενώπιον της Εργασίας	78
Κούφια επιλογές.....	108

Πρόλογος

Η ιδέα μιας έκδοσης σχετικά με τον περιορισμό των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων άρχισε να συζητιέται, από κάποιες από μας, την περίοδο που είδαμε μέσα από τις οθόνες μας τις εκτρώσεις να περιορίζονται σημαντικά σε πολλές πολιτείες των ΗΠΑ. Νιώσαμε τρομαγμένες, θυμωμένες μα όχι έκπληκτες. Είχε προηγηθεί, άλλωστε, η εμπειρία της έκδοσης «Η τομή της αναπαραγωγής: παλιές και σύγχρονες ιστορίες για τη δυνατότητα της έκτρωσης και τις κινήσεις εναντίον της» που πέρα από το ιστορικό και το νομικό πλαίσιο των πρακτικών της άμβλωσης, είχε επικεντρωθεί στην έκθεση των ζητημάτων που προκύπτουν σε σχέση με την έκτρωση στο ελληνικό παράδειγμα αλλά και στην περίπτωση της Πολωνίας και της Κροατίας, μέσα από συνεντεύξεις με συντρόφισσες. Επομένως, η ενασχόλησή μας με τις εκτρώσεις στις ΗΠΑ δεν προέκυψε από ένα στείο ερευνητικό ενδιαφέρον για ένα φαινόμενο που είναι μακριά από εμάς, αλλά γιατί θεωρούμε ότι το ζήτημα της έκτρωσης, και του περιορισμού της, αφορά άμεσα τις ζωές μας. Αρχικά, επιλέξαμε να προβάλλουμε την ταινία "The Janes" στις 9 Ιουλίου του 2022 στη Φάμπρικα Υφανέτ, όπου και παρουσιάσαμε μία πρώιμη μορφή της έκδοσης που ετοιμάζεστε να διαβάσετε. Η συζήτηση που ακολούθησε, μας παρακίνησε περαιτέρω για την ενασχόλησή μας με το συγκεκριμένο θέμα αλλά δυστυχώς οι άστατοι χρόνοι μας και η γενικευμένη εντατικοποίηση, μας οδήγησαν στην ολοκλήρωσή της σχεδόν έναν ολόκληρο χρόνο μετά.

Τα τελευταία χρόνια όλο και πιο έντονα αναδύονται λόγοι εναντίωσης στις εκτρώσεις και όχι μόνο από ένα παραδοσιακό, θρησκευτικό πλαίσιο. Τα κράτη σε παγκόσμιο επίπεδο

κρούουν τον κώδωνα του δημογραφικού προβλήματος και χαράσσουν πολιτικές για την επιδότηση της παραγωγής παιδιών. Αυτές οι πολιτικές, ανεξαρτήτως πολιτικής απόχρωσης, επιδιώκουν την αύξηση της εργασιακής δύναμης και προωθούν τη μπιρότητα θέτοντας στο προσκήνιο τον κίνδυνο αφανισμού του εκάστοτε έθνους εξαιτίας της πληθυσμιακής συρρίκνωσης και γήρανσης. Στο πλαίσιο του «δημογραφικού προβλήματος», οι φωνές που εναντιώνονται στις εκτρώσεις και επιδιώκουν την επιστροφή σε πιο παραδοσιακές εκφράσεις των έμφυλων ρόλων, βρίσκουν την ευκαιρία να διεκδικήσουν τη νομιμοποίηση των απόψεών τους σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Η παγκόσμια άνοδος του Alt-right αποτελεί μια διεκδίκηση της επανασύστασης της ετερόφυλης ανδρικής κυριαρχίας, η οποία επεκτείνεται από χώρα σε χώρα και τα αιτήματά της αρχίζουν να γίνονται ζητήματα κοινοβουλευτικής διαπραγματεύσεως και εκπροσώπησης. Η εναντίωση στα δικαιώματα των τρανς ατόμων, η επίθεση στα αναπαραγωγικά δικαιώματα, η υπεράσπιση της οικογένειας και της ετεροκανονικότητας αποτυπώνεται στους δρόμους, στα τηλεοπτικά παράθυρα αλλά και στο κοινοβούλιο. Κατακτήσεις οι οποίες επήλθαν μέσα από πολλαπλούς αγώνες και ταυτίστηκαν με τις αξίες της Δύσης όσον αφορά στα ατομικά δικαιώματα, μοιάζει να αρχίζουν να αμφισβητούνται στο πλαίσιο ενός νεοφιλελεύθερου αυταρχισμού που επεκτείνεται ακάθεκτα. Φυσικά αναγνωρίζουμε ότι ποτέ η έκτρωση δεν ήταν εντελώς ελεύθερη και προσβάσιμη για όλα τα υποκείμενα στο σύνολο των πολιτειών στις ΗΠΑ, όπου περιορίστηκε πρόσφατα. Η μετατροπή της σε ακριβό εμπόρευμα και ο σιγματισμός της ως «αμαρτωλή» ή «επικίνδυνη» πρακτική την καθιστούσε συχνά δυσπρόσιτη επιλογή ακόμα και σε περιοχές ή χώρες που θεωρείται νόμιμη, όπως στο ελληνικό παράδειγμα.

Το πρώτο και κύριο μέρος της έκδοσης με τίτλο «Επιβαλλόμενη μητρότητα: Ο σύγχρονος περιορισμός των εκτρώσεων στις ΗΠΑ, τα όρια των κινήματων υπερ της επιλογής και οι αρνήσεις αναπαραγωγικής εργασίας» αποτελεί ένα κείμενο της υποομάδας εκτρώσεων, υπό τη συλλογική ευθύνη και επεξεργασία της συνέλευσης της Φάμπρικα Υφανέτ. Το συγκεκριμένο κείμενο πραγματεύεται το ιστορικό πλαίσιο σε σχέση με τις εκτρώσεις στις ΗΠΑ, τη νομιμοποίησή τους αλλά και την απουσία συνταγματικής εγγύησης του δικαιώματος στην άμβλωση σε ομοσπονδιακό επίπεδο, που συνεισέφερε στον πρόσφατο περιορισμό τους. Αναφέρεται στις εκτρώσεις ως ζήτημα του αμερικάνικου κοινοβουλευτικού ανταγωνισμού, και στο πολύμορφο κίνημα εναντίον τους. Τέλος, αναλύεται ο πολλαπλός χαρακτήρας του περιορισμού των εκτρώσεων, ο ρόλος της οικογένειας υπό τους μετασχηματισμούς του νεοφιλελευθερισμού, το γιατί δεν υπήρξε κίνημα στις ΗΠΑ και η χρήση των εκτρώσεων ως μέσο άρνησης της αναπαραγωγικής εργασίας.

Το δεύτερο μέρος της έκδοσης αποτελείται από το κείμενο της Σόφι Λιούις (Sophie Lewis), «Ελεύθερη Ανθρωγένεση: Έκτρωση Ενάντια στην Εργασία» που δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα της Φάμπρικα Υφανέτ στις 25 Ιουλίου του 2022. Η Σόφι Λιούις (Sophie Lewis) είναι συγγραφέας και παρα-ακαδημαϊκός που ζει στη Φιλαδέλφεια, διδάσκει μαθήματα στο Ινστιτούτο Κοινωνικών Ερευνών του Μπρούκλιν και δημοσιεύει δοκίμια της σε περιοδικά όπως το n+1, καθώς και σε επιστημονικά περιοδικά όπως το Feminist Theory. Η Σόφι έχει σχέση, αν και μη αμειβόμενη, με το Κέντρο Έρευνας Φεμινιστικών, Κουίρ και Διεμφυλικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Πενσυλβάνια. Μπορείτε να παρακολουθήσετε τις ομιλίες της στο lasophielle.org. Είναι

συγγραφέας των βιβλίων *Full Surrogacy Now: Feminism Against Family* και *Abolish the Family: A Manifesto for Care and Liberation*, που κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Verso Books και Salvage Editions.

Η Λιούις, όπως και το πρώτο κείμενο, αναλύει τις εκτρώσεις ως ζήτημα διαχείρισης μεταξύ Ρεπουμπλικάνων και Δημοκρατικών, αλλά και προωθεί τη διεκδίκηση στην πραγματικά ελεύθερη και δωρεάν πρόσβαση στην έκτρωση κόντρα στις νεοφιλελεύθερες φεμινιστικές ρητορείες. Κατακρίνει τον απολογητικό δικαιωματικό λόγο, όπως και τις γενικευμένες επικλήσεις στη φροντίδα που δεν κατακρίνουν τον συχνά καταναγκαστικό της χαρακτήρα. Εν τέλει στο συγκεκριμένο κείμενο, δίχως ντροπές και μισόλογα, υπερασπίζεται την έκτρωση ως μία μορφή ελευθερίας απέναντι στην επιβολή της αναπαραγωγικής εργασίας. Το κείμενό της, με τίτλο *Free Anthrogenesis: Antiwork Abortion* περιλαμβάνεται στο δωδέκατο τεύχος του περιοδικού *Salvage* που κυκλοφόρησε το καλοκαίρι του 2022 σε έντυπη μορφή και που μπορεί να βρεθεί σε ψηφιακή μορφή στην επίσημη ιστοσελίδα του περιοδικού, όπου και παραμένει προσβάσιμο. Για περισσότερα, βλ. *Free Anthrogenesis: Antiwork Abortion – Salvage*. Η μετάφραση στα ελληνικά έγινε από τον Πέτρο. Την κοπιώδη δουλειά της επιμέλειας ανέλαβε με αυταπάρνηση η Σούλα. Η μετάφραση θα ήταν πολύ χειρότερη χωρίς τα πολύτιμα σχόλια και τις παρατηρήσεις που έκαναν ο Βαγγέλης, ο Ντης, ο John Akis και η Σοφία. Ευχαριστούμε θερμά για την παραχώρηση.

Το τρίτο μέρος της έκδοσης αποτελείται από το κείμενο «Κούφιος επιλογές» της Μάριαν Τζόουνς (Marian Jones) που μεταφράστηκε από την υποομάδα εκτρώσεων της

Φάμπρικα Υφανέτ. Η Μάριαν Τζόουνς δραστηριοποιείται ως διοργανώτρια σε κοινότητες στη Νέα Υόρκη και είναι αρθρογράφος και συντάκτρια του σοσιαλιστικού-φεμινιστικού περιοδικού Lux.

Η Μάριαν Τζόουνς συζητά τα όρια της έννοιας της «επιλογής» στη μάχη για ίσα αναπαραγωγικά δικαιώματα. Τονίζει τη μακρόχρονη απουσία εκπροσώπησης των μη λευκών γυναικών στο κίνημα υπέρ της επιλογής και υποστηρίζει ένα πλαίσιο προσανατολισμένο στη δικαιοσύνη και όχι αποκλειστικά στα δικαιώματα. Το συγκεκριμένο άρθρο δημοσιεύτηκε στο πλαίσιο του συλλογικού τόμου “We Organize to Change Everything” το οποίο εκδόθηκε από το σοσιαλιστικό φεμινιστικό περιοδικό Lux και τις εκδόσεις Verso Books. Το “We Organize to Change Everything” διερευνά τον αγώνα για τα δικαιώματα στην άμβλωση από τη δεκαετία του 1970 έως σήμερα, φέρνοντας στην επιφάνεια τις φωνές των αγωνιζόμενων για την αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη, των εργαζόμενων στην υγειονομική περίθαλψη και των δικτύων φεμινιστριών που βοηθούν τις εγκύους να έχουν πρόσβαση σε περίθαλψη σε περιοχές από το Μισισίπι έως το Μεξικό. Δεν μπορούμε να οικειοποιηθούμε το σύνολο των επιλογών και των θεωρητικών εργαλείων του κειμένου της Μάριον Τζόουνς, παρ’ όλα αυτά αναγνωρίζουμε τη συμβολή του στην ιστορία των φυλετικοποιημένων περιορισμών όσον αφορά στην αναπαραγωγική δικαιοσύνη, την κριτική των ορίων των κινήματων υπέρ της επιλογής αλλά και τη σημασία της διεκδίκησης κοινωνικών παροχών όσον αφορά τις υποτιμημένες και περιθωριοποιημένες μορφές οικογένειας.

KEEP YOUR POLICIES OFF MY BODY

MY BODY MY CHOICE, HER BODY HER CHOICE, THEIR BODY THEIR CHOICE
OUR BODIES OUR CHOICE, HIS BODY HIS CHOICE, MY BODY MY CHOICE
HER BODY HER CHOICE, THEIR BODY THEIR CHOICE, MY BODY MY CHOICE
MY BODY MY CHOICE, HER BODY HER CHOICE, THEIR BODY THEIR CHOICE
OUR BODIES OUR CHOICE, HIS BODY HIS CHOICE, MY BODY MY CHOICE
HER BODY HER CHOICE, THEIR BODY THEIR CHOICE, MY BODY MY CHOICE

— STUDENTSFORLIFE.ORG —
**THE FUTURE IS
ANTI-
ABORTION**
— TEXT LIFE TO 53445 —

TELLING Women
"YOU WON'T BE FREE
WITHOUT ABORTION"
IS MISOGYNY

ΕΠΙΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑ

Ο σύγχρονος περιορισμός των εκτρώσεων στις ΗΠΑ, τα όρια των κινημάτων υπέρ της επιλογής και οι αρνήσεις αναπαραγωγικής εργασίας.

Περιορισμός των εκτρώσεων στις ΗΠΑ

Αφορμή για το κείμενο αυτό αποτέλεσε η άρση της καθολικής νομιμοποίησης των εκτρώσεων στις ΗΠΑ, η οποία επιτεύχθηκε με την απόφαση *Ντομπς εναντίον Τζάκσον* (*Dobbs v. Jackson Women's Health Organization*) του Ανώτατου Δικαστηρίου των ΗΠΑ, που πέρασε τον Ιούνιο του 2022. Η απόφαση αυτή είχε ως αποτέλεσμα την ακύρωση των δύο προηγούμενων αποφάσεων του Ανώτατου Δικαστηρίου, *Ρόου εναντίον Γουέιντ* (*Roe v. Wade, 1973*) και *Ομοσπονδία Προγραμματισμένης Γονιμότητας της Αμερικής εναντίον Κέισι* (*Planned Parenthood v. Casey, 1992*), δίνοντας στις επιμέρους πολιτείες την πλήρη εξουσία να ρυθμίζουν κάθε πτυχή της άμβλωσης που δεν προστατεύεται από τον ομοσπονδιακό νόμο.

Διανύουμε μία ιστορική περίοδο που ζητήματα που αφορούν το φύλο και τη σεξουαλικότητα, καθώς και τις ταξικές και φυλετικές προεκτάσεις τους, αποτελούν όλο και πιο έντονα αντικείμενα διαβούλευσης και σύγκρουσης σε κοινωνικό και σε πολιτικό επίπεδο, όπως φαίνεται και από τον σύγχρονο περιορισμό της έκτρωσης στις ΗΠΑ. Αυτή η διαπίστωση δεν αφορά συγκεκριμένους τόπους αλλά αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο. Αν στρέψουμε το βλέμμα προς τις ΗΠΑ, είναι γιατί γνωρίζουμε καλά ότι τα ζητήματα της επίθεσης απέναντι στις έμφυλες και σεξουαλικές ανυποταξίες, ήδη έχουν αρχίσει να κυοφορούνται κοινωνικά εδώ και χρόνια και στους τόπους που ζούμε. Μέσα από αυτήν την έκδοση δεν ευελπιστούμε απλά να διερευνήσουμε τρόπους αντίστασης απέναντι σε κάποιο μακρινό και ζοφερό μέλλον, αλλά να προσπαθήσουμε να εμπνεύσουμε συζητήσεις, να ανιχνεύσουμε καθημερινές αρνήσεις και να συνδιαμορφώσουμε αγώνες στο ασταθές παρόν.

Το ιστορικό πλαίσιο σε σχέση με τις εκτρώσεις στις ΗΠΑ έως και το 1973

Από μια ιστορική σκοπιά, στην προκολομβιανή περίοδο και μέχρι τις αρχές του 18^{ου} αιώνα, η πρακτική της έκτρωσης ήταν ευρέως διαδεδομένη κοινωνικά. Κοινότητες ιθαγενών χρησιμοποιούσαν διάφορες εκτρωτικές μεθόδους, που διεξάγονταν είτε με τη χρήση εκτρωτικών φυτών είτε με τη βοήθεια μαιών - θεραπευτριών και, σύμφωνα με πηγές της μετακολομβιανής περιόδου, φαίνεται πως σε μεγάλο βαθμό είχαν γνώσεις που επέτρεπαν έως έναν βαθμό τον έλεγχο της αναπαραγωγής τους¹. Οι πρακτικές αυτές συνέχισαν να χρησιμοποιούνται διευρυμένα κατά τους πρώτους αιώνες της αποικιοκρατούμενης Αμερικής και μέχρι τις αρχές του 19^{ου} αιώνα.

Ελλείπει σχετικών νόμων, οι αποικιοκρατούμενες περιοχές συχνά δανείζονταν νομοθετικά πλαίσια από τις αποικιοκρατικές χώρες, πρακτική που εφαρμόστηκε και για τις εκτρώσεις. Στην περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών, η κύρια επιρροή προερχόταν από τον Αγγλικό νόμο, κατά τον οποίο μια εγκυμοσύνη μπορούσε να επιβεβαιωθεί τη στιγμή που η γυναίκα ένωθε το έμβρυο στην κοιλιά της να «κλωτσάει»², δηλαδή περίπου στον 4^ο μήνα. Αυτό πρακτικά σήμαινε ότι μέχρι και εκείνη τη στιγμή, η έκτρωση δεν αναγνωριζό-

1. Περισσότερα για τις εκτρώσεις κατά την προκολομβιανή περίοδο και τους πρώτους αιώνες της αποικιοκρατούμενης Αμερικής στο: Acevedo, Z. (2008), *Abortion in Early America*, *Women & Health*, 4(2), σελ. 159-167.

2. Συγκεκριμένα αναφέρεται η λέξη quickening στα αγγλικά που αφορά τη στιγμή που το εγκυμονών άτομο αρχίζει να νιώθει την κίνηση του εμβρύου εντός της κοιλιάς του.

ταν ως τέτοια, αλλά παρέμενε ένας άγνωστος λόγος για τον οποίο διακόπτεται ο κανονικός κύκλος της περιόδου. Συνεπώς, αντιμετωπιζόταν με χημικές ή μηχανικές μεθόδους που επαναφέρουν τον κύκλο, πολλές από τις οποίες ήταν αμβλωγόνες. Η ύπαρξη εγκυμοσύνης ήταν τόσο δύσκολα επιβεβαιώσιμη, ειδικά τους πρώτους μήνες, που εκτρωτικές ουσίες και πρακτικές περιγράφονταν αναλυτικά σε οδηγούς για μαίες. Η πρώτη φορά που το ζήτημα της έκτρωσης τίθεται σε δικαστήριο είναι το 1812 στη δίκη *Κοινοπολιτεία εναντίον Μπανγκς* (Commonwealth v. Bangs). Παρόλα αυτά, ο περιορισμός των εκτρώσεων σε μορφή νόμου πραγματοποιείται 9 χρόνια αργότερα στην πολιτεία Κονέκτικατ, με την πρώτη νομοθεσία να θεωρεί έγκλημα την έκτρωση μόνο αφού αρχίζει το έμβρυο να «κλωτσάει» και υπεύθυνο το άτομο που την προκαλεί χρησιμοποιώντας δηλητήριο. Η επόμενη φορά που εμφανίζεται νομοθεσία σχετικά με τον περιορισμό των εκτρώσεων είναι 12 χρόνια μετά, στην πολιτεία του Ιλινόις, και σταδιακά μέσα στον 19^ο αιώνα τα διατάγματα περιορισμού των εκτρώσεων διευρύνονται στις περισσότερες πολιτείες. Οι νόμοι αυτοί, βέβαια, δεν αναφέρονται στο σύνολο των γυναικών, αλλά επιβάλλουν έναν διακριτό διαχωρισμό ανάμεσα στις λευκές, τις μη λευκές γυναίκες και τις δούλες, οι οποίες υπόκεινταν στη δικαιοδοσία του ιδιοκτήτη τους.

Η μετάβαση στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής και η ανάγκη συσσώρευσης εργατικής δύναμης καθιστούσε επιτακτική την αύξηση του εργατικού δυναμικού. Η ανάγκη αυτή σε μεγάλο βαθμό ικανοποιήθηκε με τη μεταφορά σκλάβων από την Αφρική και την απομύζηση της εργατικής τους δύναμης. Οι μαύρες δούλες υποχρεώνονταν να γεννούν πολλά παιδιά, τα οποία συχνά ήταν αποτέλεσμα

βιασμών και σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Η απόκτηση πολλών παιδιών ήταν συχνά συνδεδεμένη με τα οικονομικά συμφέροντα των δουλοκτητών, οι οποίοι έβλεπαν την αναπαραγωγική ικανότητα των σκλάβων γυναικών ως έναν τρόπο να αυξήσουν τον πλούτο τους μέσω της πώλησης των παιδιών σκλάβων. Σε αυτό το πλαίσιο, πρακτικές αντισύλληψης και έκτρωσης χρησιμοποιούνταν από τις μη λευκές γυναίκες ως τρόπος αντίστασης στη δουλεία, ως μια μορφή άρνησης της περαιτέρω υποτίμησής τους που τις καθιστούσε ιδιοκτησιακά αγαθά.

Ταυτόχρονα, επιτυγχάνεται η υπαγωγή των ανθρώπινων δραστηριοτήτων σε ξεχωριστές σφαίρες και η παγίωση του ρόλου των γυναικών στην αναπαραγωγική σφαίρα. Η σταδιακή κατασκευή του ρόλου της γυναίκας ως υπεύθυνη για την αναπαραγωγή του έθνους, την ανατροφή των παιδιών και τη συντήρηση της οικογένειας, συνέβη ταυτόχρονα με την ανάπτυξη της ανδρικής κυριαρχίας στον τομέα της ιατρικής και την καθιέρωση του τομέα αυτού ως αυθεντία και ως ρυθμιστικού μηχανισμού πάνω στα σώματα των έμβιων όντων³. Το μη αναπαραγωγικό σεξ ποινικοποιείται, οι μαίες και οι θεραπεύτριες διώκονται και επιχειρείται η προσπάθεια διάλυσης των συλλογικών σχέσεων εντός των κοινοτήτων των Αφροαμερικανών δούλων. Στα πλαίσια αυτά, τα πρώτα διατάγματα ποινικοποίησης των εκτρώσεων αποσκοπούσαν κυρίως στον περιορισμό και τον αποκλεισμό των μαιών, των θεραπευτριών και των ατόμων που διεξή-

3. Στο βιβλίο της Σίλβια Φεντερίτσι (Silvia Federici) (2011), *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα, Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, Εκδόσεις των Ξένων, αναλύεται διεξοδικά η μετάβαση στον καπιταλισμό και ο ρόλος των γυναικών και των σκλαβών στη διαδικασία της πρωταρχικής συσσώρευσης.

γαγαν τις εκτρώσεις από τις ιατρικές πρακτικές, κρίνοντάς τες επικίνδυνες, χωρίς να εξυμνούν την αξία της ζωής του εμβρύου ή να καταστέλλουν την ιδέα της ατομικής επιλογής πάνω στα σώματα των γυναικών⁴.

Στη συνθήκη του ανδροκρατούμενο κόσμου της ιατρικής, ιδρύθηκε και η *Αμερικάνικη Ιατρική Ένωση* [American Medical Association (AMA)] το 1847, η οποία δέκα χρόνια μετά την αρχή της λειτουργίας της, σε μια προσπάθεια απόληψης της γυναικείας φιγούρας και επιρροής από την επιστήμη της ιατρικής, κήρυξε ότι η αδικαιολόγητη έκτρωση αποτελεί δολοφονία, στηριζόμενη όχι τόσο σε θρησκευτικά ή ηθικά επιχειρήματα όσο σε μια εξορθολογισμένη επιστημονική, βιολογική και ιατρική επεξήγηση. Με την ανάπτυξη νέων τεχνολογικών μέσων που επέτρεπαν την επιβεβαίωση της εγκυμοσύνης από τους πρώτους μήνες, εμφανίστηκαν νόμοι που καταδίκάζαν την απόπειρα έκτρωσης πριν αρχίσει το έμβρυο να κλωτσάει, αυξάνοντας έτσι το χρονικό εύρος κατά το οποίο μπορούσε να τιμωρηθεί η πρακτική της έκτρωσης. Επιπλέον, η αυθεντία των ανδρών ιατρών επιβεβαιώνεται ακόμα παραπάνω, εφόσον πλέον είναι οι μόνοι ικανοί να επιτρέψουν μια έκτρωση, στην περίπτωση που συμφωνούν 2 από αυτούς ότι η ζωή της γυναίκας βρίσκεται σε κίνδυνο. Τα επόμενα 20 χρόνια τόσο λόγω της έντονης επιρροής της AMA όσο και για δημογραφικούς, θρησκευτικούς λόγους, στην πλειονότητα των πολιτειών στις ΗΠΑ άρχισαν να εφαρμόζονται νομοθεσίες που απαγόρευαν την

4. Βλέπε και: Loretta J. Ross (1992), *African-American Women and Abortion: A Neglected History*, *Journal of Health Care for the Poor and Underserved*, 3(2), σελ. 274-284.

έκτρωση θέτοντας ποινές προστίμων και φυλάκισης τόσο στη γυναίκα όσο και στους συνεργούς της. Έως και το μέσο της δεκαετίας του 1850 πάνω από τις μισές πολιτείες είχαν θεοπίσει νόμους σχετικά με τις εκτρώσεις, πολλοί από τους οποίους έβαζαν στο επίκεντρο όχι μόνο το άτομο που εκτελεί την έκτρωση αλλά και την ίδια τη γυναίκα που την αποζητά. Η ποινικοποίηση των εκτρώσεων, όμως, δεν συνεπαγόταν και την πραγματική διακοπή τους, οι οποίες συνέχιζαν να διεξάγονται παράνομα για να καλύψουν την ανάγκη των γυναικών να μην γεννήσουν. Οι παράνομες εκτρώσεις που γίνονταν συνήθως σε ανθυγιεινές συνθήκες και πολλές φορές χωρίς την απαιτούμενη γνώση και φροντίδα, αύξησε κατά κόρον τον αριθμό των θανάτων των γυναικών που αποπειρώντο να τις πραγματοποιήσουν.

Στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα λαμβάνει χώρα στις ΗΠΑ το κίνημα υπέρ της ευγονικής, το οποίο υποστήριξε πληθώρα επιστημονικών και πολιτικών κύκλων, συχνά μάλιστα και από προοδευτικούς μεταρρυθμιστές οι οποίοι έβλεπαν την ευγονική ως «λύση» σε διάφορα κοινωνικά ζητήματα. Ψευδοεπιστημονικές θεωρίες περί ευγονικής υιοθετήθηκαν από το κίνημα του ελέγχου των γεννήσεων και είχαν ως αποτέλεσμα την προώθηση αισχρών περιορισμών γύρω από την αναπαραγωγή για όσους και όσες θεωρούνταν ανεπιθύμητοι. Ψυχικά ασθενείς, ανάπηροι, χρήστες, πόρνες και κυρίως μαύρες γυναίκες υποβάλλονται σε υποχρεωτική στείρωση. Μέχρι το 1932 η Εταιρεία Ευγονικής έχει καταφέρει την προώθηση και ψήφιση νόμων που επιτρέπουν τη στείρωση σε 25 πολιτείες. Η πρακτική αυτή εφαρμόστηκε εκτεταμένα καθόλη τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα και είχε ως αποτέλεσμα την εξαναγκαστική στείρωση χιλιάδων γυναικών, κυρίως μαύρων και φτωχών.

Από τη δεκαετία του 1940 και έπειτα, εμφανίζονται κινήματα με αιτήματα, αρχικά, νομιμοποίησης αντισυλληπτικών μεθόδων και στη συνέχεια των εκτρώσεων. Κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και όσο η παραδοσιακή ανδρική εργατική τάξη βρίσκεται στα πεδία μάχης, οι γυναίκες εισέρχονται στη σφαίρα της εργασίας και αρχίζουν να εργάζονται επισφαλώς σε διάφορους τομείς. Η είσοδος των γυναικών στην εργασία σε συνδυασμό με την ανάπτυξη του φορντικού μοντέλου παραγωγής και κατ' επέκταση της πυρηνικής οικογένειας, είχε ως αποτέλεσμα την ανάγκη περιορισμού των γεννήσεων. Έτσι, το 1955 ο μη κερδοσκοπικός οργανισμός *Ομοσπονδία Προγραμματισμένης Γονιμότητας της Αμερικής* (Planned Parenthood) που σχετίζεται με τις υγειονομικές παροχές και τα αναπαραγωγικά δικαιώματα καλεί το πρώτο συνέδριο με κύρια θεματική τις εκτρώσεις, υπογραμμίζοντας την ανάγκη αποποινικοποίησής τους, εξαιτίας της μειωμένης πρόσβασης αντισυλληπτικών μεθόδων στα κατώτερα στρώματα. Ως απάντηση στην ανερχόμενη τάση αποποινικοποίησης των εκτρώσεων, άρχισε να συγκροτείται ένα νέο κοινωνικό στρατόπεδο, αποτελούμενο κυρίως από θρησκευτικό και γενικότερα συντηρητικό κοινό. Ο λόγος τους στόχευε στο να θέσει ηθικά διλήμματα, να τρομοκρατήσει τις γυναίκες περιγράφοντας τους κινδύνους και τις πιθανές επιπλοκές και να ενισχύσει το κοινωνικό στίγμα σε γυναίκες που επέλεξαν τη λύση της έκτρωσης. Τις επόμενες δεκαετίες, το ζήτημα των εκτρώσεων ανακινείται στον δημόσιο λόγο, με την ενδυνάμωση φεμινιστικών και γυναικείων οργανώσεων, όπως η *Εθνική Ένωση για την Κατάργηση των Νόμων κατά των Αμβλώσεων* [National Association for the Repeal of Abortion Laws (NARAL)] και η *Ένωση για τη Μελέτη της Έκτρωσης* [Association for the Study of Abortion (ASA)]

που δημοσιοποίησαν στοιχεία σχετικά με την πραγματικότητα των παράνομων εκτρώσεων. Ένα κομμάτι του γυναικείου κινήματος που ζητούσε νόμιμες και ασφαλείς εκτρώσεις στηριζόταν σε φεμινιστικά αιτήματα, στην επιλογή και στη δυνατότητα αυτοδιάθεσης του σώματος και του ελέγχου πάνω στην αναπαραγωγή. Ενώ άλλα τμήματα βασίζονταν σε πιο δημοκρατικά αιτήματα όπως το δικαίωμα της γυναίκας να εργάζεται, ως επακόλουθο της ισότητας των φύλων, που δεν μπορεί να μπαίνει αντιπαραθετικά στον ρόλο της μητρότητας. Ταυτόχρονα, ομάδες όπως ο *Σύλλογος για την Ανθρώπινη Αμβλωση* [Society for Humane Abortion (SHA)] και οι *Janes*, δημιούργησαν δίκτυα επικοινωνίας γυναικών με γιατρούς που πραγματοποιούσαν εκτρώσεις σε ασφαλείς συνθήκες, παρά το καθεστώς παρανομοποίησης.

Για τη συνταγματική οργάνωση στις ΗΠΑ

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να εισάγουμε συνοπτικά τη συνταγματική οργάνωση και λειτουργία στις ΗΠΑ για την κατανόηση των νομικών μεταρρυθμίσεων σχετικά με τις εκτρώσεις. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση των ΗΠΑ αποτελεί το ανώτατο σώμα της κυβέρνησης των 50 πολιτειών της Αμερικής και άλλων περιοχών. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση αποτελείται από τρία διακριτά σώματα:

- α) το νομοθετικό, δηλαδή, το κογκρέσο που αποτελεί το άμεσα εκλεγμένο νομοθετικό σώμα των ΗΠΑ και περιλαμβάνει τη γερουσία και τη βουλή των αντιπροσώπων,
- β) το εκτελεστικό, δηλαδή, τον πρόεδρο, αντιπρόεδρο και το υπουργικό συμβούλιο και

γ) το δικαστικό, δηλαδή, τα ομοσπονδιακά δικαστήρια των ΗΠΑ στα οποία υπάγονται διάφοροι δικαστικοί φορείς. Το ανώτατο σώμα αποτελεί το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ.

Για να εξασφαλίζεται ο διαμοιρασμός της εξουσίας ανάμεσα στα τρία σώματα, το κάθε σώμα ελέγχει και ελέγχεται από τα άλλα δύο. Λόγου χάρη, η νομοθετική εξουσία έχει τη δυνατότητα να αρνηθεί την ψήφιση ενός νομοσχεδίου που καταθέτει ο πρόεδρος και αντίστροφα ο πρόεδρος μπορεί να ασκήσει βέτο σε έναν νόμο που έχει ψηφιστεί από το Κογκρέσο.

Το Ανώτατο Δικαστήριο καθιερώθηκε με το Άρθρο 3 του Αμερικανικού Συντάγματος το 1789 και είχε αρχικά περιορισμένη δικαιοδοσία, ενώ με την εκδίκαση της υπόθεσης *Μέρμπουρι εναντίον Μάντισον* (Marbury v. Madison) το 1803 εγκαθίδρυσε τον δικαστικό έλεγχο στις ΗΠΑ το οποίο του δίνει την εξουσία να αποφασίζει αν ένας νόμος, μία συνθήκη ή ένας διοικητικός κανονισμός αντιπαρέρχεται ή παραβιάζει τις διατάξεις του Συντάγματος των ΗΠΑ. Βλέπουμε επομένως ότι το ίδιο το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ αποκτά μόνο του τη δικαιοδοσία να μπορεί να ακυρώσει οποιαδήποτε νομοθεσία εάν αυτή κριθεί αντισυνταγματική. Η απόφαση που προκύπτει ύστερα από την εκδίκαση αυτών των υποθέσεων προηγείται έναντι οποιωνδήποτε νομοθετικών ρυθμίσεων σε ομοσπονδιακό αλλά και κρατικό επίπεδο ή και προηγούμενων αποφάσεων του Ανώτατου Δικαστηρίου και έχει ομοσπονδιακή ισχύ. Αυτό καθιστά το Ανώτατο Δικαστήριο θεματοφύλακα του Συντάγματος που είναι υπεύθυνο όχι μόνο για τη διατήρηση και εφαρμογή του συντάγματος αλλά και την ερμηνεία του. Και με την ερμηνεία εννοούμε ότι συχνά οι υποθέσεις με τις οποίες ασχολείται

το Ανώτατο Δικαστήριο βασίζονται πάνω σε σημεία του συντάγματος τα οποία είναι σχετικά ανοιχτά στην ερμηνεία και άρα η όποια απόφαση δεν βασίζεται σε μία διεκπεραιωτική εφαρμογή, αλλά διαμεσολαβείται από τις φιλοσοφικές, πολιτικές, ιδεολογικές και οντολογικές αντιλήψεις των εκάστοτε μελών του Ανώτατου Δικαστηρίου.

Νομιμοποίηση των εκτρώσεων

Οι πρώτες προσπάθειες νομιμοποίησης των εκτρώσεων, άρχισαν με την εισαγωγή των *Επιτροπών για Θεραπευτικές Εκτρώσεις* [Therapeutic Abortion Committees (TACs)] στα νοσοκομεία ορισμένων πολιτειών, όπου κυρίως λευκές γυναίκες των ανώτερων στρωμάτων μπορούσαν να ζητήσουν έκτρωση στην περίπτωση που πληρούσαν ορισμένα κριτήρια, πχ αν η ζωή τους βρισκονταν σε κίνδυνο. Η διερεύνηση των λόγων για τους οποίους μια γυναίκα μπορούσε να ζητήσει έκτρωση καταγράφηκε από το *Αμερικανικό Ινστιτούτο Δικαίου* [American Law Institute (ALI)], που αποσκοπούσε στην απλούστευση και διευκρίνιση των νόμων. Ως αποτέλεσμα το 1967 το Κολοράντο υιοθέτησε την πρόταση του ALI και έγινε η πρώτη πολιτεία που νομιμοποίησε τις εκτρώσεις σε περίπτωση βιασμού, αιμομιξίας ή απειλής για την ψυχική και σωματική υγεία της γυναίκας. Τις επόμενες χρονιές, αρκετές πολιτείες θέσπισαν νόμους που νομιμοποίησαν τις εκτρώσεις με ένα φάσμα κριτηρίων. Η Χαβάη μάλιστα, τις νομιμοποίησε χωρίς κανέναν περιορισμό.

Η καθολικότερη νομιμοποίηση των εκτρώσεων στις ΗΠΑ ήρθε μερικά χρόνια αργότερα, αποτελώντας τη θεσμική απάντηση σε αυτό το μεγάλο και πολύπλευρο κύμα φεμινιστικών διεκδικήσεων. Η δικαστική απόφαση του Ανώτα-

του Δικαστηρίου του 1973 που ονομάστηκε *Ρόου εναντίον Γουέιντ* επέβαλε τη νομιμότητα των εκτρώσεων σε όλες τις πολιτείες στις ΗΠΑ υπερκαλύπτοντας προηγούμενους νόμους ανά πολιτεία και αποτρέποντας οποιαδήποτε καινούργια προσπάθεια επιβολής απαγόρευσης. Ξεκίνησε από την υπόθεση μιας γυναίκας στο Τέξας, της Νόρμα Μακκόρβει (*Norma McCorvey*) το 1969, που επιθυμούσε να κάνει έκτρωση, κάτι που απαγορευόταν από την πολιτειακή νομοθεσία του Τέξας. Έτσι, οι δικηγόροι της, οι οποίες ήταν φεμινίστριες - ακτιβίστριες, εφορμώμενες από το φεμινιστικό κίνημα της περιόδου για τη νομιμοποίηση των εκτρώσεων, προσπαθούσαν για χρόνια να βρουν μία ταιριαστή υπόθεση η οποία να καταφέρει να φτάσει στα ανώτατα ομοσπονδιακά δικαστήρια, και αυτό το πέτυχαν με την υπόθεση *Ρόου*. Η Νόρμα δεν πρόλαβε φυσικά να κάνει έκτρωση καθώς η υπόθεση εκδικάστηκε 3 χρόνια αργότερα, ωστόσο, το αποτέλεσμα πρακτικά σήμαινε τη νομιμοποίηση των εκτρώσεων στις ΗΠΑ. Στις 22 Ιανουαρίου 1973, το Ανώτατο Δικαστήριο εξέδωσε μια απόφαση (με ψήφους 7 υπέρ και 2 κατά) που έκρινε ότι η Ρήτρα Δέουσας Διαδικασίας της Δέκατης Τέταρτης Αναθεώρησης του Συντάγματος των Ηνωμένων Πολιτειών παρέχει ένα θεμελιώδες «δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή». Συγκεκριμένα, στο απόσπασμα που προβλέπει ότι «Κανείς ... δεν μπορεί να στερηθεί τη ζωή, την ελευθερία και την περιουσία του, χωρίς τη δέουσα νομική διαδικασία», προστατεύει το δικαίωμα μιας εγκύου για άμβλωση. Έκτοτε υπήρχαν διάφορες πρόσθετες νομοθετικές ρυθμίσεις σε ομοσπονδιακό επίπεδο οι οποίες αφορούσαν τη νομιμοποίηση της έκτρωσης επιβάλλοντας ωστόσο περιορισμούς σε σχέση με τον χρόνο κατά τον οποίο μπορεί να διεξαχθεί. Οι ρυθμίσεις αυτές περιορίζουν τη δυνατότητα της έκτρωσης έμμεσα σε διαφορετικά επίπεδα, όπως η διευκόλυνση άρ-

νσης της πραγματοποίησης έκτρωσης το πρώτο τρίμηνο [απόφαση *Γουέμπστερ εναντίον Αναπαραγωγικές Υπηρεσίες Υγείας* (Webster v. Reproductive Health Services), 1989], η δυνατότητα επιβολής συμβουλευτικών συνεδριάσεων πριν την έκτρωση [απόφαση *Ομοσπονδία Προγραμματισμένης Γονιμότητας της Αμερικής της Βορειοδυτικής Πενσυλβάνια εναντίον Ρόμπερτ Π. Κέισι* (Planned Parenthood of Southeastern Pennsylvania v. Robert P. Casey), 1992] ή ο αποκλεισμός χρηματοδότησης των εκτρώσεων με κρατικά χρήματα [Τροπολογία Χάιντ (Hyde Amendment)].

Όσον αφορά την τιμή των εκτρώσεων, το κόστος της ιατρικής περίθαλψης στις ΗΠΑ καλύπτεται κατά κύριο λόγο από ιδιωτικές εταιρείες ασφάλισης και σε ορισμένες περιπτώσεις από δημόσια προγράμματα. Το αν η έκτρωση περιλαμβάνεται στις παροχές της ασφάλισης, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον πολιτειακό νόμο, δηλαδή σε ορισμένες πολιτείες επιβάλλεται ή απαγορεύεται η κάλυψή της με σχετικό διάταγμα. Ενδιαφέρον αποτελεί το γεγονός ότι σε 16 πολιτείες, παρόλο που απαγορευόταν η χρήση δημοσίου χρήματος για εκτρώσεις, με βάση την Τροπολογία Χάιντ, οι πολίτες επέβαλαν την κάλυψή τους σε προγράμματα δημόσιας ασφάλισης.

Η απουσία της συνταγματικής εγγύησης του δικαιώματος στην άμβλωση σε ομοσπονδιακό επίπεδο στις ΗΠΑ

Τον Ιούνιο του 2022 και ύστερα από 49 χρόνια από τη δικαστική απόφαση *Ρόου εναντίον Γουέιντ*, η οποία νομιμοποίησε τις εκτρώσεις σε ομοσπονδιακό επίπεδο, το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ αποφάσισε την άρση της νομιμοποίησής τους και έδωσε την ευχέρεια στην εκάστοτε Πολιτεία να αποφασίζει για τη νομιμότητα ή μη των εκτρώσεων.

Η καινούρια απόφαση με το όνομα *Ντομπς εναντίον Τζάκσον* έκρινε ότι «Το Σύνταγμα των ΗΠΑ δεν κάνει οποιαδήποτε αναφορά στην έκτρωση και άρα κανένα τέτοιο δικαίωμα δεν προστατεύεται άκριτα από κάποια συνταγματική διάταξη». Με τη φράση αυτή το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ απέσυρε την προστασία του δικαιώματος στην έκτρωση με το πρόσχημα ότι δεν αναφέρεται στην πρωταρχική μορφή του Συντάγματος. Επιπλέον, το Ανώτατο Δικαστήριο υιοθετώντας την οντολογική - θεολογική αντίληψη ότι το έμβρυο είναι πλήρως σχηματισμένος άνθρωπος, θεωρεί ότι «η έκτρωση καταστρέφει ό,τι θεωρείται πιθανή μορφή ζωής και... στην περίπτωση αυτή ως ζωή εννοείται το αγέννητο ανθρώπινο ον». Με αυτόν τον τρόπο το Ανώτατο Δικαστήριο παίρνει πίσω την απόφαση που το ίδιο έλαβε με τον νόμο *Ρόου εναντίον Γουέντ* και ακυρώνει την έμφαση που τότε είχε δοθεί στη ζωή της γυναίκας και του σώματός της ως μορφή ιδιωτικότητας. Αντ' αυτού η έμφαση πλέον δίνεται στην προστασία του αγέννητου παιδιού. Τόσο η απόφαση *Ρόου εναντίον Γουέντ* (1973), όσο και η *Ντομπς εναντίον Τζάκσον* (2022) πατάνε πάνω στο ίδιο ακριβώς σημείο του Συντάγματος των ΗΠΑ με σκοπό την επικύρωση και άρση της νομιμοποίησης της έκτρωσης, αντίστοιχα. Επομένως, η διαφορετική ερμηνεία του Συντάγματος στην περίπτωση της πρόσφατης απόφασης καταφέρνει πλέον την άρση της ομοσπονδιακής προστασίας των εκτρώσεων ανοίγοντας τον δρόμο για τη μερική ή ολική απαγόρευσή τους σε διάφορες πολιτείες.

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι τα μέλη του Ανώτατου Δικαστηρίου διατηρούν ισόβια τη θέση τους την οποία αποκτούν ύστερα από πρόταση του εκάστοτε προέδρου των ΗΠΑ και μία συγκεκριμένη δοκιμασία. Επομένως, η πλειοψηφική πολιτική θέση του εκάστοτε Ανώτα-

του Δικαστηρίου διαμορφώνεται με βάση το αν τα μέλη της έχουν τοποθετηθεί υπό δημοκρατική ή ρεπουμπλικανική διοίκηση. Η παρούσα σύσταση του Ανώτατου Δικαστηρίου θεωρείται αμιγώς συντηρητική εφόσον τα 6 από τα 9 μέλη έχουν διοριστεί από ρεπουμπλικάνους προέδρους καταφέροντας σε αρκετές περιπτώσεις την εφαρμογή υπερσυντηρητικών πολιτικών όπως διαφαίνεται και στην περίπτωση της άρσης της απόφασης *Ρόου εναντίον Γουέιντ*. Η απόφαση επιτράπηκε σε μεγάλο βαθμό λόγω της αντικατάστασης μελών του Ανώτατου Δικαστηρίου από τον Τραμπ, και ειδικά με την εισαγωγή της Έιμι Κόνεϊ Μπάρρετ (Amy Coney Barrett) που είχε τοποθετηθεί κατά των εκτρώσεων πριν την ανάληψη των καθηκόντων της.

Συνοπτικά, η τριμερής διαίρεση των εξουσιών διαμορφώνει την πολιτική οργάνωση και σε επίπεδο πολιτειακό αλλά και τοπικό. Ωστόσο, οι ομοσπονδιακοί νόμοι υπερισχύουν των πολιτειακών, που με τη σειρά τους είναι ανώτεροι των τοπικών αποφάσεων. Στην περίπτωση των εκτρώσεων, πριν το 1973 όταν δεν υπήρχε ομοσπονδιακός νόμος, η κάθε πολιτεία ρύθμιζε την ποινικοποίησή τους με εσωτερικούς νόμους. Με την καθολική νομιμότητα των εκτρώσεων, οι πολιτειακοί νόμοι τέθηκαν σε αδράνεια και τον Ιούνιο του '22, που το δικαστήριο αναίρεσε την ισχύ της απόφασης της καθολικής νομιμότητας, οι επιμέρους πολιτειακοί νόμοι μπορούσαν να τεθούν εκ νέου σε εφαρμογή.

Όλο το προηγούμενο διάστημα διάφορες πολιτείες προετοιμάζονταν νομοθετικά για την κατάργηση της προστασίας των εκτρώσεων υιοθετώντας νόμους που θα έρχονταν σε ισχύ με την κατάργηση. Με την καινούργια απόφαση, σε ορισμένες πολιτείες απαγορεύονται αυτόματα οι εκτρώσεις

λόγω σχετικών προηγούμενων νομοθετημάτων. Σε 13 πολιτείες, ενεργοποιήθηκαν οι προϋπάρχοντες trigger νόμοι (όπως τους αποκαλούν) και τέθηκαν σε εφαρμογή εντός 1 - 3 μηνών από την κατάργηση του διαπολιτειακού νόμου. Οι νόμοι αυτοί δεν είναι ενιαίοι και θέτουν σε εφαρμογή διαφορετικά επίπεδα απαγορεύσεων. Συνολικά σε 12 πολιτείες απαγορεύονται πλήρως οι εκτρώσεις, σε 6 εκ των οποίων μάλιστα (Αλαμπάμα, Αρκάνσας, Μιζούρι, Οκλαχόμα, Νότια Ντακότα, Δυτική Βιρτζίνια) η απαγόρευση ισχύει και σε περιπτώσεις βιασμού ή κινδύνου της υγείας της γυναίκας ή του εμβρύου. Σε ορισμένες πολιτείες εισάγεται ένας χρονικός περιορισμός, όπως για παράδειγμα ο σχηματισμός των οργάνων του εμβρύου. Στις πολιτείες που είχαν σε ισχύ απαγόρευση εκτρώσεων πριν το 1973 έπρεπε να εκδοθούν αποφάσεις για να διαλευκανθεί αν ισχύουν. Σε ορισμένες από αυτές τις περιπτώσεις ωστόσο, η εφαρμογή προηγούμενων νόμων μπλοκαρίστηκε έστω προσωρινά μέσα από την εκκίνηση συγκεκριμένων νομικών διαδικασιών (πχ Αϊόβα, Μίσιγκαν) οι οποίες αναμένουν να εκδικαστούν. Βέβαια, εδώ και χρόνια υπάρχουν πολιτείες με ελάχιστες ή και καθόλου κλινικές που διεξάγουν εκτρώσεις και επιπλέον έχουν σταματήσει κάθε είδους πληροφόρηση σε σχέση με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και τα μέσα αντισύλληψης. Έτσι, η απαγόρευση σε κάποιες πολιτείες και ο περιορισμός της έκτρωσης σε άλλες, δεν ήρθε ως κεραυνός εν αιθρία.

Ένα άλλο παράδειγμα σε σχέση με τα όρια της νομικής κατοχύρωσης είναι ότι η θεσμοθέτηση της δυνατότητας στην έκτρωση μέχρι την 12^η εβδομάδα (στην περίπτωση της Ελλάδας) έχει στηριχτεί πάνω στο πότε ξεκινάει η ζωή του εμβρύου που θεωρείται ιερή. Οπότε το όριο των 12 εβδομάδων τίθεται όχι κυρίως για λόγους ασφάλειας των

εγκυμονούσων αλλά ως σηματοδότηση της αρχής της ανθρωπίνης ζωής⁵. Από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού, σε πολλές πολιτείες των ΗΠΑ, ως όριο για τη νόμιμη διεξαγωγή έκτρωσης τίθενται οι 22-24 εβδομάδες γιατί μετά το πέρας τους το έμβρυο μπορεί να επιβιώσει εκτός της μήτρας, με ιατρική υποβοήθηση. Αντίθετα, σε αρκετές πολιτείες η δυνατότητα της έκτρωσης περιορίζεται στις 6 εβδομάδες, με τη δικαιολόγηση ότι τότε αρχίζει να χτυπά η καρδιά του εμβρύου⁶. Αντιλαμβανόμαστε βέβαια, ότι αυτό το χρονικό όριο είναι αρκετά περιοριστικό, καθώς πάρα πολύ συχνά η εγκυμοσύνη δεν γίνεται αντιληπτή πριν από την 6^η εβδομάδα της κύησης, με αποτέλεσμα τα υποκείμενα να κάνουν το νομικό όριο και άρα τη δυνατότητα να κάνουν την έκτρωση νόμιμα. Μέσα από τα διαφορετικά παραδείγματα του χρονικού περιορισμού της έκτρωσης τόσο στις ΗΠΑ, όσο και στην Ελλάδα (12 εβδομάδες), αντιλαμβανόμαστε ότι οι περιορισμοί στο μέχρι πότε μπορεί να γίνει έκτρωση με βάση τον νόμο καθορίζονται από μια θεολογική — οντολογική αντίληψη περί ζωής και της διαμόρφωσης του εμβρύου. Υπό αυτό το πρίσμα η οντολογική αντίληψη του εκάστοτε νόμου δίνει το πάτημα τόσο για την απαγόρευση των εκτρώσεων πλην ελάχιστων εξαιρέσεων (βιασμού, αιμομιξίας, ασθένειας κλπ), όσο και για τον εκ νέου περιορισμό τους με βάση προσεγγίσεις γύρω από τον βιολογικό σχηματισμό και την ανάπτυξη του εμβρύου.

5. Φάμπρικα Υφανέτ (2020), *Η τομή της αναπαραγωγής: Παλιές και σύγχρονες ιστορίες για τη δυνατότητα της έκτρωσης και τις κινήσεις εναντίον της*.

6. Στο Τέξας ο συγκεκριμένος περιορισμός άρχισε ήδη να υλοποιείται από το 2021.

Οι εκτρώσεις ως ζήτημα του αμερικάνικου κοινοβουλευτικού ανταγωνισμού

Ένα σημαντικό σημείο όσον αφορά τη συγκεκριμένη αλλαγή είναι το ζήτημα των εκτρώσεων ως κομμάτι του κοινοβουλευτικού ανταγωνισμού στις ΗΠΑ. Από το 1973 και μετά το ζήτημα της έκτρωσης συχνά αποτέλεσε ένα σημείο κλειδί για να κινητοποιηθεί η βάση των ψηφοφόρων σε σχέση με τις εκλογές. Πιο συγκεκριμένα το κίνημα ενάντια στην έκτρωση είχε σημειώσει σημαντικές επιτυχίες σε νομοθετικό και σε εκλογικό πλαίσιο, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια που όλο και περισσότεροι κυβερνήτες εν ενεργεία τίθενται ενάντια στην έκτρωση⁷. Το να είσαι υποψήφιος για το προεδρικό χρίσμα των Ρεπουμπλικανών είναι ασύμβατο με το να είσαι υπέρ του δικαιώματος των γυναικών να επιλέγουν σε σχέση με την άμβλωση⁸.

Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και με τους Δημοκρατικούς από την πλευρά της υπεράσπισης της έκτρωσης. Ο εν έτη 2023 πρόεδρος των ΗΠΑ, Τζο Μπάιντεν (Joe Biden) για χρόνια δήλωνε προβληματισμένος ή και ενάντιος στην έκτρωση

7. Saurette, P. and Gordon, K. (2015), *The Changing Voice of the Anti-Abortion Movement: The Rise of "Pro-Woman" Rhetoric in Canada and the United States*, University of Toronto Press.

8. Ακόμα και αν κάποιοι όσο ήταν κυβερνήτες σε πολιτειακό επίπεδο τάσσονταν υπέρ της έκτρωσης, από τη στιγμή που θέλψαν να κατέβουν υποψήφιοι για πρόεδροι έπρεπε να αλλάξουν στάση. Το παράδειγμα του Μίτ Ρόμνεϊ (Mitt Romney) που οδηγήθηκε από το να δηλώνει υπέρ της έκτρωσης το 2002 ως κυβερνήτης της Μασαχουσέτης, στο να υπόσχεται ότι θα προτείνει δικαστές που θα άλλαζαν την απόφαση Ρόου εναντίον Γουέιντ το 2012 προκείμενου να κερδίσει την υποψηφιότητα των Ρεπουμπλικανών, είναι ενδεικτικό.

εξαιτίας της θρησκευτικής του πίστης, αλλά όταν άρχισε να υφάινεται το νήμα που επρόκειτο να τον οδηγήσει προς τον Λευκό Οίκο, η άποψή του άλλαξε. Παρά το γεγονός όμως ότι η επικρατούσα τάση στους Δημοκρατικούς φαίνεται να υποστηρίζει την έκτρωση, το κόμμα τους εδώ και χρόνια δεν επιδίωξε την πρωτοβουλία να θέσει προς ψήφιση κάποιον ομοσπονδιακό νόμο που να απαγορεύει στην εκάστοτε πολιτεία να καθορίζει το τι γίνεται με τις αμβλώσεις. Αυτή η κατάσταση, παράλληλα με την εντεινόμενη πόλωση της αμερικανικής κοινωνίας και της ευρύτερης αποσταθεροποίησης, οδήγησε τα τελευταία χρόνια πολλές πολιτείες με εκλεγμένους Ρεπουμπλικανούς εκπροσώπους να μεταρρυθμίζουν τους νόμους δημιουργώντας περιορισμούς στις εκτρώσεις και άλλα τεχνητά εμπόδια (κυρίως στις λεγόμενες πολιτείες του bible belt όπου υπάρχουν υψηλά ποσοστά επιρροής χριστιανικών εκκλησιών) με ελάχιστες αντιδράσεις απέναντί τους.

Γενικότερα όμως, το αποτέλεσμα σε σχέση με την απαγόρευση των εκτρώσεων σε συγκεκριμένες πολιτείες απορρέει από πολιτικές στρατηγικές διαχείρισης και των δύο κυρίαρχων κομμάτων στις ΗΠΑ. Η ενοχοποίηση της έκτρωσης ως ανεπιθύμητης και επίπονης επιλογής, η έξαρση του ηθικού πανικού για την επικίνδυνη σεξουαλικότητα των εφήβων και η νοσηματοδότηση του εμβρύου ως παιδιού μέσω της χριστιανικής πίστης, δεν προέρχεται αποκλειστικά από την πτέρυγα των Ρεπουμπλικανών. Οι πολιτικές πρωτοβουλίες που διεξήχθησαν για την πρόληψη της εφηβικής εγκυμοσύνης από την πλευρά Δημοκρατικών κυβερνήσεων ταυτόχρονα με το πρόγραμμα *Προσωρινής Βοήθειας σε Άπορες Οικογένειες* [Temporary Assistance for Needy Families

(TANF)]⁹ του 1996 απέδωσαν μία υπαρξιακή ενοχή στην έκτρωση¹⁰. Επιπλέον, ο Μπάρακ Ομπάμα (Barack Obama) κατά τη διάρκεια της θητείας του, έδειχνε να ενδιαφέρεται περισσότερο για την πρόληψη της εφηβικής εγκυμοσύνης προωθώντας ομοσπονδιακά κονδύλια προς τέτοιου είδους έρευνες παρά για το γεγονός ότι έκλειναν διαρκώς κλινικές εκτρώσεων σε πολιτείες που ελέγχονταν από τους Ρεπουμπλικανούς¹¹. Συνεπώς, συμπεραίνουμε ότι το κόμμα των Δημοκρατικών κυρίως για δύο λόγους δεν προώθησε έναν ομοσπονδιακό νόμο που θα έκανε αδύνατο τον περιορισμό της έκτρωσης σε πολιτειακό επίπεδο τα τελευταία χρόνια. Ο ένας λόγος έχει να κάνει με το ότι δεν ήθελαν να αποδευμευτούν πλήρως από ένα κεντρώο ή και συντηρητικό κομμάτι της κοινωνίας¹² και ο δεύτερος και πιο πρόσφατος

9. Το πρόγραμμα TANF έδινε οικονομικά κίνητρα στις Πολιτείες για τη μείωση των ποσοστών εγκυμοσύνης στις εφηβικές ηλικίες –μέσω και της ενίσχυσης εκπαιδευτικών προγραμμάτων σεξουαλικής αποχής –με την ταυτόχρονη απαίτηση για μείωση των ποσοστών των εκτρώσεων. Το πρόγραμμα είχε προωθηθεί από το ζεύγος Κλίντον (Clinton). Ο Κλίντον γενικότερα είχε αναφέρει σε ομιλία του ότι η έκτρωση πρέπει να είναι «νόμιμη, ασφαλής και σπάνια». Αντίστοιχα, η Χ. Κλίντον το 2005 είχε πει ότι αποτελεί «μια θλιβερή, ακόμα και τραγική επιλογή για πολλές πολλές γυναίκες».

10. Ζωή Μαυρουδή (2019), *Εκτρώσεις στις ΗΠΑ: ένας ηθικός πανικός στην έρημο του Αμερικανικού δικομματισμού*, Ασσόδου.

11. Ό.π.

12. Το 2008 είχε κατατεθεί το νομοσχέδιο *Freedom of Act* στο κογκρέσο. Το νομοσχέδιο *Freedom of Act* ουσιαστικά απαγορεύει στις κατά τύπους Πολιτείες να παίρνουν αποφάσεις απέναντι στην έκτρωση και γενικότερα «στο δικαίωμα μιας γυναίκας να ασκεί τέτοιες επιλογές ή να εισάγει διακρίσεις κατά της άσκησης των δικαιωμάτων αυτών στον κανονισμό ή στην παροχή παροχών, διευκολύνσεων, υπηρεσιών ή πληροφοριών». Ο Ομπάμα το 2009 -παρά το γεγονός ότι προεκλογικά είχε στηρίξει το συγκεκριμένο

λόγος είναι γιατί ήλπιζαν να ενσωματώσουν τις αντιδράσεις απέναντι στην απαγόρευση της έκτρωσης στις ενδιάμεσες εκλογές του Νοεμβρίου, όπως και έγινε.

Δηλαδή υποθέτουμε, ότι οι Δημοκρατικοί δεν έχουν παρέμβει με νομοθετική ρύθμιση ομοσπονδιακού τύπου για το ζήτημα των εκτρώσεων εδώ και δεκαετίες, όχι απλά και μόνο επειδή δεν κατείχαν ποτέ μία γενικευμένη πλειοψηφία, αλλά προκειμένου να μην απωλέσουν το ζήτημα των εκτρώσεων, ως ένα ζήτημα που θα κρίνει το ποσοστό ψήφων που θα πάρουν στις εκλογές¹³. Ο πρόεδρος δηλαδή, έχει τη δυνατότητα να εκδίδει ειδικά διατάγματα¹⁴ που τροποποιούν τμήματα της νομοθεσίας και θέτονται απευθείας σε ισχύ. Τα διατάγματα αυτά μπορούν να αναιρεθούν είτε με την ψήφιση ενός νέου νόμου είτε με δικαστική απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου, ενώ στο διάστημα μεταξύ της έκδοσης του διατάγματος και της αναίρεσής του, αυτό βρίσκεται σε ισχύ. Ακόμα και μετά το επιτυχημένο τεστ των ενδιάμεσων εκλογών του Νοεμβρίου του 2022 για τους Δημοκρατικούς, ο Μπάιντεν δείχνει να μην είναι πρόθυμος να περάσει κάποιο έκτακτο προεδρικό διάταγμα για να αναιρέσει γενικά την ισχύ της απόφασης περιορισμού των εκτρώσεων. Παράλληλα, οι κυρίαρχες φωνές των Δημοκρατικών

νομοσχέδιο- μετά το ξέσπασμα διαδηλώσεων και διαμαρτυριών από οργανώσεις «πέρ της ζωής», διαμήνυσε ότι δεν αποτελεί προτεραιότητα του η υπερψήφιση του νομοσχεδίου.

13. Σόφι Λιούις (2022), Ελεύθερη Ανθρωγένεση: Έκτρωση Ενάντια στην Εργασία, σελ. 78 στο παρόν έντυπο.

14. Τη διαδικασία αυτή την έχουν υιοθετήσει αρκετές φορές πρόεδροι για να επιτύχουν άμεσες νομοθετικές τροποποιήσεις, πχ ο Ομπάμα και ο Τραμπ περίπου 300 φορές ο καθένας.

και ο ίδιος ο Μπάιντεν συνεχίζουν να καλούν τον κόσμο προς την κάλπη και όχι προς τον δρόμο, προσδοκώντας να μετατρέψουν την οργή απέναντι στους Ρεπουμπλικάνους και τη συγκεκριμένη ρύθμιση σε υποστήριξη στο κόμμα των Δημοκρατικών. Βλέπουμε δηλαδή, ότι ζητήματα όπως αυτά της έκτρωσης εργαλειοποιούνται και από τους Δημοκρατικούς και βαφτίζονται σε κάποιες περιπτώσεις ακόμα και ως «θλιβερά γεγονότα»¹⁵, είτε υποστηρίζονται με αμιγώς συμβολικούς και μιντιακούς όρους. Αυτό συμβαίνει γιατί ζητήματα όπως αυτό της έκτρωσης, της σεξουαλικότητας ή της εγκληματικότητας αποτελούν ένα γόνιμο πεδίο για αντικρουόμενες ηθικολογικές προσεγγίσεις που συχνά καθορίζουν την απόφαση των ψηφοφόρων πάνω από την κάλπη.

Το κίνημα ενάντια στις εκτρώσεις στις ΗΠΑ

Η πρόσφατη εφιαλτική αλλαγή δεν αποτέλεσε απλά και μόνο μία πολιτική στρατηγική από τους κυβερνητικούς αντιπροσώπους των Ρεπουμπλικάνων. Η πολιτική στρατηγική των Ρεπουμπλικανών ήρθε να εκπροσωπήσει ένα ευρύτερο ζωντανό κίνημα με άμεσες συνδέσεις με την εκκλησία, που έκανε παρεμβάσεις έξω από κλινικές εκτρώσεων, συμβουλευτικές σε σχολεία, συνέδρια, ενημερωτικές

15. Όσο πολιτεύεταν ως Κυβερνήτης, ο νυν πρόεδρος των ΗΠΑ και μέλος των Δημοκρατικών, Τζο Μπάιντεν, είχε εκφράσει επανειλημμένα την αντίθεσή του στην πρακτική της έκτρωσης και την επιθυμία να ανατραπεί η απόφαση *Ρόου εναντίον Γουέιντ*. Πέρα από τις όποιες προσωπικές του πεποιθήσεις απευθυνόταν για πολλά χρόνια επί το πλείστον σε καθολικό και συντηρητικό κοινό. Ως πρόεδρος των ΗΠΑ πλέον βλέπουμε να δηλώνει ότι «θα κάνει τα πάντα για να προστατέψει τη διακοπή κύησης», καθώς φαίνεται να το απαιτούν οι κοινωνικοί συσχετισμοί σε σχέση με την επιτυχία του κόμματός του.

ημερίδες και είχε μεγάλη συμμετοχή σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Το παραδοσιακό προφίλ του κινήματος ενάντια στις αμβλώσεις είναι ανδρικό, έχει θρησκευτικό και νομοθετικό χαρακτήρα, επικεντρώνεται στο έμβρυο και εναντιώνεται στις γυναίκες¹⁶. Από το 1977 και μετά, είχαν υπάρξει στιγμές που έφτασε στο σημείο να αποκτήσει (και) εξτρεμιστικό χαρακτήρα, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα δολοφονίες γιατρών που έκαναν εκτρώσεις, αλλά και βομβιστικές επιθέσεις σε κλινικές¹⁷. Επιπλέον, αυτό το κίνημα τα τελευταία χρόνια κάνει κυβερνοεπιθέσεις σε ομάδες ή γυναίκες που υπερασπίζονται την έκτρωση, καταδίδει γυναίκες που κάνουν εκτρώσεις εκτός του εκάστοτε χρονικού ορίου ή ακόμα μηνύει για φόνο γυναίκες που διέκοψαν μόνες τους την κύησή τους¹⁸. Μεταξύ των άλλων, πάγια τακτική των οργανώσεων κατά της έκτρωσης ήταν να νοικιάζουν τα διπλανά κτίρια — κτήματα από τις κλινικές που διεξάγονταν εκτρώσεις με σκοπό την προπαγάνδα, τη διαπόμπευση και την ψυχολογική πίεση των γυναικών που πηγαίνουν να κάνουν έκτρωση.

16. Saurette, P. and Gordon, K. (2015), *The Changing Voice of the Anti-Abortion Movement: The Rise of "Pro-Woman" Rhetoric in Canada and the United States*, University of Toronto Press.

17. Μεταξύ 1977 και 1992, καταγράφηκαν 161 περιστατικά βομβαρδισμών και εμπρησμών σε κλινικές αμβλώσεων. Μέχρι σήμερα, οκτώ εργαζόμενα άτομα σε κλινικές αμβλώσεων έχουν δολοφονηθεί από εξτρεμιστές κατά της έκτρωσης, για τη συμμετοχή τους στη διευκόλυνση της πρόσβασης στη νόμιμη άμβλωση. Επιπλέον, από το 1992 και μετά έχουν γίνει 14 απόπειρες δολοφονίας προς άτομα που εργαζόντουσαν σε δομές που πραγματοποιούσαν εκτρώσεις.

18. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Λιζέλ Χερέρα (Lizelle Herrera) τον Απρίλιο του 2022 στο Τέξας, που διώχθηκε για τον «θάνατο ενός ατόμου...από αυτοπροκαλούμενη άμβλωση».

Ταυτόχρονα, οφείλουμε να σημειώσουμε την ανάδυση όλο και περισσότερων αντιδραστικών ταυτοτικών κινημάτων που επιθυμούν να υπερασπιστούν τις ανδρικές αξίες που χάνονται, τη λευκή φυλή που «κινδυνεύει από τους μαύρους κομμουνιστές πολιτικούς», την ετεροφυλοφιλία, την οικογένεια που απειλείται από το «κούρ των τραπεζιτών και των μασόνων» κλπ. Βλέποντας το νομικό δίκαιο να μετασχηματίζεται και το κράτος να αναγνωρίζει υποκείμενα και ανάγκες με κριτήριο τη φυλή, το φύλο και τη σεξουαλικότητα, λευκές γυναίκες και άνδρες (συνήθως θρησκευόμενοι χριστιανοί, αλλά όχι μόνο) επιζητούν την επιστροφή στο προηγούμενο παράδειγμα, όπου η απόλυτη κυρίαρχη αξία στους θεσμούς του κράτους ήταν η προστασία όσων υπερασπίζονταν την πυρηνική οικογένεια, την κυριαρχία της λευκότητας, των ανδρών και της ιδιοκτησίας. Για να το κάνουν αυτό δεν εναντιώνονται απλά στη δυνατότητα της έκτρωσης αλλά και στη δυνατότητα αντισύλληψης, στις μη ετεροφυλόφιλες ερωτικές σχέσεις, στη δυνατότητα επαναπροσδιορισμού φύλου, στην «ανεξέλεγκτη» σεξουαλικότητα των εφήβων, στην επιθυμία των γυναικών να «καταστρέφουν τους γάμους και τις οικογένειές τους». Επιδιώκουν δηλαδή, την παλιγγενεσία των αξιών πάνω στις οποίες χτίστηκαν οι ΗΠΑ¹⁹, στο να ξανακάνουν την Αμερική σπουδαία, όπως ήταν παλιά.

Αυτή η τάση δεν είναι απλά κοινωνική, αλλά εκφράζεται και μέσα από έναν δικαστικό ακτιβισμό που επηρεάζει άμεσα την ιδέα των νέων ιστορικών σχηματισμών της ελευθερίας (και της ισότητας) και επιδιώκει την αποκατάσταση

19. Natasha Lenard (2022), *The End of Roe: Saving Abortion Rights Means Taking Them Into Our Own Hands*.

της πατριαρχικής τάξης που υποστηρίζεται από τη δύναμη του ομοσπονδιακού νόμου²⁰. Η έκτρωση, η αντισύλληψη, η ομοφυλοφιλία και ο επαναπροσδιορισμός φύλου αποτελούν μόνο μερικά από τα ζητήματα για τα οποία επιδιώκεται, τα τελευταία χρόνια, η ποινικοποίησή τους στις ΗΠΑ. Η ποινικοποίηση βέβαια δεν επετεύχθη μόνο μέσα από τις επίσημες δικαστικές αποφάσεις, όπως έγινε στην περίπτωση της έκτρωσης με την απόφαση του 2022. Αντίθετα, τον τελευταίο καιρό στην Αμερική παρατηρείται μια ιδιαίτερη δικαστική τάση η οποία με όρους ακτιβισμού και βιτζιλιαντισμού, δημοσιεύει προκαταρκτικές δικαστικές εκθέσεις γύρω από ένα επιμέρους ζήτημα με στόχο την ανακίνησή του στον δημόσιο λόγο και κατ' επέκταση την απονομιμοποίησή του. Η πιο έντονη απόδειξη του τι μπορούν να επιτύχουν οι εκλεγμένοι αξιωματούχοι χωρίς την ψήφιση ενός νέου νόμου είναι η εκστρατεία κατά των τρανς και μη δυαδικών (non-binary) παιδιών και των οικογενειών τους, που τροφοδοτείται από τον κυβερνήτη του Τέξας Γκρεγκ Άμπωτ (Greg Abbott) και τον Γενικό Εισαγγελέα Κεν Πάξτον (Ken Paxton). Το 2021, το ελεγχόμενο από τους Ρεπουμπλικάνους νομοθετικό σώμα του Τέξας εξέτασε ένα νομοσχέδιο που απαγορεύει την υγειονομική περίθαλψη που ενσωματώνει τη δυνατότητα επαναπροσδιορισμού φύλου για ανηλίκους. Το νομοσχέδιο απέτυχε, ωστόσο δημοσιεύτηκε η επίσημη γνώμη ενός από τους εισαγγελείς που υποστήριζε ότι «οι διαδικασίες τροποποίησης φύλου, συμπεριλαμβανομένων των ορμονικών θεραπειών, θεωρούνται κακοποίηση παιδιών, σύμφωνα με τη νομοθεσία του Τέξας». Το αποτέ-

20. Τζούντιθ Μπάτλερ (Judith Butler) (2022), *Ο δικαστικός ακτιβισμός των συντηρητικών στην απόφαση για τις αμβλώσεις στις ΗΠΑ*, Το μαύρο και το κόκκινο.

λεσμα ήταν ότι, σχεδόν αμέσως, το Υπουργείο Οικογένειας και Υπηρεσιών Προστασίας της πολιτείας άνοιξε έρευνες για κακοποίηση παιδιών εναντίον των γονέων τρανς και μη δυαδικών παιδιών.

Παράλληλα όμως, τα τελευταία χρόνια, αντιλαμβανόμαστε έναν μετασχηματισμό των περιεχομένων και της ταυτότητας του κινήματος υπέρ της ζωής (pro-life) στις ΗΠΑ. Πλέον, εκφράζονται συχνά θέσεις που εναντιώνονται πιο έμμεσα στις εκτρώσεις, που μιλούν για τους «κινδύνους της υγείας της γυναίκας από την επέμβαση της έκτρωσης» ή και «την υπεράσπιση της αντισύλληψης έναντι της έκτρωσης». Οπότε, πέρα από την έκφραση της ευαισθησίας για το έμβρυο ως δικαιολογίας για την εναντίωση στις εκτρώσεις, έρχεται πλέον η ευαισθησία προς τις ίδιες τις γυναίκες για να δικαιολογήσει την προσπάθεια περιορισμού τους²¹. Σήμερα λοιπόν, ο ακτιβισμός κατά των αμβλώσεων κατασκευάζει όλο και περισσότερο έναν χαρακτήρα «υπέρ της γυναίκας»: χρησιμοποιεί γυναίκες εκπροσώπους, υιοθετεί ιατρική και επιστημονική γλώσσα για να ισχυριστεί ότι η αμβλωση βλάπτει τις γυναίκες, και εκφράζεται μέσα από ένα ευρύ φάσμα λεπτής εμπειριστατωμένης ρητορείας και αφήγησης, που χρησιμοποιεί παραδοσιακά «προοδευτικά θέματα» για να παρουσιάσει τη θέση κατά των αμβλώσεων ως «πιο φεμινιστική από τον φεμινισμό υπέρ της επιλογής»²².

21. Φάμπρικα Υφανέτ (2020), *Η τομή της αναπαραγωγής: Παλιές και σύγχρονες ιστορίες για τη δυνατότητα της έκτρωσης και τις κινήσεις εναντίον της*.

22. Αυτή η τακτική συμβαίνει εδώ και χρόνια στον Καναδά και έχει αλλάξει την ταυτότητα του κινήματος υπέρ της ζωής, αλλά τελευταία έχει ενσωματωθεί και από κομμάτια του κινήματος στις ΗΠΑ. Αρκεί κάποιο να ρίξει μια ματιά στους πρόσφατους πανηγυρισμούς για τον περιορισμό

Ο πολλαπλός χαρακτήρας του περιορισμού: Τάξη, φυλή και σεξουαλικότητα

Οι περιορισμοί στην άμβλωση συχνά επηρεάζουν δυσανάλογα τα άτομα που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να ταξιδέψουν για να την πραγματοποιήσουν, καθώς και εκείνες που δεν μπορούν να πάρουν άδεια από την εργασία τους ή να εξασφαλίσουν φροντίδα για τα ήδη υπάρχοντα παιδιά τους. Αυτά τα εμπόδια στην πρόσβαση στην περίθαλψη που αφορά την άμβλωση, μπορεί να καταστήσουν σχεδόν αδύνατο για τα υποτιμώμενα υποκείμενα της εργατικής τάξης να ελέγξουν την αναπαραγωγική τους δυνατότητα και να προβούν σε επιλογές που θεωρούνται δεδομένες για ανώτερα στρώματα.

Ο περιορισμός ή και η απαγόρευση της έκτρωσης οδηγεί στην εσωτερική μετανάστευση σε άλλη πολιτεία (με μεγάλο κόστος), στην αποδοχή κάποιου γάμου που δεν είναι επιθυμητός ή σε μονογονεϊκές οικογένειες που όμως συχνά δέχονται προνοιακή υποστήριξη από το κράτος. Η εσωτερική μετανάστευση λόγω έκτρωσης δεν είναι κάτι το απλό, είτε σημαίνει μετακίνηση απλά για έκτρωση μετ' επιστροφή, είτε μόνιμη μετανάστευση, καθώς απαιτεί χρόνο, στήριξη από το στενό περιβάλλον και σίγουρα αρκετό χρήμα.

Ακόμη, οι περιορισμοί στις αμβλώσεις μπορεί να οδηγήσουν σε αύξηση των μη ασφαλών και αυτοπροκαλούμενων αμ-

της έκτρωσης. Για περισσότερα σχετικά με το ζήτημα θα πρέπει να ανατρέξετε και πάλι στο βιβλίο Saurette, P. and Gordon, K. (2015), *The Changing Voice of the Anti-Abortion Movement: The Rise of "Pro-Woman" Rhetoric in Canada and the United States*, University of Toronto Press..

βλώσεων, ιδίως μεταξύ ατόμων με χαμηλό εισόδημα που δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σε ασφαλή και νόμιμη φροντίδα αμβλώσεων. Δηλαδή, έχουν ήδη αυξηθεί σε κάποιο βαθμό οι προσπάθειες διακοπής κύησης είτε με εκτρωτικά χάπια και δίχως ιατρική επίβλεψη είτε με πιο αυτοσχέδιες μεθόδους που συχνά εγκυμονούν πολλαπλούς κινδύνους. Αυτές οι μη απόλυτα ασφαλείς πρακτικές μπορεί να οδηγήσουν σε σοβαρές επιπλοκές για την υγεία, ακόμη και σε θάνατο.

Επιπροσθέτως, οι περιορισμοί στις αμβλώσεις διαιωνίζουν το καθεστώς της ταξικής υποτέλειας, καθώς αφαιρούν την ικανότητα των ατόμων να ελέγχουν την αναπαραγωγική τους ζωή και να σχεδιάζουν το μέλλον τους. Για παράδειγμα, τα άτομα που αναγκάζονται να κυοφορήσουν μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη μπορεί να μην είναι σε θέση να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους, να διατηρήσουν σταθερή εργασία ή να φροντίσουν τα ήδη υπάρχοντα παιδιά τους. Ξαφνικά δηλαδή, η γέννηση ενός παιδιού εμφανίζεται ως αναπότρεπτο γεγονός και καθορίζει ριζικά τη ζωή ενός ατόμου.

Η κατάργηση της κατοχύρωσης των εκτρώσεων πλήττει επί το πλείστον τα πιο υποτιμημένα φυλετικοποιημένα υποκείμενα, συνήθως μαύρα και ισπανόφωνα άτομα, όπως και υποκείμενα που δεν έχουν στήριξη από τις οικογένειες ή το κοινωνικό τους περιβάλλον. Ο συστημικός ρατσισμός και η έλλειψη πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη επιτείνουν σε μεγάλο βαθμό τον περαιτέρω αποκλεισμό των υποκειμένων αυτών από την παροχή της έκτρωσης. Ταυτόχρονα, οι ρατσιστικές συνέπειες των περιορισμών στις αμβλώσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες είναι πολύπλοκες και πολύπλευρες.

Η έλλειψη πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη μπορεί να οδηγήσει σε ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες και εξανα-

γκαστικές γεννήσεις, οι οποίες δυνητικά έχουν μια σειρά αρνητικών συνεπειών για τα άτομα και τις οικογένειές τους, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης της φτώχειας, των μειωμένων ευκαιριών εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας και των φτωχότερων αποτελεσμάτων υγείας. Επιπλέον, η ρητορική κατά των αμβλώσεων συχνά στοχεύει σε φυλετικοποιημένες κοινότητες, διαιωνίζοντας επιβλαβή στερεότυπα και συμβάλλοντας στον στιγματισμό της αμβλώσης ή της πολυτεκνίας ως μη υπεύθυνες επιλογές. Μαύρες και ισπανόφωνες γυναίκες έχουν κατηγορηθεί ως βασιλίσες της πρόνοιας, δηλαδή ότι διάγουν ανεύθυνο σεξουαλικό βίο με αποτέλεσμα να έχουν πολλά παιδιά, επειδή στηρίζονται στη βοήθεια του κράτους. Ο όρος “Welfare queen” είναι ένας υποτιμητικός όρος, που χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια γυναίκα που θεωρείται ότι κάνει κατάχρηση του συστήματος πρόνοιας, συχνά έχοντας πολλά παιδιά και στηριζόμενη στην κρατική βοήθεια για τη συντήρησή τους. Ο στερεοτυπικός αυτός όρος χρησιμοποιείται συχνά για τη διαιώνιση αρνητικών στερεοτύπων σχετικά με τα άτομα με χαμηλό εισόδημα και για την ενίσχυση της ιδέας ότι τα υποκείμενα που λαμβάνουν κρατική βοήθεια είναι τεμπέλικα και εξαρτημένα από αυτά. Επίσης, ο συγκεκριμένος όρος έχει χρησιμοποιηθεί ως μέσο δικαιολόγησης των περικοπών σε κοινωνικές παροχές που αφορούν «ανεύθυνες γυναίκες που κάνουν διαρκώς παιδιά»²³.

Πιο συγκεκριμένα, το 1996 ψηφίστηκε ο νόμος του Κλίντον “PRWORA”, γνωστός και ως Νόμος για τη μεταρρύθμιση

23. Foster, C. H. (2008), *The Welfare Queen: Race, Gender, Class, and Public Opinion*, *Race, Gender & Class*, 15(3/4), σελ. 162–79.

της Κοινωνικής Πρόνοιας (Welfare Reform Act). Ο συγκεκριμένος νόμος, στην κατεύθυνση περιορισμού του κράτους πρόνοιας, δημιούργησε έναν «οικογενειακό κόφτη» που σταματούσε την περαιτέρω οικονομική ενίσχυση μετά τη γέννηση ενός νέου παιδιού σε μητέρες και οικογένειες που ήδη λάμβαναν προνοιακή ενίσχυση από το κράτος. Ο περιορισμός των επιδομάτων δικαιολογήθηκε ως μία απόπειρα ανάσχεσης της εφηβικής εγκυμοσύνης, καθώς η δεύτερη αποτελούσε «το μεγαλύτερο κοινωνικό πρόβλημα της Αμερικής»²⁴. Αλλά στην πραγματικότητα ήταν μία απόπειρα ρύθμισης των κρατικών πόρων και ενθάρρυνσης στην αναζήτηση εργασίας, θεσμοθετώντας έτσι νεοφιλελεύθερες πολιτικές ατομικής υπευθυνοποίησης²⁵. Βλέπουμε δηλαδή, ότι η αναδιάρθρωση των επιδοματικών πολιτικών χάριν της αντιμετώπισης των «ανεξέλεγκτων γεννήσεων», που πιέζουν τα κρατικά ταμεία, συμβαίνει παράλληλα με τους αντιφατικούς λόγους και τις πρακτικές που περιορίζουν εδώ και χρόνια την έκτρωση. Έτσι, αυτές οι παράλληλες κινήσεις ρίχνουν το βάρος του περιορισμού της ανεύθυνης οικογένειας κυρίως στα πιο υποτιμημένα φυλετικοποιημένα άτομα που καταγράφουν μεγαλύτερα ποσοστά γεννήσεων αλλά και μονογονεϊκών οικογενειών, καθώς αυτές βασίζονταν στη στήριξη του κράτους πρόνοιας. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ δεν ενδιαφέρονταν για την αύξηση των γεννήσεων, αλλά ότι υπήρχαν κριτήρια σε σχέση με το τι ορίζεται ως σωστή και υπεύθυνη οικογένεια για το αμερικάνικο έθνος.

24. Ο Κλίντον χρησιμοποίησε τα συγκεκριμένα λόγια σε τότε δήλωσή του.

25. Ζωή Μαυρουδή (2019), *Εκτρώσεις στις ΗΠΑ: ένας ηθικός πανικός στην έρημο του Αμερικανικού δικομματισμού*, Το μαύρο και το κόκκινο.

Επιστρέφοντας στο ζήτημα του περιορισμού των εκτρώσεων στις ΗΠΑ, αυτός δείχνει να επιβαρύνει τις ήδη υπάρχουσες φυλετικές ανισότητες όσον αφορά την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και στα αποτελέσματά της. Για παράδειγμα, μελέτες έχουν δείξει ότι οι μαύρες και οι ισπανόφωνες γυναίκες έχουν περισσότερες πιθανότητες να αντιμετωπίσουν επιπλοκές (ακόμα και θανατηφόρες) που σχετίζονται με την εγκυμοσύνη σε σχέση με τις λευκές γυναίκες, εν μέρει λόγω του συστημικού ρατσισμού στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης. Οι περιορισμοί στις αμβλώσεις μπορούν να περιορίσουν περαιτέρω την πρόσβαση στην απαραίτητη ιατρική περίθαλψη, θέτοντας σε μεγαλύτερο κίνδυνο την υγεία και τη ζωή μαύρων και άλλων μη λευκών γυναικών.

Η κατάργηση της πρόσβασης στην έκτρωση επί το πλείστον στις νοτιοανατολικές πολιτείες δημιουργεί άμεσα επικινδυνότητα για τις ζωές εκατομμυρίων υποκειμένων. Αυτή η κατάσταση απορρέει και από τη νεοφιλελεύθερη πολιτική περικοπών στην υγεία και αποτελεί τμήμα ενός ευρύτερου συνόλου νόμων που στοχοποιούν κυρίως μαύρες, άπορες γυναίκες (και που ψηφίζονται εδώ και δεκαετίες διαδοχικά και από τα δύο κόμματα). Γυναίκες, non binary υποκειμένα και τρανς άνδρες που δεν βρίσκονται σε πολιτείες που ελέγχονται από τους Δημοκρατικούς (ή δεν ζουν σε τεράστια αστικά κέντρα και με οικονομικά αποθέματα), επί το πλείστον στο Νότο, βιώνουν εδώ και χρόνια εξαιρετικές δυσκολίες όσον αφορά τη διακοπή κύησης²⁶. Με τον πε-

26. Σόφι Λιούις (Sophie Lewis) (2022), *Ελεύθερη Ανθρωγένεση: Έκτρωση Ενάντια στην Εργασία*, σελ. 78 στο παρόν έντυπο.

ραιτέρω νομικό περιορισμό τους, πρέπει να σημειώσουμε, ότι αλλάζει συνολικά η αντίληψη της άμβλωσης για όλα τα υποκείμενα που δύνανται να κυοφορήσουν στις ΗΠΑ. Πλέον, ως πρακτική στιγματίζεται ακόμα πιο έντονα και κυνηγείται με αστυνομικούς όρους, κάτι που δημιουργεί ακόμα περισσότερες δυσκολίες (σε ψυχοκοινωνικό επίπεδο) στα υποκείμενα να την επιλέξουν ως διέξοδο.

Η συγκεκριμένη νομική ρύθμιση, που αντανακλά την κοινωνική πόλωση και την αποσταθεροποίηση στις ΗΠΑ, έρχεται να πειθαρχήσει τα γυναικεία, τρανς και non-binary υποκείμενα που τα τελευταία χρόνια έχουν αναδυθεί με εκρηκτικό τρόπο στην κοινωνική πραγματικότητα. Οι αρνήσεις τους να επωμιστούν πιο παραδοσιακούς ρόλους, τα αυξημένα διαζύγια, η φυγή από την πυρηνική οικογένεια, οι ανυποταξίες στα πλαίσια της οικιακής και αναπαραγωγικής εργασίας και οι μη ετεροκανονικές σχέσεις έχουν δημιουργήσει μία διάχυτη αναταραχή, που επηρεάζει συθέμελα τις σύγχρονες κοινωνίες, όσο και το πεδίο της κυβερνητικής πολιτικής. Η συγκεκριμένη απαγόρευση λοιπόν, έρχεται να απαντήσει σε αυτές τις ανυποταξίες και να τις καταστείλει. Επιπλέον, αυτή η κίνηση είναι προς την κατεύθυνση του περιορισμού της πολιτικής και της κοινωνικής ισχύος που έχουν αποκτήσει τα τελευταία χρόνια τα γυναικεία, non binary και τρανς υποκείμενα, καθώς τους αφαιρεί τη δυνατότητα του ελέγχου της αναπαραγωγικής τους ικανότητας. Με δύο λόγια, δείχνει να υποβαθμίζεται το καθεστώς της πολιτότητας για όσα υποκείμενα μπορούν να γεννήσουν μέσα σε μία συνθήκη παγκόσμιας κρίσης και τους γίνεται ευθεία έκκληση να επιστρέψουν σε πιο παραδοσιακούς ρόλους και να (ανα)παράγουν για χάρη του έθνους.

Η επιβολή της οικογένειας ως μέσο ρύθμισης των αντιφάσεων

Ιστορικά ο νεοφιλελευθερισμός, ο οποίος προωθεί το μοντέλο της ελεύθερης αγοράς, την ατομική ευθύνη και την ελάχιστη κυβερνητική παρέμβαση, είχε βαθύ αντίκτυπο στον θεσμό της οικογένειας. Ο νεοφιλελευθερισμός ως τάση δεν σημαίνει απλά και μόνο απόσυρση του κράτους. Πολλές φορές σημαίνει αναδιάρθρωση των πεδίων που παρεμβαίνει το κράτος. Όπως έχει προκύψει ιστορικά, μπορεί να σημαίνει όλο και περισσότερους κρατικούς φορείς καταστολής και ελέγχου και όλο και λιγότερες δομές και φορείς πρόνοιας.

Γενικότερα, όσον αφορά την πρόνοια, διαδραματίζεται μια εντεινόμενη διαδικασία εμπορευματοποίησης και ιδιωτικοποίησης της προσφοράς των αναπαραγωγικών υπηρεσιών. Όλο και πιο έντονα το κράτος αποσύρεται από το προνοιακό κομμάτι και προσπαθεί να φορτώσει το βάρος της φροντίδας στο κάθε άτομο ξεχωριστά ως κόστος υπηρεσιών. Το σημαντικό σε αυτήν τη διαδικασία είναι ότι πολλοί άνθρωποι ή οικογένειες δεν έχουν τη δυνατότητα να απευθυνθούν σε αυτές τις ιδιωτικές υπηρεσίες για οικονομικούς λόγους. Τα πιο υποτιμημένα κομμάτια της εργατικής τάξης δεν μπορούν, πλέον, να έχουν πρόσβαση σε αναπαραγωγικές λειτουργίες που στο παρελθόν ήταν δωρεάν και δημόσιες. Επιπλέον, υπάρχουν κομμάτια φυλετικοποιημένου περισευούμενου πληθυσμού που δεν είχαν ποτέ την ίδια δυνατότητα πρόσβασης στις δημόσιες και δωρεάν υπηρεσίες. Αυτά τα διόλου αμελητέα κοινωνικά κομμάτια, που γιγαντώνονται εν μέσω των πολλαπλών κρίσεων, είτε επαφίενται στην οικογένεια και, επί το πλείστον, στα γυναίκα υποκείμενα, ως τις πιο παραδοσιακές μορφές ανα-

παραγωγής και φροντίδας της εργασιακής δύναμης, είτε οι αναπαραγωγικές τους ανάγκες αφήνονται δίχως καμία απολύτως κάλυψη. Τα συγκεκριμένα κοινωνικά κομμάτια, και ιδιαίτερα τα γυναικεία υποκείμενα που τα απαρτίζουν, αναλαμβάνουν τις υποτιμημένες έμμισθες υπηρεσίες για τη φροντίδα των αναπαραγωγικών διαδικασιών, δουλεύοντας διπλοβάρδια τόσο σε σπίτια άλλων, όσο και άμισθα στα δικά τους σπίτια. Ακόμα και για τις οικογένειες που αγοράζουν αυτές τις υπηρεσίες, δεν σταματάνε να υπάρχουν ως τέτοιες. Η εμπορευματοποίηση των αναπαραγωγικών υπηρεσιών για τα λεγόμενα μεσαία στρώματα δεν σημαίνει τη διάβρωση της οικογένειας, αλλά τον μετασχηματισμό της.

Το νεοφιλελεύθερο μοντέλο πολλές φορές μεταφραζόταν σε ενίσχυση της οικογένειας παράλληλα με την ιδιωτικοποίηση της πρόνοιας. Από την άλλη, η φορντική ρύθμιση αποτελούσε μία ταυτόχρονη επιβολή της εργασίας και της πυρηνικής οικογένειας. Αμφότερες αυτές οι διαδικασίες ανατινάχτηκαν από τον κύκλο αγώνα των 60's, που έθεσε διαφορετικές επιθυμίες στο προσκήνιο. Ο μεταφορντισμός ήρθε να επιβάλλει εκ νέου την εργασία με άλλους τρόπους, αλλά και τη μορφή της οικογένειας, αυτή τη φορά μέσα από τη διαχείριση του κληρονομημένου πλούτου, με βάση το επιχείρημα της Μελίντα Κούπερ (Melinda Cooper). Ας σκεφτούμε τι μας συνδέει με τους γονείς μας και τους προγόνους μας, πέρα από τυχόν συναισθήματα αγάπης και οικειότητας ή μίσους και αποστροφής. Η Μάργκαρετ Θάτσερ (Margaret Thatcher) δεν είπε απλά «υπάρχουν μόνο τα άτομα», έλεγε «δεν υπάρχει κοινωνία, υπάρχουν μόνο άτομα και οικογένειες». Αυτό γίνεται εμφανές και μέσα από τα λόγια του κοινωνιολόγου Πίτερ Σάουντερς (Peter Saunders) που παρουσίασε την ιδιοκτησία κατοικίας ως μια μορφή «οι-

κογενειακής συσσώρευσης» που θα δίδασκε στην εργατική τάξη την αξία του κληρονομικού πλούτου και θα την αποσυνέδεε από το κράτος πρόνοιας στην εποχή της Θάτσερ.

«Η σημερινή γενιά δεν θα αφήσει απλώς πολλά χρήματα στα παιδιά της, αλλά πολλά από αυτά τα άτομα θα κληρονομήσουν και τα ίδια σημαντικά ποσά από τους γονείς τους. Τα κεφαλαιακά κέρδη από την αγορά κατοικίας γίνονται με αυτήν την έννοια κυκλικά, διότι κάθε γενιά από εδώ και πέρα θα επωφεληθεί από τους γονείς της, ενώ με τη σειρά της θα ωφελήσει τα παιδιά της»²⁷.

Επιπροσθέτως, βλέπουμε τα τελευταία χρόνια όλο και πιο έντονα το δημογραφικό ζήτημα και τη γήρανση των πληθυσμών να αναδεικνύεται ως κομβικό πρόβλημα για πολλά κράτη. Επιστήμονες και κυβερνητικοί αξιωματούχοι εδώ και δεκαετίες εκφράζουν τις ανησυχίες τους για τη μείωση του εργατικού δυναμικού και τις εξειδικευμένες θέσεις εργασίας. Φυσικά, η μετανάστευση συχνά λειτουργεί ενισχυτικά για το κεφάλαιο προς την προσωρινή επίλυση του προβλήματος. Παρόλα αυτά, πολλές φορές έρχεται σε σύγκρουση με το ισχυρό αντιμεταναστευτικό πρόσωπο του νεοφιλελεύθερου αυταρχισμού που επικρατεί όλο και πιο έντονα σε σχεδόν παγκόσμιο πλαίσιο. Αυτή τη στιγμή στη Γαλλία το ζήτημα περί δημογραφικού τίθεται ως κεντρικό επιχείρημα για την υπεράσπιση της αύξησης της ηλικίας συνταξιοδότησης ενώ ταυτόχρονα όλες οι δυτικές χώρες αρχίζουν να εισάγουν όλο και περισσότερα επιδόματα γέννας, μητρότη-

27. Το απόσπασμα του Σάντερς παρατίθεται στο βιβλίο της Cooper, M. (2017), *Family Values: Between Neoliberalism and the New Social Conservatism*, Zone Books.

τας, αδειών κλπ. Αυτό δείχνει ότι, παρά την προώθηση της εξατομίκευσης, ο θεσμός της πυρηνικής οικογένειας συνεχίζει να αποτελεί ένα προωθούμενο κοινωνικό «μαξιλάρι» μπροστά στην εντεινόμενη κοινωνική υποτίμηση.

Άρα, σε σχέση με το ζήτημα της έκτρωσης στις ΗΠΑ, παρά τις διαφορετικές στάσεις των δύο κομμάτων σε πολλαπλά ζητήματα, υπάρχει ένα σημείο στο οποίο φαίνεται να συμφωνούν. Το θέμα αυτό είναι η αναπαραγωγή του θεσμού της οικογένειας. Είτε μέσα από το πλαίσιο της υπεράσπισης των λευκών οικογενειών από το Ρεπουμπλικανικό κόμμα, που κατηγοριοποιούνται ως συντηρητικές, είτε από το πλαίσιο της υπεράσπισης των εναλλακτικών μορφών οικογένειας από το Δημοκρατικό κόμμα, ο θεσμός της οικογένειας πρέπει να συνεχίσει να αναπαράγεται.

Μία αντίστοιχη συνθήκη είχαμε αντιληφθεί λίγα χρόνια πριν και στο ελληνικό παράδειγμα μέσα από την κοινοβουλευτική συζήτηση σε σχέση με τη δεύτερη επιτροπή για το δημογραφικό ζήτημα που είχε θεσπιστεί επί κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ. Αν το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας προέκρινε μία επιδοματική πολιτική που στόχευε στην ενίσχυση της ελληνικής οικογένειας, και πιο συγκεκριμένα της Ελληνίδας μάνας (πολιτική που εφάρμοσε όταν ήρθε στην εξουσία), τότε ο ΣΥΡΙΖΑ προωθούσε τα πολλαπλά συστήματα οικογένειας (που με βάση τις έρευνες) θα αύξαναν τους δείκτες γονιμότητας της χώρας που κινδυνεύει από τον γερασμένο της πληθυσμό²⁸. Παρά τις αντίθετες

28. Περισσότερα για το δημογραφικό ζήτημα στην Ελλάδα βλέπε: Φάμπρικα Υφανέτ (2020), *Η τομή της αναπαραγωγής: Παλιές και σύγχρονες ιστορίες για τη δυνατότητα της έκτρωσης και τις κινήσεις εναντίον της*.

προσεγγίσεις, και τα δύο κόμματα συμφώνησαν στο ότι ο θεσμός της οικογένειας είναι απαραίτητος για τη συνέχεια της αναπαραγωγής της Ελλάδας.

Αυτή η στάση δεν φαίνεται να είναι τυχαία, καθώς πέρα από το δημογραφικό ζήτημα, ο θεσμός της οικογένειας φαίνεται να λειτουργεί ως αντίβαρο απέναντι στην υποχώρηση του κοινωνικού κράτους, δηλαδή, δημιουργεί ένα καθεστώς στοιχειώδους ασφάλειας απέναντι στη γενικευμένη επισφάλεια που βιώνουν τα υποκείμενα. Η πραγματικότητα όμως είναι πιο σύνθετη, καθώς η οικογένεια μπορεί να λειτουργεί παράλληλα τόσο ως υλικό καταφύγιο, όσο και ως πεδίο ακραίας εκμετάλλευσης και βίας. Έτσι, βλέπουμε ότι η υποχώρηση του κοινωνικού κράτους εξελίσσεται παράλληλα με την προώθηση του γάμου και ενός μοντέλου υπεύθυνης οικογενειακής μορφής, που θα αποτελέσει το μόνο δυνατό καταφύγιο απέναντι στον αβυσσαλέο ανταγωνισμό που επικρατεί σε συνθήκες κρίσης. Το κλείσιμο των κοινωνικών δομών και υπηρεσιών, που παρατηρήσαμε στην ελληνική πραγματικότητα, και η ιδιωτικοποίηση δημόσιων παροχών, εντατικοποιεί την εργασία που έχει επί το πλείστον έμφυλο χαρακτήρα και αναπαράγει την οικογένεια και τα μέλη της. Η ανάγκη του να κρατάς συντροφιά ή να διαβάζεις τα νεαρότερα μέλη της οικογένειας, η φροντίδα και η ιατρική περίθαλψη για τα μεγαλύτερης ηλικίας άτομα, το σύνολο των εργασιών του λεγόμενου νοικοκυριού αλλά και η συναισθηματική φροντίδα έπεσε επί το πλείστον πάνω σε γυναικεία υποκείμενα. Η υποχώρηση του κράτους πρόνοιας εντατικοποίησε τη γυναικεία άμισθη εργασία, δημιούργησε νέες επισφαλείς θέσεις εργασίας σε αμιγώς εμφυλοποιημένα πεδία (καθαρίστριες, νταντάδες, φροντίστριες κλπ) και έθεσε την ανάγκη της πειθάρχησης εντός της οικογένειας.

Αυτήν την ευρύτερη υποτίμηση δεν σημαίνει βέβαια ότι οι γυναίκες τη δέχτηκαν αδιαμαρτύρητα²⁹.

Γενικότερα ο θεσμός της οικογένειας σχετίζεται άμεσα με την παραγωγή εθνικών (ή δυνητικά εθνικοποιημένων) παιδιών που σχετίζονται με τη συνέχεια του έθνους και την παραγωγή εργατικής δύναμης. Η περαιτέρω ενίσχυση της μορφής της οικογένειας αλλά και της αδιάκοπης γέννησης των νέων πολιτών του έθνους κράτους συχνά γίνεται αυτοσκοπός, καταφεύγοντας μάλιστα στην εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογιών στη διαδικασία της γέννησης. Οι τράπεζες ωαρίων και σπέρματος, η σπερματέγχυση, η εξωσωματική γονιμοποίηση, η κρυοσυντήρηση και, φυσικά, η παρένθετη μπρόττητα είναι μερικές από τις περισσότερο ή λιγότερο συνηθισμένες πρακτικές υποβοηθούμενης γονιμοποίησης. Οι νέες τεχνολογίες δίνουν τη δυνατότητα σε ετερόφυλα και ομόφυλα ζευγάρια αλλά και άτομα έξω από κάποια μορφή οικογένειας να κάνουν παιδιά. Η διαδικασία αυτή, φυσικά, ανοίγει κάποιες προοπτικές, καθώς επεκτείνει τα όρια της γονεϊκότητας σε σημεία που δεν είχαμε φανταστεί, διαρρηγνύοντας σε μεγάλο βαθμό τα έμφυλα αλλά και ηλικιακά όρια εντός της διαδικασίας της γέννησης. Επιτρέπει μάλιστα μία έμπρακτη κριτική στην παραδοσιακή μορφή της οικογένειας, μέσα από τη συγκρότηση μονογονεϊκών και κούρι οικογενειών. Ωστόσο από την άλλη, οφείλουμε να σημειώσουμε ότι οι νέες τεχνολογίες, πέρα από τη διεύρυνση της μορφής της οικογένειας, έχουν δημιουργήσει και μία πολύ κερδοφόρα αγορά αναπαραγωγικών υπηρεσιών. Η πρόσβα-

29. Αναλυτικότερα στο: Φάμπρικα Υφανέτ (2020), *Η τομή της αναπαραγωγής: Παλιές και σύγχρονες ιστορίες για τη δυνατότητα της έκτρωσης και τις κινήσεις εναντίον της*, σελ.109-110.

ση σε όλη αυτήν την πληθώρα υπηρεσιών που σχετίζονται με την αναπαραγωγή, φυσικά, δεν γίνεται αμισθί, αντιθέτως το κόστος τους είναι συνήθως αρκετά υψηλό, γεγονός που προφανώς σημαίνει περιορισμό όλων αυτών των δυνατοτήτων σε ένα μικρό κομμάτι του πληθυσμού. Παραδείγματος χάριν, οι υποψήφιοι γονείς ανεξαρτήτως φύλου και ηλικίας μπορούν να απευθυνθούν σε κάποια από τις κλινικές παρένθετης μητρότητας και δίνοντας ένα ποσό περίπου 100.000 δολαρίων μπορούν να αγοράσουν ένα μωρό το οποίο θα έχει κυοφορήσει κάποια παρένθετη μητέρα. Αυτή η φαινομενικά εύκολη διαδικασία (φυσικά για όσα άτομα μπορούν να επωμιστούν το κόστος της) κρύβει από πίσω της μία τεράστια βιομηχανία παραγωγής παιδιών. Στην Ινδία, τη Μαλαισία, την Ουκρανία, την Ελλάδα, την Κύπρο, αλλά και σε άλλες χώρες οι οποίες έχουν αρκετά χαλαρούς νόμους γύρω από την παρένθετη μητρότητα, ντόπιες αλλά και μετανάστριες επιλέγουν να κάνουν αυτήν τη δύσκολη και συχνά επώδυνη εργασία στην προσπάθεια τους να επιβιώσουν. Οι συνθήκες εργασίας τους, ο συχνά αναγκαστικός εγκλεισμός τους στα διάφορα σπίτια μητρότητας, η πολύ μικρή πληρωμή τους συγκριτικά με τα ποσά που παίρνουν οι κλινικές, αλλά και η ψυχολογική και κυρίως σωματική επιβάρυνσή τους καθιστά την εργασία αυτή αρκετά δύσκολη και ενίοτε επικίνδυνη³⁰.

30. Περισσότερα για το ζήτημα της παρένθετης μητρότητας τόσο στις ΗΠΑ αλλά και σε άλλα μέρη του κόσμου μπορούν να βρεθούν στο βιβλίο της Lewis, S. (2019), *Full Surrogacy Now: Feminism Against the Family*, Verso Books. Η Lewis πέρα από την περιγραφή της μορφής και των συνθηκών διεξαγωγής της παρένθετης μητρότητας, επιχειρεί να τονίσει την ανάγκη αναγνώρισης της παρένθετης μητρότητας ως εργασίας και άρα την ανάγκη συγκρότησης σχέσεων διεκδίκησης και αλληλεγγύης μεταξύ των εργαζομένων. Κατ'έπекταση η Λιούις προτάσσει την παρένθετη

Η Μελίντα Κούπερ στο βιβλίο της *Family Values: Between Neoliberalism and Social Conservatism* υποστηρίζει ότι η νεοφιλελεύθερη εστίαση στην οικογένεια ως χώρο ατομικής ευθύνης και αυτοδυναμίας έχει συμβάλει στην άνοδο μιας νέας μορφής κοινωνικού συντηρητισμού, η οποία δίνει έμφαση στους παραδοσιακούς ρόλους των φύλων και στην αξία της πυρηνικής οικογένειας. Αυτή η νεοφιλελεύθερη εστίαση στην οικογένεια ως τόπο κοινωνικής αναπαραγωγής είχε αρνητικές συνέπειες τόσο για τα άτομα, όσο και για την κοινωνία αναφέρει η Κούπερ, ισχυριζόμενη ότι απαιτούνται εναλλακτικές προσεγγίσεις που αναγνωρίζουν τη σημασία της φροντίδας και την αξία της κοινωνικής αναπαραγωγής. Οπότε τελευταία, βλέπουμε να υπάρχουν και πολλές αριστερές απόψεις που θρηνούν για τη «διάλυση της οικογένειας» από τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές αναδιάρθρωσης. Αυτό η Κούπερ ισχυρίζεται ότι αποτελεί μία φαινομενικά ριζοσπαστική (αλλά στην πραγματικότητα συντηρητική) διαμαρτυρία απέναντι στις επιπτώσεις του κεφαλαίου προς μορφές των οργανωμένων μακρόχρονων σχέσεων και της γονεϊκότητας. Εκφράζεται, δηλαδή, μία γενικευμένη ανησυχία, καθώς μοιάζουν να καταρρέουν οι φιγούρες του πατέρα κουβαλητή και της συζύγου και μητέρας (που δεν χρειάζεται να δουλεύει) από τις πολιτικές του νεοφιλελευθερισμού. Σε σχέση με αυτήν την κατάρρευση, εκφράζεται και μία κατηγορία προς τον φεμινισμό, που βοήθησε στην κατάρρευση του φορντικού μοντέλου της οικογένειας και

μπρόττητα ως μια διαδικασία η οποία βοηθά στο ξεπέρασμα των στενών ορίων του φύλου και της πυρηνικής οικογένειας όσον αφορά το ζήτημα της αναπαραγωγής, αποτελώντας ένα εργαλείο για τη συγκρότηση της κοίτης οικογένειας.

στον μετασχηματισμό της σε ένα πιο ευέλικτο και επισημασμένο μοντέλο, εξαιτίας των διεκδικήσεων των γυναικών για πρόσβαση στη μισθωτή εργασία. Ακόμα και από φεμινιστικά κείμενα, σε κάποιες περιπτώσεις, δείχνει να υπάρχει ένα «κατηγορώ» προς τον μετασχηματισμό της οικογένειας που προσέφεραν οι φεμινιστικές ιδέες ως μία έμμεση συνεργασία τους με τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Με βάση την Κούπερ, αυτό συνέβη επειδή η θέση των γυναικών εντός της οικίας είχε οριστεί ως δυνητικά ριζοσπαστική, δηλαδή, ως μία δυνατότητα να αναγνωριστεί ο ιδιαίτερος ρόλος τους στην αναπαραγωγική εργασία μέσω της διατήρησης του οικογενειακού μισθού. Δηλαδή, του μισθού που αναλογεί στον άνδρα βιοπαλαιστή προκειμένου να χρηματοδοτεί την άμισθη οικιακή εργασία αλλά και τα παιδιά της.

Αυτή η λογική δύναται να οδηγηθεί στην υπεράσπιση ενός «κοινωνικού προστατευτισμού των παραδοσιακών αξιών της κοινωνίας», προκειμένου να επιβιώσουν κάποιες υποτιθέμενες συλλογικές ανθρώπινες αξίες απέναντι στις ανάγκες του καπιταλισμού της ελεύθερης αγοράς που οδηγεί στην κοινωνική αποσύνθεση. Η ιδέα που ίσως κρύβεται πίσω από αυτές τις ρητορικές είναι η δυνητική από-εμπορευματοποίηση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων όπως της ιδιοκτησίας, του χρήματος και της εργασίας. Με βάση αυτήν τη λογική, αναδύεται μία ρομαντική νοσταλγία των προγενέστερων κρατικών ρυθμίσεων και κοινωνικών μορφών απέναντι στις αναδυόμενες λογικές εξατομίκευσης του κεφαλαίου. Στο σημείο που οι συντηρητικές δυνάμεις επιζητούν μία υπεράσπιση του θεσμού της οικογένειας μέσω της επιβολής, οι σοσιαλδημοκρατικές την προωθούν για λόγους αναδιανομής του πλούτου. Υπήρξε, δηλαδή, μία διπλή κίνηση υπεράσπισης της κοινωνικής μορφής του κράτους και των οικογενειακών αξιών που δείχνουν να αποδιαρθρώνο-

νται από τις επιταγές του νεοφιλελευθερισμού.

Ίσως θα ήταν προτιμότερο, μέσα στην ευρύτερη κοινωνική αποσταθεροποίηση, να μην προσπαθήσουμε να γραπωθούμε από τις καταπιεστικές βεβαιότητες των πυρηνικών οικογενειών αυτού του κόσμου, αλλά ούτε και από τις θετικιστικές προτροπές περί προσωπικής απελευθέρωσης που επικροτούν τον υψηλό βαθμό εξατομίκευσης των σύγχρονων μαζικών κοινωνιών. Αντίθετα, να αναζητήσουμε άλλες μορφές φροντίδας και κοινότητας που ήδη ξεφεύγουν από τις πατροπαράδοτες μορφές συγκρότησης συγγένειας και σχέσεων πέρα από βιολογικούς δεσμούς ή παραδοσιακούς έμφυλους ρόλους. Η έμφαση στην αναπαραγωγή, στη μονογαμία και στο πυρηνικό νοικοκυριό είναι συστατικά στοιχεία της εξέλιξης του καπιταλιστικού συστήματος και συντελούν στην αναπαραγωγή του. Άλλωστε, και οι πυρηνικές οικογένειες, με έναν πατέρα που βγάζει τα προς το ζην και μια μητέρα που μένει στο σπίτι, εμφανίστηκαν στις αρχές του 20^{ού} αιώνα ως απάντηση στην εκβιομηχάνιση και την αστικοποίηση της κοινωνίας. Μπροστά στην κατάρρευση των θεσπισμένων βεβαιοτήτων αυτού του κόσμου, που αφορούν και τη μορφή της οικογένειας, δεν πρέπει να επιστρέψουμε στην κανονικότητα, αλλά αντίθετα να ακολουθήσουμε το υπάρχον ρεύμα που δομεί νέες μορφές οικειότητας και συσχέτισης στα πλαίσια ενός διαρκούς καθημερινού αγώνα.

Γιατί δεν υπήρξε κίνημα στις ΗΠΑ;

Τη στιγμή που γράφουμε αυτές τις γραμμές, οι ενδιάμεσες εκλογές στις ΗΠΑ έχουν τελειώσει προ πολλού και οι Δημοκρατικοί έχουν καταφέρει να διατηρήσουν τις δυνάμεις τους, παρά το γεγονός ότι οι Ρεπουμπλικάνοι κέρδισαν ένα

μικρό πλεονέκτημα στη βουλή των αντιπροσώπων. Αυτή η πύρρειος νίκη ήταν αναμενόμενη, καθώς παραδοσιακά το κόμμα που κερδίζει στις προεδρικές εκλογές συνήθως έχει απώλειες στις ενδιάμεσες. Οι περισσότερες αναλύσεις και έρευνες δείχνουν ότι οι υποψήφιοι των Δημοκρατικών σε πολλές πολιτείες εστίασαν στην αναγκαιότητα της πρόσβασης στην άμβλωση και τη μετέτρεψαν σε πόλο συσπείρωσης για τους ψηφοφόρους ενάντια στους Ρεπουμπλικάνους υποψήφιους.

Ως αποτέλεσμα είχε να διεξαχθούν δημοψηφίσματα λίγο πριν και κατά τη διάρκεια των ενδιάμεσων εκλογών, σε έξι πολιτείες, με κεντρικό ερώτημα τη συνταγματική παρέμβαση γύρω από το ζήτημα των εκτρώσεων. Το αποτέλεσμα σε τρεις πολιτείες (Καλιφόρνια, Μίσιγκαν, Βερμόντ) ήταν η συνταγματική κατοχύρωση της προστασίας του δικαιώματος στην έκτρωση. Με αυτόν τον τρόπο, το δημοψήφισμα λειτούργησε ως μία επιπλέον προστασία των εκτρώσεων σε πολιτείες στις οποίες ήδη επιτρέπονται. Τα δημοψηφίσματα αυτά σε μεγάλο βαθμό ενεργοποιήθηκαν και προπαγανδίστηκαν από οργανώσεις *υπέρ της ζωής* (pro choice) και *υπέρ των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων* (pro reproductive rights). Αντίθετα, στις πολιτείες του Κάνσας και Κεντάκι, όπου απαγορεύονται οι εκτρώσεις, και στη Μοντάνα, όπου ο νόμος για την απαγόρευση των εκτρώσεων έχει μπλοκαριστεί νομικά, στόχος του δημοψηφίσματος ήταν η απαγόρευση ή ο περαιτέρω περιορισμός των εκτρώσεων. Ωστόσο, τα δημοψηφίσματα καταψηφίστηκαν, γεγονός που εκφράστηκε ως μία ακόμη νίκη των Δημοκρατικών.

Οι Δημοκρατικοί, δηλαδή, κατάφεραν και εκμεταλλεύτηκαν

το ζήτημα της έκτρωσης προκειμένου να μετατρέψουν την κοινωνική αγανάκτηση των ανθρώπων στις ΗΠΑ για τον περιορισμό των αμβλώσεων σε εκλογικές ψήφους και σε προσπάθειες για δημοκρατικές λύσεις και πιέσεις. Ταυτόχρονα, είδαμε τους δρόμους να είναι σχεδόν άδειοι, παρά το γεγονός ότι, την ίδια στιγμή, διεξαγόταν «μάχη» στο διαδίκτυο και τα σόσιαλ μίντια απέναντι στην απαγόρευση ή στον περιορισμό των εκτρώσεων. Το ερώτημα είναι γιατί σε μια χώρα που το έμφυλο ζήτημα και οι φεμινισμοί έχουν κατακλύσει πανεπιστήμια, ιδρύματα, εταιρικούς κανόνες και έχουν καθορίσει εκλογικές αναμετρήσεις δεν βλέπουμε κανένα κίνημα να βγαίνει δυναμικά στον δρόμο, όπως αντίθετα είδαμε να συμβαίνει μαχητικά σε Πολωνία, Μεξικό και Αργεντινή; Σύμφωνα με δημοσκοπήσεις, τον τελευταίο χρόνο περίπου το 60% των Αμερικανών δηλώνει υπέρ των εκτρώσεων και της επιλογής³¹. Επίσης, έχει ενδιαφέρον ότι η πλειοψηφία αυτού του κόσμου βρίσκεται συγκεντρωμένη στα μεγάλα αστικά κέντρα της ανατολικής και δυτικής ακτής (Νέα Υόρκη, Καλιφόρνια, κλπ). Αντίθετα, η πλειοψηφία όσων εναντιώνονται στην έκτρωση ή/και στηρίζουν το δικαίωμα υπέρ της ζωής βρίσκονται στις κεντρικές και νότιες πολιτείες, οι οποίες παραδοσιακά ψηφίζουν το Ρεπουμπλικανικό κόμμα. Ωστόσο, παρά τη στήριξη των εκτρώσεων σε επίπεδο δημοσκοπήσεων ή εκλογικής ψήφου, δεν εκφράστηκε κανένα κίνημα σε επίπεδο διεκδικήσεων στον δρόμο ούτε στα μεγάλα αστικά κέντρα, πόσο μάλλον στις

31. Βλέπε τις δημοσκοπήσεις που έχουν εκπονηθεί και δημοσιευθεί από το Gallup U.S. Poll, σχετικά με το ζήτημα των εκτρώσεων στις ΗΠΑ (<https://news.gallup.com/poll/1576/abortion.aspx>). Επίσης, βλέπε Hartig, H. (2022), *About six-in-ten Americans say abortion should be legal in all or most cases*, Pew Research Center.

μικρότερες και αμιγώς συντηρητικές επαρχιακές πόλεις.

Οι εξηγήσεις, φυσικά, είναι πολλαπλές, αλλά εμείς θα εστιάσουμε στο ζήτημα του μη κερδοσκοπικού βιομηχανικού συμπλέγματος. Ως μη κερδοσκοπικό βιομηχανικό σύμπλεγμα, οι INCITE!, μία γυναικεία κολεκτίβα μη λευκών γυναικών, έχουν δώσει τον εξής ορισμό:

«ένα σύστημα σχέσεων μεταξύ του κράτους (ή των τοπικών και ομοσπονδιακών κυβερνήσεων), των τάξεων που κατέχουν ιδιοκτησία, των ιδρυμάτων και των μη κερδοσκοπικών/μη κυβερνητικών οργανώσεων κοινωνικών υπηρεσιών και των οργανισμών κοινωνικής δικαιοσύνης»³².

Ουσιαστικά, ο συγκεκριμένος όρος αναφέρεται στον τρόπο που ο τομέας που ορίζεται ως μη κερδοσκοπικός παίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομία αλλά και στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Κατά την ανάδυση του νεοφιλελευθερισμού και τη διαρκή υποχώρηση του κράτους πρόνοιας, αναδύθηκε η λεγόμενη κοινωνία των πολιτών. Η υποχώρηση του κράτους πρόνοιας όμως, δεν πρέπει να νοείται ότι αφήνει στη θέση του ένα κενό, αλλά αντίθετα μετασχηματίζεται σε μία άλλη μορφή κοινωνικής οργάνωσης που έχει καθοριστεί από την κριτική που άσκησαν οι κοινωνικοί αγώνες στο προηγούμενο μοντέλο. Δηλαδή, η ριζοσπαστική κριτική που άσκησαν οι ανταγωνιστικές μορφές αγώνα στο κράτος πρόνοιας, δημιουργώντας συλλογικές δομές κάλυψης κοινωνικών αναγκών και φροντίδας (πχ καταλήψεις

32. INCITE! (2007), *The Revolution Will Not Be Funded Beyond the Non-Profit Industrial Complex*, Duke University Press

στέγης, σπίτια για κακοποιημένες γυναίκες, δομές υγείας, ελευθεριακά σχολεία, νέες μορφές δημιουργικής έκφρασης), αφομοιώθηκαν από τη νεοφιλελεύθερη μορφή του κράτους και συντέλεσαν στη δημιουργία αυτού που σήμερα ονομάζεται μη κερδοσκοπικό βιομηχανικό σύμπλεγμα³³.

Ο τριτογενής τομέας της οικονομίας μπορεί να οριστεί ως αυτός που ενέχει τις λεγόμενες «μη καπιταλιστικές επιχειρήσεις» και τις ιδιωτικές ή άτυπες ενώσεις. Στο πρόσφατο ελληνικό παράδειγμα, μπορούμε να αναγνωρίσουμε κυρίως μορφές του τριτογενή τομέα της οικονομίας στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ή στις Αστικές Μη Κερδοσκοπικές Επιχειρήσεις που ευαγγελίζονται ότι δραστηριοποιούνται, όχι με βάση το κέρδος, αλλά «την αλληλεγγύη και την κοινή ωφέλεια». Αυτές οι -θεωρητικά- άτυπες μορφές οικονομίας πλέον επωμίζονται το κόστος που αναλάμβανε το κράτος πρόνοιας, εξοικονομούν κεφάλαια μέσω του εθελοντισμού και συμβάλλουν στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και ειρήνης, καθορίζοντας τη λειτουργία των κρατικών πολιτικών.

Οπότε και με βάση την κολεκτίβα INCITE!, το μη κερδοσκοπικό βιομηχανικό σύμπλεγμα είναι ένας όρος που αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο ο μη κερδοσκοπικός τομέας έχει καταστεί σημαντικό μέρος της οικονομίας και βασικός παράγοντας στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Το μη κερδοσκοπικό βιομηχανικό σύμπλεγμα μπορεί να περιορίσει την αποτελεσματικότητα των κινημάτων κοινωνικής δικαιοσύνης, συνδιαμορφώνοντας τα προγράμματά τους

33. Περισσότερα βλέπε στο: Φάμπρικα Υφανέτ (2017), *Από το κράτος πρόνοιας στην «Κοινωνία των Πολιτών»* στο *Τυφλοπόντικας #1*.

και αποδυναμώνοντας την ισχύ τους. Επιπλέον, η (έμμεση ή άμεση) χρηματοδότηση από ιδρύματα και άλλες εξωτερικές πηγές μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ανεξαρτησία και την ακεραιότητα των οργανώσεων και των κινημάτων κοινωνικής δικαιοσύνης, αλλά και τον καθορισμό τους από νομικές και κομματικές επιδιώξεις.

Στο σημείο αυτό, θα τολμήσουμε να ισχυριστούμε ότι ένας από τους βασικούς λόγους που δεν είδαμε στους δρόμους ένα μαζικό κίνημα απέναντι στον περιορισμό των εκτρώσεων είναι ο καθορισμός των κυρίαρχων φεμινιστικών πρωτοβουλιών στις ΗΠΑ από το μη κερδοσκοπικό βιομηχανικό σύμπλεγμα και κατά συνέπεια από τις πολιτικές στρατηγικές των Δημοκρατικών. Η ανάληψη των κοινωνικών ζητημάτων από εξειδικευμένα άτομα και οργανισμούς που αναλαμβάνουν να παρέμβουν για την επίλυσή τους οδηγεί σε έναν καθορισμό από τις κρατικές πολιτικές. Δηλαδή, δύναται οι φεμινιστικές πρωτοβουλίες που υποστηρίζονται από το κράτος να επικεντρώνονται σε ζητήματα, όπως η πρόσβαση στην εκπαίδευση ή στην απασχόληση των γυναικών και των τρανς ατόμων, ενώ παράλληλα αγνοούν ή ενισχύουν άλλες μορφές καταπίεσης, όπως η φυλετική ή η οικονομική ανισότητα. Αυτό έγινε εμφανές και στην περίπτωση του περιορισμού των εκτρώσεων στις ΗΠΑ, όπου υπήρξε η άνθιση θεσμικών και μη κυβερνητικών πρωτοβουλιών για την κάλυψη των εξόδων μετακίνησης για λόγους έκτρωσης, για την προσφορά εκτρωκτικών χαπιών, για συμβουλευτικές γραμμές ή για την πρόσβαση σε ιδιωτικές μορφές περίθαλψης. Φυσικά, δεν αρνούμαστε ότι τέτοιου είδους πρωτοβουλίες μπορούν να προσφέρουν άμεση ανακούφιση σε πολλαπλά υποκείμενα

και είναι αναγκαίες σε τέτοιες συνθήκες. Αυτό που αρνούμαστε όμως είναι ότι τέτοιες πρωτοβουλίες σε έναν θεσμικό ή και κυβερνητικό ορίζοντα μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες των εκατομμυρίων διαφορετικών υποκειμένων που ζουν στα όρια της φυλετικοποιημένης φτώχειας και που δεν έχουν πρόσβαση σε καμία προοδευτική υπηρεσία. Ή ακόμα ότι αυτές οι λογικές μπορούν να αμφισβητήσουν πραγματικά τη μοίρα της έκτρωσης ως ζήτημα του αμερικανικού κοινοβουλευτικού ανταγωνισμού.

Άλλωστε, η επίθεση στις αναπαραγωγικές ελευθερίες δεν περιορίζεται σε μία χώρα, αλλά είναι παγκόσμια τάση. Τα τελευταία χρόνια, απέναντι στους αγώνες και τις αμφισβητήσεις ενάντια στην έμφυλη κανονικότητα και τις διεκδικήσεις για την αναπαραγωγική δικαιοσύνη, υπάρχει μία προσπάθεια για μία βίαιη επιστροφή στην παραδοσιακή μορφή της οικογένειας και στους κυρίαρχους αναπαραγωγικούς ρόλους.

Κριτήριο για το μέγεθος και τον χαρακτήρα της αντίστασης απέναντι στον περιορισμό των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων και της ευρύτερης έμφυλης απερίθωτης φαίνεται να είναι ο βαθμός ενσωμάτωσης και αναπαραγωγής ενός φεμινιστικού προσωπίου από την εκάστοτε κρατική μορφή. Ως κρατικός φεμινισμός έχει οριστεί μια μορφή φεμινισμού που υποστηρίζεται και προωθείται από το κράτος και που συχνά περιλαμβάνει τη συνεργασία μεταξύ της κυβέρνησης και των φεμινιστικών οργανώσεων και ακτιβιστριών. Στην περίπτωση που έχει υπάρξει μία ενσωμάτωση της φεμινιστικής ατζέντας στις κυβερνητικές ή αντιπολιτευόμενες δυνάμεις (βλ. ΗΠΑ), συνήθως η δύναμη και η συλλογική έκφραση των φε-

μινιστικών πρωτοβουλιών περιορίζεται. Η κρατική έκφραση του φεμινισμού χρησιμοποιεί τα εργαλεία των πολιτικών της ταυτότητας σε ένα θεαματικό πλαίσιο αντιπροσώπευσης, ενώ συνδιαλέγεται με τα φεμινιστικά κινήματα και τις ατζέντες. Δηλαδή, εξυπηρετεί τα συμφέροντα του κράτους και όχι τα συμφέροντα των πληττόμενων υποκειμένων, αναπαράγοντας λογικές του φυλακιστικού φεμινισμού (carceral feminism), που περιορίζουν τους αγώνες και τις διεκδικήσεις στα όρια του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης.

Τέλος, οφείλει να επισημανθεί άλλη μία καθοριστική αιτία που συνεισέφερε στο να μην υπάρξει κίνημα ενάντια στον περιορισμό των εκτρώσεων στις ΗΠΑ. Η αιτία αυτή καθορίζεται από τον πολιτειακό χαρακτήρα του περιορισμού και τη διαφορετική φυλετική και ταξική σύνθεση της εκάστοτε πολιτείας. Η ρύθμιση της έκτρωσης μέσω πολιτειακών νόμων επιτρέπει σε αστές, προοδευτικές γυναίκες να συνεχίζουν τη ζωή τους ανεμπόδιστα στις δημοκρατικές πολιτείες, να βιώνουν την περιστολή της αναπαραγωγικής ελευθερίας ως ηθικό ζήτημα, χωρίς να πλήττονται άμεσα υλικά. Όπως κάποτε οι λευκοί εργάτες δεν επέτρεπαν στους μαύρους να μπουν στα σωματεία μετά την κατάργηση της δουλείας, όπως οι λευκές αστές φεμινίστριες παράτησαν τους μαύρους προκειμένου να δοθεί το δικαίωμα ψήφου μόνο σε αυτές και όχι στις μαύρες, όπως οι πλατείες στον προηγούμενο κύκλο αγώνα επέλεξαν να εξελιχθούν σε αδικημένο ελληνικό λαό και δεν πήραν το μέρος μεταναστών, τρανς και προλετάρων, έτσι και οι λευκές φεμινίστριες θυσιάζουν τις προλετάριες, μαύρες και λατίνες αδερφές τους στον μακρινό αμερικανικό Νότο, για να

περισώσουν τη δική τους πρόσβαση στην έκτρωση.

Διεκδικώντας συλλογικά στα όρια του νόμου

Αναγνωρίζουμε ότι ο συγκεκριμένος περιορισμός δείχνει να υποτιμά άμεσα τα υποκείμενα που μπορούν να γεννήσουν σε ένα πεδίο που έχει οριστεί ως προσωπικό και ατομικό, κάτι που δημιουργεί δυσκολίες στη δημόσια διαπραγματεύσή του. Παρόλα αυτά όμως, η πρόσβαση στην έκτρωση δεν μπορεί να εξασφαλιστεί ατομικά, αλλά κοινωνικά. Ο μόνος τρόπος για να μπορέσουμε να καθορίσουμε τις ζωές μας και να κάνουμε πραγματικά ελεύθερες επιλογές είναι μέσα από κοινότητες αγώνα που θα μας δίνουν τη συλλογική δύναμη να μην καθοριζόμαστε αποκλειστικά από τις νομοθετικές ρυθμίσεις. Είναι σημαντικό να ξεφύγουμε από έναν αμυντικό προοδευτικό λόγο που επεξηγεί ότι «η έκτρωση δεν είναι φόνος» και ότι «ο φεμινισμός δεν απειλεί την οικογένεια». Αντίθετα, είναι σημαντικό για εμάς να προσπαθήσουμε, στον βαθμό που αυτό είναι εφικτό να διαρρήξουμε τις θεσπισμένες βεβαιότητες αυτού του κόσμου που περνάνε μέσα από την επιβολή της πυρηνικής οικογένειας, τις έμφυλες ταυτότητες, την πατριαρχία, τον καθορισμό των ζώων μας από τη μισθωτή εργασία και τον νόμο. Άλλωστε, ο περιορισμός του αγώνα στο πεδίο του νόμου και των δικαιωμάτων είναι που δομεί και τη δυνατότητα της εναντίωσης στην έκτρωση προτάσσοντας το δικαίωμα του εμβρύου ή και του αγέννητου παιδιού έναντι του δικαιώματος στην επιλογή από την πλευρά των γυναικών. Εκεί που από τη μία πλευρά τέθηκε το νομικό επιχείρημα της αυτονομίας του γυναικείου σώματος, όσοι και όσες εναντιώνονταν στην έκτρωση στήριξαν τις καμπάνιες τους πάνω στο νομικό επιχείρημα της αυτονομίας του «εμβρύου που είναι ζωντανό ον» και πρέπει να

χαίρει δικαιωμάτων καθώς είναι απροστάτευτο.

Εν τέλει, όσοι και όσες είναι ενάντια στην έκτρωση θυσιάζουν συστηματικά την υγεία και την ευτυχία των πραγματικών ανθρώπων, για να υπερασπιστούν την εξαναγκαστική επιβίωση των δυνητικών ατόμων. Πρέπει να προσπαθήσουμε να αρθρώσουμε ότι προτιμούμε να ζούμε σε έναν κόσμο που δίνει προτεραιότητα στη ζωή των πραγματικών ανθρώπων και στους αγώνες τους. Για αυτόν τον λόγο θα θέλαμε να αγκαλιάσουμε τις κινήσεις αλληλεγγύης που προσφέρουν βοήθεια μετακίνησης από πολιτεία σε πολιτεία για λόγους έκτρωσης. Ταυτόχρονα, είναι επιτακτική η διεκδίκηση της πρόσβασης σε νόμιμες εκτρώσεις όχι μόνο σε όλες τις πολιτείες των ΗΠΑ αλλά σε παγκόσμιο επίπεδο για να μην αρχίσουμε να βλέπουμε καθημερινά τις γυναικοκτονίες να αυξάνονται ακόμα περισσότερο, αυτήν τη φορά με επίσημη θεσμική βούλα.

Μία άλλη θέση που δείχνει τα όρια της σε αυτήν τη συγκυρία, αυτήν τη φορά εντός του στρατοπέδου που υπερασπίζεται τη δυνατότητα της έκτρωσης, είναι αυτή που προκύπτει από τη λογική «όποιες έχουν μήτρα μπορούν μόνο να ομιλούν». Αυτή η θέση ηθελημένα ξεχνάει ότι ένα μεγάλο κομμάτι της εναντίωσης των εκτρώσεων προκύπτει από άτομα που έχουν μήτρα. Το δικαίωμα στον λόγο με κριτήριο ένα βιολογικό χαρακτηριστικό δύναται να ορίζει τα υποκείμενα με ουσιοκρατικό τρόπο και να ανασυγκροτεί τον έμφυλο δυϊσμό. Ταυτόχρονα, η συγκεκριμένη φράση αποκλείει τρανς υποκείμενα σε μία περίοδο που ο συντηρητικός λόγος δαιμονοποιεί την τρανς ταυτότητα ως «διαφθορά των επόμενων γενεών» και που ψηφίζονται διαρκώς καινούργιοι νό-

μοι που πλήττουν τα τρανς άτομα³⁴. Τέλος, τείνει να ταυτίζει την πολιτική θέση με την κοινωνική ταυτότητα και να διαιρεί τα πολλαπλά υποκείμενα που μπορούν να συμμετέχουν σε κινήματα για την πρόσβαση στην έκτρωση, απέναντι σε πολιτικούς και δικαστίνες που προσπαθούν να την απαγορεύσουν ή να την περιορίσουν. Επίσης, σημαντικό είναι να μην περιοριστεί ο αγώνας στην ανατροπή του νόμου και να επεκταθεί σε ένα σύνολο ζητημάτων και διεκδικήσεων. Διαφορετικά, θα βρεθούμε σύντομα και πάλι με την πλάτη στον τοίχο.

Πρέπει να συνδέσουμε τις διεκδικήσεις για νομιμοποίηση των εκτρώσεων με τις διεκδικήσεις για κοινωνικές παροχές. Άλλωστε, φεμινίστριες που προέρχονται από υποτιμημένες και φυλετικοποιημένες κοινωνικές ομάδες έχουν αναδείξει επανειλημμένα ότι δεν αρκεί οι εκτρώσεις να είναι νόμιμες, αλλά πρέπει, επιπλέον, να είναι δωρεάν και ασφαλείς. Η κατοχύρωση της νομιμότητας των εκτρώσεων στον ορίζοντα του νόμου δεν διασφαλίζει σε όλα τα υποκείμενα ότι θα έχουν τη δυνατότητα της πρόσβασης σε αυτές, τόσο για οικονομικούς, όσο και για κοινωνικούς λόγους. Επιπροσθέτως στις περιπτώσεις που τα υποκείμενα δεν καταφέρνουν

34. Περισσότεροι από 240 αντι-λοατκι νόμοι προτάθηκαν προς ψήφιστο το 2022 στις ΗΠΑ. Οι συγκεκριμένοι νόμοι δημιουργούν διακρίσεις εις βάρος των λοατκι ατόμων και περιορίζουν τη συμμετοχή των τρανς ατόμων στον αθλητισμό, στο να χρησιμοποιούν μπάνια που αντιστοιχούν στην ταυτότητα φύλου τους αλλά και να λαμβάνουν υγειονομική περίθαλψη με βάση την ταυτότητά τους. Οι υποστηρικτές αυτών των νόμων λένε ότι πρέπει να προστατευτούν τα παιδιά, τα γονικά δικαιώματα, η θρησκευτική ελευθερία των χριστιάνων. Στην πραγματικότητα, όμως, εισάγουν διακρίσεις και έχουν κατατεθεί προκειμένου να ικανοποιηθεί το συντηρητικό ακροατήριο.

να κάνουν έκτρωση και αναγκάζονται να γεννήσουν, είναι καίρια η ύπαρξη υποστηρικτικών κοινωνικών θεσμών που θα επιτρέπουν την ανατροφή των παιδιών έξω από τα στενά και περιοριστικά όρια της οικογένειας. Αντίστοιχα καίρια είναι η διεκδίκηση κοινωνικών παροχών για την υποστήριξη υποτιμημένων, φυλετικοποιημένων, κουίρ και μονογονεϊκών οικογενειών. Η πρόσβαση σε κοινωνικές παροχές για υποτιμημένες οικογένειες οφείλει να συνδεθεί με τις διεκδικήσεις για ελεύθερη πρόσβαση στις τεχνολογίες επαναπροσδιορισμού του φύλου από τρανς και ποπ binary άτομα αλλά και γενικότερα με διεκδικήσεις ενάντια στις αυξήσεις του κόστους ζωής που αναδύονται με εξαιρετικά βίαιο τρόπο στο προσκήνιο³⁵. Χωρίς αυτό φυσικά να σημαίνει ότι θα πρέπει να μένει στο απυρόβλητο ο τρόπος που συχνά παρέχονται ιατρικές υπηρεσίες, δηλαδή με σεξιστικούς, ρατσιστικούς, ομοφοβικούς και τρανσοφοβικούς όρους που οδηγούν στον έμμεσο και άμεσο αποκλεισμό συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων από τις δομές περίθαλψης. Οι κοινότητες

35. Γνωρίζουμε ότι όλες αυτές οι διεκδικήσεις (στην περίπτωση που προκύψουν μαζικά) δεν θα γίνουν αποδεκτές όπως επιθυμούμε από την εκάστοτε κρατική ρύθμιση, αλλά αντίθετα θα προσπαθήσουν να μετασχηματιστούν σε μια μορφή ελεγκτικό και ανταποδοτικό μηχανισμό που θα μας καλεί να πειθαρχήσουμε σε κάποιες μορφές σχέσεων και στην επιβολή ορισμένων τύπων εργασίας, ενώ ταυτόχρονα θα αποκλείει κάποιες από εμάς από την πρόσβαση σε παροχές. Λίγες δεκαετίες πριν άλλωστε, η πρόσβαση σε επιδόματα γιατί τις μη λευκές γυναίκες συχνά εξαρτιόταν από το αν θα δεχόντουσαν να υποστούν στείρωση, όπως αναφέρει η Μάριαν Τζόουνς στο «Κούφιες Επιλογές» (σελ. 108 στο παρόν έντυπο). Παρόλα αυτά σήμερα, είναι σημαντικότερο να προσπαθήσουμε να διεκδικήσουμε στα δύσβατα και αβέβαια μονοπάτια μέσα και ενάντια στις συγκεκριμένες κρατικές ελέγχου, παρά να καταλήξουμε σε ένα είδος αυτοδιαχείρισης της φτώχειας ή αυτονομίας της πολιτικής ή κομματικής εκπροσώπησης.

αλληλοβοήθειας και αλληλεγγύης είναι απαραίτητες μέσα σε συνθήκες πολλαπλών και αλληπάλληλων κρίσεων, αλλά για την επέκταση τους αναγκαία συνθήκη είναι η διεκδίκηση της πρόσβασης σε υπηρεσίες, σε κοινωνικές παροχές και σε αυξήσεις μισθών που θα μειώνουν το κόστος της διαβίωσης και θα απελευθερώνουν χρόνο από τα δεσμά της εργασίας για την προσφορά μη επιβαλλόμενης κοινοτικής αλληλο-φροντίδας. Φυσικά γνωρίζουμε ότι οι όποιες παροχές δεν θα δοθούν απλόχερα από το κράτος και τα αφεντικά, καθώς και ότι είναι πιθανό να προσπαθήσουν να μας πειθαρχήσουν και να μας κατηγοριοποιήσουν μέσω αυτών. Παρ' όλα αυτά οι επιβολές ελέγχου και ανταποδοτικότητας ίσως να μην είναι παντελώς αναπόδραστες για όσες θέλουμε τα φράγκα και την πρόσβαση σε υπηρεσίες όσο παλεύουμε για έναν έκφυλο κομμουνισμό.

Ενάντια στην επιβολή της αναπαραγωγικής εργασίας

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο ίσως μπορούμε να αντιληφθούμε τις δουλειές του σπιτιού, τη φροντίδα των παιδιών και των ηλικιωμένων, την ψυχολογική υποστήριξη, το σεξ με όρους καθήκοντος, ακόμα και την κύηση ως αναπαραγωγική εργασία.

Οι μαρξιστικές φεμινιστικές θέσεις και η Θεωρία της Κοινωνικής Αναπαραγωγής ανέλυσαν το πώς διαφορετικές καθημερινές πρακτικές, έμμισθες ή άμισθες, συντελούν στην αναπαραγωγή της καπιταλιστικής ολότητας. Με αυτόν τον τρόπο γίνεται κατανοητό ότι υπάρχει μια ευρύτερη σχέση που μας συμπεριλαμβάνει όλα ως άτομα και ότι η άρνηση συγκεκριμένων κοινωνικών δραστηριοτήτων αποτελεί την άρνηση αναπαραγωγής αυτής της σχέσης. Οι φεμινιστικές θέσεις περί διεκδίκησης μισθού για την οικιακή εργασία

έχουν ενίοτε κατηγορηθεί, καθώς η εκπλήρωση του συγκεκριμένου αιτήματος δεν θα διαρρήγνυε απαραίτητα την απομόνωση και τον ατομικό χαρακτήρα εργασίας των νοικοκυρών. Ταυτόχρονα, θεωρήθηκε ότι η πλήρης γενίκευση των μισθών για την αναπαραγωγική εργασία μπορεί να οδηγήσει στην ολοκληρωτική αλλοτρίωση και την υπαγωγή όλων των δραστηριοτήτων στην εμπορευματική παραγωγή και στον κρατικό έλεγχο. Τέλος, το συγκεκριμένο αίτημα αγώνα δεν απάντησε ποτέ στο ερώτημα ποιος θα πληρώνει τους μισθούς για την οικιακή εργασία, όπως γράφει η Μαρία Μις³⁶.

Από την άλλη, οι πολιτικές στοχεύσεις που έθεσε στο προσκήνιο το συγκεκριμένο αίτημα οδήγησε στη θεωρητική προσπάθεια σύνδεσης της αναπαραγωγικής σφαίρας με την εργασία αναπαραγωγής αυτού του κόσμου. Όπως ισχυρίζονται συγγραφείς που εντάσσονται στο θεωρητικό σχήμα της Κοινωνικής Αναπαραγωγής, είναι πιο σημαντικό να υπάρξει διερεύνηση του πώς το νοικοκυριό και άλλες δομές κοινωνικής αναπαραγωγής είναι αλληλένδετες με την αναπαραγωγή του κεφαλαίου, εξαιτίας της ανάγκης διαρκούς παραγωγής και φροντίδας του εργατικού δυναμικού. Επομένως, δύναται εντός αυτών των λογικών να εντοπίσουμε και μία άποψη που δεν αντιμετωπίζει την άμεσα παραγωγική σφαίρα ως το πρωτεύον πεδίο αγώνα απέναντι στην σχέση του κεφαλαίου. Αν κάτι είναι κοινό λοιπόν σε όλες τις θεωρητικές προσεγγίσεις που προαναφέρθηκαν, αυτό είναι η σημασία της ανάδειξης του ρόλου της αναπαραγωγικής σφαίρας και των δραστηριοτήτων της στη συνολικότερη λειτουργία του κεφαλαίου. Μέσα από τη θεωρία της

36. Maria Mies (2022), *Patriarchy and Accumulation on a World Scale: Women in the International Division of Labour*, Labour, Capital & Society.

Κοινωνικής Αναπαραγωγής κρίνεται ως ελλιπής η κατανόηση της σχέσης του κεφαλαίου ως ολότητα αν υπάρξει εστίαση στην παραγωγή αξίας. Καθώς δίχως τη διερεύνηση του πώς συντηρείται και αναπαράγεται το πιο μοναδικό και ιδιόμορφο εμπόρευσμά της, δηλαδή η εργασιακή δύναμη σε σπίτια, εκπαιδευτικά ιδρύματα, νοσοκομεία ή ακόμα και σε φυλακές, δεν μπορούν να κατανοηθούν οι διασυνδέσεις που συνθέτουν και αναπαράγουν τη σχέση του κεφαλαίου. Οι συγκεκριμένες θεωρίες πρέπει να ειδωθούν και ως μία προσπάθεια σύνδεσης μεταξύ διαφορετικών αγώνων και υποκειμένων. Για παράδειγμα, η μη πρόσβαση στην έκτρωση σε δημόσια νοσοκομεία μπορεί ταυτόχρονα να θέτει το ζήτημα του μικρού αριθμού προσωπικού στα νοσοκομεία ή της υπερεργασίας των υγειονομικών ή ακόμα και τη διεκδίκηση των τρανς υποκειμένων για δωρεάν επεμβάσεις όσον αφορά τον επαναπροσδιορισμό φύλου και την εναντίωση τους απέναντι στους αποκλεισμούς που υφίσταντο.

Επιπλέον, η συγκεκριμένη θεωρία δύναται να συνδεθεί με τη θεωρία περί άρνησης εργασίας. Η έννοια της άρνησης εργασίας δεν αποτελεί μία οικονομική διεκδίκηση αλλά μία διεκδίκηση που θέτει στο επίκεντρο το ζήτημα του ελεύθερου χρόνου, του σαμποτάζ και της απεργίας ως κεντρικής σημασίας για τους αγώνες του προλεταριάτου. Όπως στους αγώνες στα σχολεία και στα πανεπιστήμια βλέπουμε την κατάληψη (και) ως μια άρνηση εργασίας και όχι απλώς ως μία διεκδίκηση που ζητάει καλύτερες συνθήκες εκπαίδευσης ή πιο εύκολη ενσωμάτωση στην αγορά εργασίας, έτσι μπορούμε ίσως να αντιληφθούμε συγκεκριμένες καθημερινές πρακτικές ως άρνηση εργασίας στο πλαίσιο της αναπαραγωγικής, της έμφυλης και της σεξουαλικής σφαίρας. Η άρνηση καθημερινών δρα-

στηριοτήτων παραγωγής και αναπαραγωγής, συμπεριφορών και ρόλων, δύναται να κυφορεί βαθύτερες και πιο συνολικές αρνήσεις που στέκονται απέναντι στις επιταγές του κεφαλαίου για παραγωγικότητα, για αναπαραγωγή παιδιών αλλά και συγκεκριμένων ρόλων, ιδιαίτερα σε μία εποχή που το δημογραφικό πρόβλημα τίθεται ως βασικό επιχείρημα για την αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης ή ακόμα και τις μειώσεις μισθών.

Ο περιορισμός των εκτρώσεων εντείνει και επιβάλλει την αναπαραγωγική εργασία, κομμάτι της οποίας είναι και η εγκυμοσύνη αλλά και η παροχή φροντίδας, το καθάρισμα, το σκούπισμα, το μαγείρεμα, η ανατροφή των παιδιών αλλά και η πειθάρχηση σε ετεροκανονικούς ρόλους. Είναι εμφανές στη συγκεκριμένη συγκυρία ότι πρέπει να εφεύρουμε τρόπους για να αγωνιστούμε σε σχέση με την πρόσβαση στην έκτρωση, όσο και γενικότερα με τις διεκδικήσεις στο επίπεδο της αναπαραγωγής. Είναι αναγκαίο να γκρεμίσουμε τη φυσικοποίηση αυτών των δραστηριοτήτων ώστε να τις αντιληφθούμε ως κομμάτι της εργασίας που αναπαράγει αυτόν τον κόσμο. Για να τις αντιληφθούμε ως κάτι που μπορούμε να επιλέξουμε κάποιες στιγμές αλλά και να αρνηθούμε οποιαδήποτε στιγμή. Και αν στη μία πλευρά προς αυτήν τη διεκδίκηση ορθώνεται ως εμπόδιο η παγίδα των μη κυβερνητικών οργανώσεων και του θεσμικού φεμινισμού που διεκδικεί στο επίπεδο του συμβολισμού και των νόμων, από την άλλη πλευρά, οι διεκδικήσεις των αυτοοργανωμένων φεμινιστικών κινήσεων παραμένουν εγκλωβισμένες στο όριο της πολιτικής συνθηματολογίας και της επιλογής.

Ο περιορισμός των εκτρώσεων μάς επιβάλλει την εγκυμοσύνη ως εργασία αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης και

του έθνους, ως μοχλό καταπίεσης και έμφυλης πειθαρχησης. Προκειμένου να αρνηθούμε αυτήν την εργασία οφείλουμε να διεκδικήσουμε τόσο την ελεύθερη και δωρεάν πρόσβαση στην έκτρωση, όσο και τις κοινωνικές παροχές για όσα άτομα γεννάνε αλλά και για όλες τις μορφές οικογένειας που εξαιρούνται από τα κριτήρια του κράτους. Και αυτά δεν γίνεται να τα κάνουμε απλώς στα λόγια ή να τα βάζουμε ως προτροπές σε αφίσερ, αλλά πρέπει να προσπαθήσουμε να τα διεκδικήσουμε σε επίπεδο κοινωνικό, σε νοσοκομεία, χώρους εργασίας, κατοικίες, οικογένειες και συνελεύσεις. Ζητήματα που αφορούν τα σώματά μας, τις μίτρες μας, τις ερωτικές και συντροφικές μας σχέσεις γίνονται νοητά ως προσωπικά και ιδιωτικά. Ως αυτά που δεν μπορούν να εκτεθούν δημόσια, πόσο μάλλον να εισέλθουν σε μία σφαίρα διαπραγματεύσης και διεκδίκησης. Τα τελευταία χρόνια έχει υπάρξει μία ανάδυση αυτών των ζητημάτων στον ορίζοντα του κοινωνικού, ιδιαίτερα όσον αφορά την αντίθεση στην έμφυλη βία και στις γυναικοκτονίες. Έχει γίνει έκδηλο δηλαδή, το τι δεν θέλουμε, το τι δεν αντέχουμε, το τι δεν μπορεί πλέον να γίνεται ανεκτό. Από την άλλη είναι επιτακτικά σημαντικό το να αναδυθεί συλλογικά το τι έχουμε ανάγκη εδώ και τώρα, δηλαδή, τις αιχμές που μπορούν να αλλάξουν την καθημερινότητά μας με έναν διεκδικητικό και συνάμα αρνητικό τρόπο όσον αφορά τα ζητήματα της αναπαραγωγικής εργασίας.

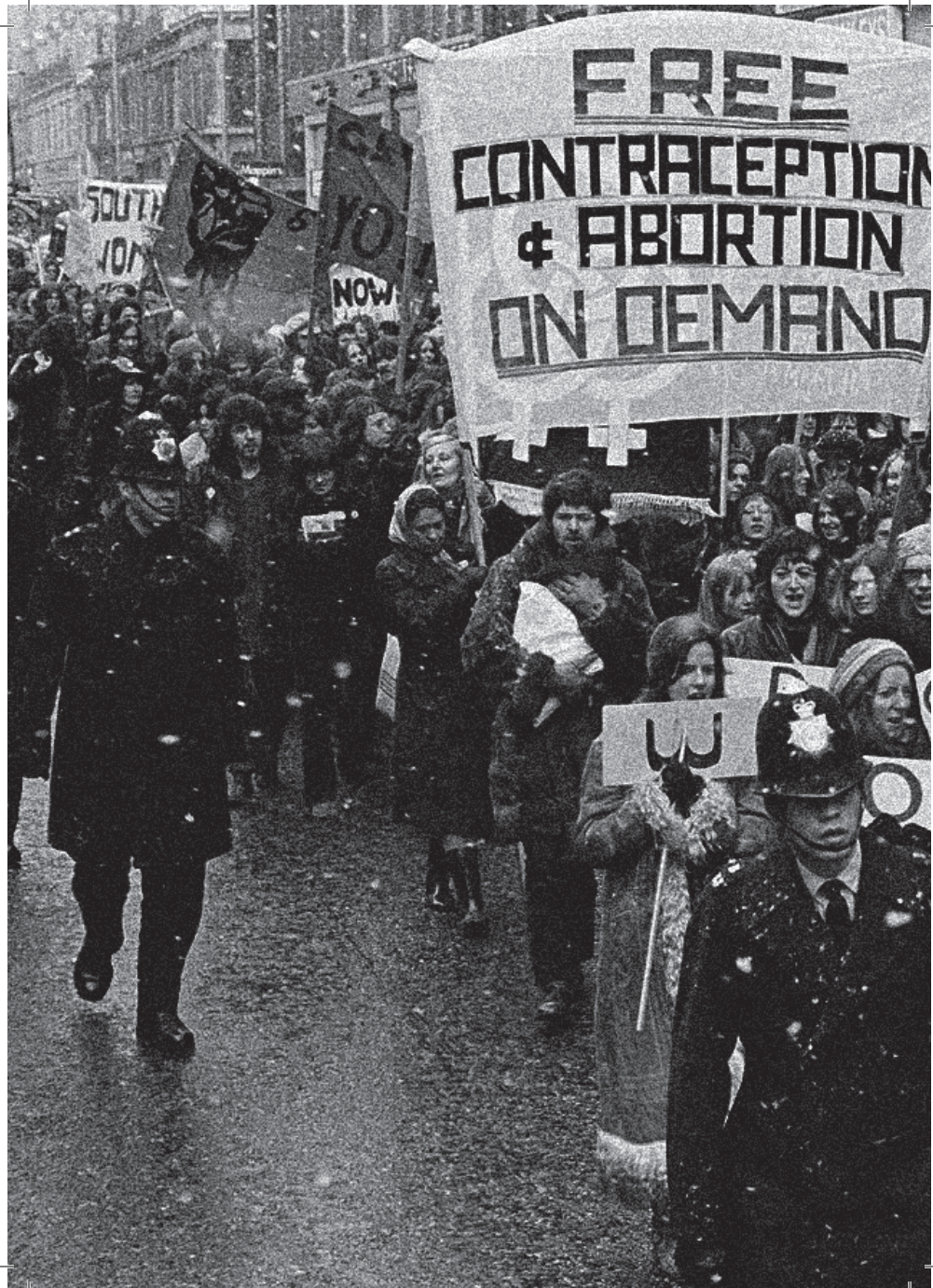
Η κύηση και οι περισσότερες μορφές της αναπαραγωγικής φροντίδας αποτελούν είδη εργασίας. Οι συγκεκριμένες εργασίες που συχνά είναι υποτιμημένες, φυσικοποιημένες και αόρατες αναπαράγουν μια κοινωνική αξία που είναι θεμελιακή για τη λειτουργία της κοινωνίας ως ολότητας, δηλαδή την παραγωγή και την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης, την παραγωγή και τη φροντίδα των παιδιών. Άρα,

κατανοούμε τον περιορισμό στην πρόσβαση στις εκτρώσεις ως επιβολή της κύησης, ως επιβολή εργασίας, ως καταναγκαστική εργασία. Με αυτόν τον τρόπο, όλες οι διεκδικήσεις για αναπαραγωγική ελευθερία μπορούν να γίνουν αντιληπτές ως απόπειρες άρνησης εργασίας, είτε αν πρόκειται για άρνηση της μορφής ζευγάρι, την άρνηση τεκνοποιίας, τη διεκδίκηση ελεύθερης πρόσβασης στην έκτρωση, ή τη διεκδίκηση υποστηρικτικών δομών για την ανατροφή των παιδιών και κοινοβιακών μορφών ζωής. Με αυτόν τον τρόπο μπορούμε να διακρίνουμε τις διασυνδέσεις μεταξύ των non-binary επιλογών με τη διεκδίκηση ενός επιδόματος για μονογονεϊκές οικογένειες, με τον αγώνα για δωρεάν, ασφαλείς εκτρώσεις. Με αυτόν τον τρόπο ίσως μπορέσουμε να διακρίνουμε ένα μονοπάτι πέρα από τη διάκριση πολιτισμικού και υλικού. Εν τέλει, αυτή η διάκριση προκαλεί προβλήματα στην αναγνώριση του πώς οι πυρηνικές οικογένειες και η ετερόφυλη κυριαρχία συμβάλλουν στην αναπαραγωγή της ιδιοκτησίας, του πώς συγκεκριμένα άτομα από διάφορα φύλα και εθνοτικές ομάδες καταλαμβάνουν συγκεκριμένες θέσεις εργασίας, και πώς άνδρες με ομοφυλοφιλική ταυτότητα ή διαφορετικές επιτελέσεις μπορούν να αναλάβουν εργασίες που συνήθως θεωρούνται γυναικείες.³⁷

Κάποτε στην Ιταλία οι αυτόνομες φεμινίστριες διεκδίκησαν μισθό για την απλήρωτη οικιακή εργασία προκειμένου να εκφράσουν την απειθαρχία τους απέναντι στην επιβολή του αναπαραγωγικού ρόλου και για να δουλεύουν λιγότερο. Δεν πιστεύουμε ότι απλά διεκδίκησαν αυτόν τον μισθό

37. O'Brien M. (2022), *Trans Work: Employment Trajectories, Labour Discipline and Gender Freedom*, Pluto Press, στον τόμο *Transgender Marxism*.

προσδοκώντας το να μετατραπούν σε καλύτερα αμειβόμενες νοικοκυρές στο σπίτι. Αντιλαμβανόμενες την εκμεταλλευτική συνθήκη που κατασκευάστηκε για αυτές προσπάθησαν να αποκτήσουν συλλογική δύναμη και να θέσουν πολιτικές στοχεύσεις έτσι ώστε να αρνηθούν τους ρόλους που τους αποδόθηκαν και να επιτεθούν στη σχέση του κεφαλαίου. Έτσι κι εμείς σήμερα, σε μία συνθήκη παγκόσμιου περιορισμού της πρόσβασης στην έκτρωση, σε μία συνθήκη που στην ελληνική πραγματικότητα η έκτρωση είναι ένα ακριβό προϊόν, μπορούμε, παράλληλα με τον αγώνα ενάντια σε αυτούς τους περιορισμούς, να αρνηθούμε την επιβολή εργασίας στο επίπεδο της κύησης αλλά και να διεκδικήσουμε κοινωνικές παροχές για τη φροντίδα παιδιών σε υποτιμημένες, μονογονεϊκές ή και κούρι οικογένειες. Προκειμένου να αναδείξουμε τόσο την επιβολή αόρατων εργασιών και ρόλων, όσο και για να ξεφύγουμε όσα φυσικοποιούνται πάνω μας ως αδιάλλακτο πεπρωμένο. Για να μπορούμε, πράγματι, να επιλέξουμε το αν και πότε θα κάνουμε παιδιά αντί να εξαναγκαζόμαστε να γεννάμε και να υπάρχουμε ως μηχανές φροντίδας. Για να μπορέσουμε να τρυπήσουμε τα δίχτυα της αγίας πυρηνικής οικογένειας που αναπαράγει το έθνος, την ιδιοκτησία, την πατριαρχία και την ετεροκανονικότητα, επιβάλλοντας με σθένος την οικιακή και αναπαραγωγική εργασία. Πέρα από τη σύγκρουση μαρξιστικού φεμινισμού και κούρι θεωρίας, να προσπαθήσουμε να αντιληφθούμε τις επιθυμητικές ροές και αντιστάσεις που ξεπηδούν παντού γύρω μας ως αρνήσεις εργασίας που ίσως, άμα ψάξουμε και λίγο βαθύτερα, να κυοφορούν την επιθυμία για κατάργηση της αναπαραγωγικής (αλλά και της κάθε) εργασίας σε αυτόν τον άκαρδο κόσμο.

**NATIONAL
ORGANIZATION
FOR WOMEN**

POLICE LINE DO NOT CROSS

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΑΝΘΡΩΓΕΝΕΣΗ: ΕΚΤΡΩΣΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σόφι Λιούις¹
1^η Ιουνίου 2022

1. Lewis, Sophie, (2022), Free Anthrogenesis: Antiwork Abortion. Salvage Magazine, Issue #12: A Ceaseless Storm. Spring/Summer 2022. London. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://salvage.zone/free-anthrogenesis-antiwork-abortion/>

*Ανθρωγένεση*², η, ουσ. Η παραγωγή ανθρωπίνων όντων.

Φέτος την Πρωτομαγιά, ως συνήθως, συγκεντρωθήκαμε σε ολόκληρη τη Γη εργάτες και έγκυοι³ για να γιορτάσουμε τους εαυτούς μας ως ανθρωγεννήτορες⁴: ως δημιουργούς του κόσμου και ημών αλλήλων. Μαζευτήκαμε εν είδει προειδοποίησης προς τις κυρίαρχες τάξεις: ότι δεν έχουμε ξεχάσει τον σκοπό μας, την αυτοκατάργησή μας ως τάξης. Και ούτε έχουμε ξεχάσει πως αυτοί είναι οι εχθροί κάθε ζωής που αξίζει να βιωθεί, κάθε ζωής που εμείς δημιουργούμε. Κατόπιν, την επόμενη μέρα, πληροφορηθήκαμε ότι ο τερματισμός της κύησης πρόκειται να καταστεί παράνομος στις μισές από τις Ηνωμένες Πολιτείες.

2. ΣτΜ. Επιλέγουμε να αποδώσουμε τον όρο Anthrogenesis που χρησιμοποιεί η Σόφι Λιούις ως Ανθρωγένεση, αν και παραβιάζει το γλωσσικό μας αισθητήριο. Ο πιο προσοίκειος όρος Ανθρωπογένεση (Anthropogeny ή Anthroprogenesis) χρησιμοποιείται ήδη για τον επιστημονικό κλάδο που μελετά την προέλευση του ανθρώπινου είδους, εφαρμόζοντας κατηγορίες της φυσικής επιλογής αλλά και λαμβάνοντας υπόψιν ευρύτερους κλιματικούς, γεωγραφικούς, οικολογικούς, κοινωνικούς και πολιτισμικούς παράγοντες.

3. ΣτΜ. Η συγγραφέας χρησιμοποιεί τον όρο «labourers». Στην αγγλική γλώσσα ο όρος «labour» χρησιμοποιείται για να περιγράψει τόσο την εργασία, τον μόχθο, όσο και τις ώδινες του τοκετού. Το διττό νόημα της λέξης και η ταυτόχρονη αναφορά στην παραγωγική και στην αναπαραγωγική εργασία, μόνο περιφραστικά μπορούν να αποδοθούν στα ελληνικά.

4. ΣτΜ. Σε ολόκληρο το άρθρο, η Λιούις αποφεύγει συστηματικά να ταυτίσει την αναπαραγωγική εργασία και την εργασία της κύησης με τις γυναίκες και το γυναικείο φύλο. Προσπαθώντας να μην προδώσουμε το πνεύμα της συγγραφώς, επιλέγουμε να χρησιμοποιήσουμε ενίοτε το αρσενικό γένος, σε εναλλαγή με το θηλυκό, όταν αναφερόμαστε σε ανθρώπους που κuoφορούν.

Σας υπενθυμίζω: το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών κινείται στην κατεύθυνση να ανατρέψει τόσο την απόφαση *Ρόου εναντίον Γουέιντ* (Roe v. Wade), όσο και την απόφαση *Κέισι* (Planned Parenthood v. Casey) του 1992, που επικύρωνε ό,τι είχε ήδη καθιερώσει η *Ρόου*, δηλαδή, το δικαίωμα σε μια ιδιωτική απόφαση, με έναν γιατρό, για την τύχη ενός εμβρύου. Η τελική απόφαση (της οποίας διέρρευσε η εισηγητική πρόταση) δεν έχει ακόμη δημοσιοποιηθεί τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές⁵. Αλλά οφείλουμε και όντως περιμένουμε ότι θα δοθεί το ελεύθερο στις Πολιτείες της Αμερικής να απαγορεύσουν τις εκτρώσεις. Τουλάχιστον οι μισές πολιτείες θα το πράξουν με μεγάλη προθυμία. Στην πραγματικότητα, στις πολιτείες εκείνες όπου μηχανισμοί ενεργοποίησης είναι έτοιμοι και περιμένουν, η έκτρωση θα παρανομοποιηθεί τη στιγμή ακριβώς που θα το επιτρέψει ο νόμος. Από τον πληθυσμό της Αμερικής που βρίσκεται σε θέση (σύμφωνα με την ηλικία και την κατάσταση του αναπαραγωγικού του συστήματος) να κυοφορήσει, ο μισός και πλέον ζει υπό νομικά καθεστώτα καταναγκαστικής κύησης.

Το Κόμμα των Δημοκρατικών δεν προχώρησε ποτέ στην κατοχύρωση του δικαιώματος πρόσβασης στην έκτρωση, παρ' ό,τι είχε σημειώσει πλειστάκις ενισχυμένες πλειοψη-

5. ΣτΜ. Το άρθρο δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα του περιοδικού *Salvage* την 1^η Ιουνίου 2022. Είκοσι τρεις μέρες μετά, την Παρασκευή 24 Ιουνίου του 2022, το Ανώτατο Δικαστήριο δημοσιοποίησε την απόφασή του για την υπόθεση *Ντομπς εναντίον Τζάκσον* (Dobbs v. Jackson Women's Health Organization), στην οποία και έκρινε ότι το Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών δεν προστατεύει το δικαίωμα στην έκτρωση. Με την απόφαση αυτή, το Ανώτατο Δικαστήριο ανέτρεψε την απόφαση *Ρόου*, επιβεβαιώνοντας, έτσι, το αληθές της προηγηθείσας διαρροής.

φίες από το 1973. Οι Τάιμς της Νέας Υόρκης ισχυρίζονται ότι, με μια –καταδικασμένη σε αποτυχία– πρωτοβουλία του Τσακ Σούμερ (Chuck Schumer), «οι Δημοκρατικοί του Κογκρέσου προσπαθούν να προστατεύσουν το δικαίωμα στην έκτρωση»⁶. Δύσκολα μπορώ να φανταστώ τι θα άλλαζε αν δεν προσπαθούσαν. Δύο μέρες μετά τη διαρροή από το Ανώτατο Δικαστήριο, η πρόεδρος της Βουλής Νάνσι Πελόζι (Nancy Pelosi), πέταξε μέχρι το Τέξας για να υποστηρίξει τον Χένρι Κουέιαρ (Henry Cuellar), έναν από τους τελευταίους πολέμιους του δικαιώματος στην έκτρωση που κατεβαίνει για να εκπροσωπήσει τη Δημοκρατική παράταξη στο Κογκρέσο, ένα βαμπίρ υπέρ της ζωής⁷ που συναγωνίζεται για την ίδια έδρα την Τζέσικα Σισνέρος (Jessica Cisneros), υποψήφια που χαίρει της στήριξης του Μπέρνι⁸.

Στην εισηγητική του πρόταση για την ανατροπή της Ρόου –η οποία και διέρρευσε στον δικτυακό τόπο Politico από κάποιο πρόσωπο που δεν έχει ακόμη ταυτοποιηθεί– ο δικαστής Αλίτο (Samuel Alito) ασκεί κριτική σε ένα ολόκληρο

6. <https://www.nytimes.com/2022/05/10/us/politics/roe-v-wade-abortion-senate-vote.html>

7. ΣτΜ. Στα κοινωνικά συμφραζόμενα των Ηνωμένων Πολιτειών, τα δύο μέτωπα της πολυετούς διαμάχης για τις εκτρώσεις έχουν κωδικοποιηθεί ως εξής: υπέρ-της-επιλογής (pro-choice) για τις υπέρμαχους της αναπαραγωγικής δικαιοσύνης, και υπέρ-της-ζωής (pro-life) για αυτούς που αγωνίζονται για τον περιορισμό των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων και της πρόσβασης στην έκτρωση.

8. ΣτΜ. Μπερνάρντ «Μπέρνι» Σάντερς (Bernard “Bernie” Sanders), δημοκρατικός σοσιαλιστής, Γερουσιαστής για την πολιτεία του Βερμόντ από το 2007, ανεξάρτητος αν και συμμετέχει στους Δημοκρατικούς της Γερουσίας.

πλέγμα αλληλένδετων δεδικασμένων που υπερασπίζονται την ιδιωτικότητα. Για παράδειγμα, αμφισβητεί τη νομιμότητα της Λόρενς (*Lawrence v. Texas*), απόφασης ορόσημο που ακύρωσε τους νόμους περί σοδομισμού. Το ίδιο κάνει και για την απόφαση Όμπεργκεφελ (*Obergefell v. Hodges*), που νομιμοποίησε τον γάμο ομοφύλων. Δεν υπάρχει αμφιβολία: οι σημερινοί Χριστιανοφασίστες επιθυμούν να βάλουν τέλος σε κάθε μορφή μη-παραγωγικής και μη-αναπαραγωγικής σωματικής αυτονομίας, συμπεριλαμβανομένης, ασφαλώς, της διακοπής της κύησης αλλά και της αντισύλληψης, του κουίρ σεξ καθώς και της ελευθερίας να καθυστερούμε την έλευση της εφηβείας, να διαμορφώνουμε το φύλο μας και να χρησιμοποιούμε δημόσιες τουαλέτες ως τρανς άτομα. (Φέτος, στο Τέξας, έβαλαν πρώτα στο μάτι τα τρανς αδέρφια μας και τις πολύ νεαρές τρανς συντρόφισσες). Για να δανειστώ μια διατύπωση της Νατάσα Λέναρντ (*Natasha Lennard*), επιδιώκουν την «παλιγγενεσία ενός έθνους στο οποίο τα μόνα δικαιώματα που θα επιβιώνουν θα είναι όσα προστατεύουν την ιδιοκτησία, την πατριαρχία και τη λευκότητα»⁹. Έχει καιρό που κερδίζουν ακατάπαυστα, ενώ την ίδια στιγμή ενημερώνουν ανοιχτά τον κόσμο για τις προθέσεις τους.

Το μεγαλύτερο μέρος του Νότου ζει εδώ και χρόνια σαν να μην υπήρχε η απόφαση Ρόου. Οι έγκυοι που συλλαμβάνουν και κατόπιν αποβάλουν, αντιμετωπίζουν στην καλύτερη περίπτωση την ανακριτική δυσπιστία στα τμήματα επειγόντων (αυτό υποτίθεται υπάρχει για να ξεσκεπάζει

9. <https://theintercept.com/2022/05/03/abortion-roe-v-wade-supreme-court/>

πιθανές παραβάσεις του νόμου για τα βλαστοκύτταρα), και μερικές φορές προσαγωγές ή και χειρότερα. Στο πεδίο της ανθρωγένεσης, όπως άλλωστε καταγράφει καθημερινά η Νατάσα Λέναρντ και άλλοι δημοσιογράφοι σαν αυτήν, ζούμε σε καθεστώς υπερποινικοποίησης. Οι εξουσίες επιθεώρησης και επιτήρησης των ομοσπονδιακών και πολιτειακών αστυνομικών αρχών πολλαπλασιάζονται. Ο πληθυσμός των φυλακισμένων γυναικών έχει επταπλασιαστεί από το 1980 και πλέον αυξάνεται με διπλάσιο ρυθμό από αυτόν των ανδρών κρατουμένων¹⁰.

Ομάδες όπως η *Av/Πότε/Πως: Δικηγορία για την Αναπαραγωγική Δικαιοσύνη (If/When/How: Lawyering for Reproductive Justice¹¹)* έχουν ήδη στοιχειοθετήσει πολλαπλές περιπτώσεις που αφορούν ψηφιακό ντόξινγκ¹², ανοιχτές τηλεφωνικές γραμμές για καταδόσεις, συλλήψεις και απόδοση κατηγοριών για φόνο. Είναι κανονικός ταξικός πόλεμος. Συλλογικότητες εργαζομένων σε ποινικοποιημένες βιομηχανίες υπέρ της αναπαραγωγικής δικαιοσύνης δεν περίμεναν με σταυρωμένα χέρια την Ομοσπονδία

10. <https://jacobin.com/2022/05/abortion-ban-supreme-court-alitoe-roe-wade-dobbs>

11. ΣτΜ. Το *If/When/How: Lawyering for Reproductive Justice* είναι ένα μη κερδοσκοπικό δίκτυο φοιτητών/τριων νομικής, δικηγόρων και αντίστοιχων οργανώσεων, που αναλαμβάνει νομική υποστήριξη ενώ παράλληλα οργανώνει άμεσες δράσεις και παρεμβάσεις (νομικού και μη) ακτιβισμού, με κεντρικό άξονα την αναπαραγωγική δικαιοσύνη. Περισσότερες πληροφορίες στον δικτυακό τόπο: <https://www.ifwhenhow.org/>

12. ΣτΜ. *doxing* – η πρακτική συλλογής και δημοσιοποίησης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, από τρίτα πρόσωπα, ιδιωτικών πληροφοριών ή πληροφοριών ταυτοποίησης προσώπου (ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων).

Προγραμματισμένης Γονιμότητας της Αμερικής (Planned Parenthood)¹³ να κινητοποιηθεί για συλλήψεις όπως αυτή της Λιζέλ Χερέρα (Lizelle Herrera) –με την κατηγορία του φόνου του εμβρύου που κουβαλούσε μέσα της– τον Απρίλιο του 2022. Η Χερέρα αφέθηκε πριν καν η Planned Parenthood προλάβει να κινητοποιηθεί. Οι ομάδες νομικής και υλικής υπεράσπισης που έχουν συγκροτηθεί από σεξεργάτριες όπως το Frontera Fund¹⁴ και η If/When/How, είναι μαρτυροκαπνισμένες εξαιρέσεις στο κυρίαρχο ρεύμα του

13. ΣτΜ. Η Ομοσπονδία Προγραμματισμένης Γονιμότητας της Αμερικής (Planned Parenthood Federation of America) είναι μη κερδοσκοπικός οργανισμός που παρέχει αναπαραγωγική υγειονομική φροντίδα και σεξουαλική αγωγή, ενώ παράλληλα προωθεί την αναπαραγωγική υγεία και τα αναπαραγωγικά δικαιώματα. Υπάρχει από το 1916 όταν η Margaret Sanger άνοιξε την πρώτη κλινική εκτρώσεων στο Μπρούκλιν της Νέας Υόρκης. Το 1921 η Sanger ίδρυσε την Αμερικανική Ένωση Ελέγχου Γεννήσεων, η οποία κατόπιν, το 1942 μετονομάστηκε σε Planned Parenthood. Από το 1952 διατελεί μέλος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Προγραμματισμένης Γονιμότητας (IPPF). Η Planned Parenthood αποτελεί τον μεγαλύτερο πάροχο υπηρεσιών αναπαραγωγικής υγείας (συμπεριλαμβανομένων των εκτρώσεων) στις ΗΠΑ.

14. ΣτΜ. Το Frontera Fund είναι ένα ταμείο πρακτικής υποστήριξης και οικονομικής βοήθειας για την έκτρωση για άτομα που διαμένουν στην κοιλάδα του Ρίο Γκράντε. Συμμετέχει στο Εθνικό δίκτυο Ταμείων για τις Εκτρώσεις (National Network of Abortion Funds). Με τα δικά τους λόγια από το κείμενο αυτοπαρουσίασής τους: «Το Frontera Fund πιστεύει ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει να έχουν αυτονομία πάνω στο σώμα τους, το δικαίωμα να κάνουν οικογένεια με τον τρόπο που είναι ο καλύτερος γι' αυτούς. Το Frontera Fund γνωρίζει ότι πολλά εμπόδια στην πρόσβαση στην έκτρωση και στην αναπαραγωγική δικαιοσύνη εμφανίζονται στα σημεία όπου τέμνονται η μετανάστευση με την τάξη, τη φυλή και το φύλο. [...] Το Frontera Fund είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός, αλλά οργανώνεται ορίζοντα και απορρίπτει τις αξίες του καπιταλισμού στην υποδομή και τις πρακτικές μας». Περισσότερα στη διεύθυνση: <https://abortionfunds.org/fund/frontera-fund/>

κινήματος υπέρ της επιλογής, όπου κατά κανόνα κυριαρχεί η δυσφορία και η έλλειψη εμπειρίας στην επαφή με το καθημερινό μπερδεμένο κουβάρι της χρήσης ουσιών, της μαύρης αγοράς και των γκρίζων νομικών ζωνών. Υπάρχει απολύτως ζωτική ανάγκη για εκατοντάδες ακόμη ομάδες που να είναι εξοπλισμένες ώστε να προσφέρουν πολιτικοποιημένα «νομική υποστήριξη» σε προλετάριας που βρίσκονται σε κύηση, στο εδώ και στο τώρα. Το από πού θα προκύψουν αυτές οι ομάδες, δεν είναι ακόμη ξεκάθαρο.

Πώς φτάσαμε ως εδώ; Επί δεκαετίες, η λογική των Δημοκρατικών ήταν να ποντάρουν τυφλά στην επιβίωση της απόφασης Ρόου –και συγκεκριμένα μιας Ρόου κούφιας, μιας Ρόου διαρκώς υπό απειλή, ότι πρέπει για συλλογή χρημάτων και εράνους– ως στρατηγική σταθεροποίησης της ψήφου μέσα στον αιώνιο, αβρό χορό του δικομματισμού για τη νομή της εξουσίας. Όμως, οι Ρεπουμπλικάνοι, αντί να έρθουν στα συγκαλά τους όπως υπολόγιζαν οι Δημοκρατικοί, επέλεξαν ξανά και ξανά τον εναγκαλισμό με τον φασισμό του φύλου και με ανοιχτά αντιδημοκρατικές και αιμοσταγείς πολιτικές, εφόσον έβλεπαν ότι τέτοιου είδους επιλογές δεν επέφεραν συνέπειες. Παρ' όλα αυτά, η μπλε ομάδα¹⁵ συνέχισε να τροβιλίζεται στον ρυθμό, πιστεύοντας πως οι ολοένα και πιο τρομακτικές απειλές των Ρεπουμπλικανών θα αρκούσαν για να εξασφαλίσουν τη συμμόρφωση των ψηφοφόρων της, και αποφεύγοντας, έτσι, να αναστατώσει τους εταιρικούς χρηματοδότες της. Ασφαλώς οι Δημοκρατικοί ορισμένες φορές δήλωναν σοκαρισμένοι –όπως με το πραξικόπημα της 6^{ης} Ιανουαρίου–, πραγματικά σοκαρισμένοι με την κατάντια των Ρε-

15. ΣτΜ. Το επίσημο χρώμα του Κόμματος των Δημοκρατικών.

πουμπλικανών. Συνέχιζαν, εντούτοις, να στροβιλίζονται φωνάζοντας «δώστε τις εισφορές σας!» και «ψηφίστε!» ενώ ολόκληροι θεσμοί ερειπώνονταν. Έστησαν μια παράσταση βλοσυρής «Αντίστασης» που τη διάνθισαν με καθουσαστικά κλεισίματα ματιού στα φιλαράκια των αντίπερα εδρών. Έδειξαν εμπιστοσύνη στη διαδικασία και πλέον δεν υπάρχει τίποτα που να μπορούν να κάνουν για να σταματήσουν την επίθεση στις σεξουαλικές ελευθερίες και την ακεραιότητα της αναπαραγωγικής εργασίας σε αυτήν τη χώρα. Είναι απολύτως δικό τους το φταίξιμο.

Αλλά ας φανταστούμε ότι οι προοδευτικοί που κατ' όνομα, τουλάχιστον, φέρονται να έχουν τον έλεγχο της επικράτειας, δεν είχαν ακινητοποιηθεί από μόνοι τους. Ας φανταστούμε ότι είναι ικανοί να ψελλίσουν τη λέξη «έκτρωση», όπως έκανε για πρώτη του φορά ο Τζο Μπάιντεν (Joe Biden) –τι φοβερός τύπος!– μετά από τη διαρροή της εισηγητικής πρότασης εναντίον των εκτρώσεων. Ας αναλογιστούμε εν τάχει: τι πραγματικά έχει να προσφέρει σε όσες και όσους ζουν στη χώρα και κυοφορούν, η καλύτερη εκδοχή της μπλε ομάδας; Σε γενικές γραμμές, ιδιωτικότητα και επιλογή. Αυτές οι δύο έννοιες αντιπροσωπεύουν και τα όρια των εννοιολογήσεων και των δυνατοτήτων που παρέχει το σύστημα λόγου της εθνικής πολιτικής της κύησης. Οι Αμερικανοί να μπορούν να κυοφορήσουν και να κάνουν έκτρωση με δικά τους έξοδα. Στην καλύτερη των περιπτώσεων, όλα αυτά να συμβαίνουν στην ιδιωτική σφαίρα του αυτεξούσιου πάνω στο ίδιο τους το σώμα.

Αυτό είναι όλο. Σε αυτό το σύστημα λόγου δεν υπάρχει η ελευθερία απόσυρσης από την κατασκευή ενός εμβρύου. Δεν έχεις το δικαίωμα να αρνηθείς την παραγωγή μιας

καινούργιας ζωής. Δεν υπάρχουν εργασιακά δικαιώματα στον τομέα της ανθρωγένεσης. Θα περίμενε καμιά τα βιβλία ιστορίας να ήταν γεμάτα από αφηγήσεις σκληρών αγώνων, όπου οι εκπρόσωποι των φτωχών Αμερικανών με μίτρα επιμένουν σε αυτά τα δικαιώματα, τα προνόμια και τις ελευθερίες. Δυστυχώς, θα απογοητευτεί.

Ενώ το κίνημα για την απελευθέρωση των γυναικών, πενήντα χρόνια πριν, αγωνιζόταν για την κατάργηση όλων των νόμων περί εκτρώσεων, το καλύτερο που μπορεί να αρθρώσει σήμερα η Planned Parenthood είναι ένα όραμα ρυθμιζόμενης νομιμοποίησης. Ενώ οι επιτροπές *Μισθός για την Οικιακή Εργασία* δήλωναν τότε ότι «κάθε αποβολή συνιστά εργατικό ατύχημα», καθώς στον καπιταλισμό κάθε τόπος είναι ένας αλλοτριωμένος εργασιακός χώρος κύησης, δεν υπάρχει καμιά εγγύηση ότι στις πορείες γυναικών του εικοστού πρώτου αιώνα θα εμφανιστεί έστω και ένα πανό για δωρεάν ιατροφαρμακευτική φροντίδα για όλες¹⁶, ή για δωρεάν καθολική φροντίδα παιδιών όλο το εικοσιτετράωρο, ή για πληρωμένη γονική άδεια. Και στον απόηχο της δεκαετίας του '80, μόλις πριν από δύο δεκαετίες, το μόνο που μπορούσαν να ονειρευτούν οι Αμερικανοί πολιτικοί σε σχέση με την παραγωγή εμβρύων, ήταν ότι, εφόσον έχει ήδη ξεκινήσει η κύηση, η διακοπή της θα έπρεπε να είναι –για να παραθέσω τα λόγια του Μπιλ Κλίντον (Bill Clinton) και της Χίλαρι (Hillary Clinton)– «ασφαλής, νόμιμη και σπάνια».

16. ΣτΜ. Η συγγραφέας αναφέρεται στο σύνθημα Medicare for all.

Τότε, μια εκστρατεία αναίρεσης και δικαιολογημένης απαξίωσης που ξεκίνησε από αριστερές φεμινίστριες είχε κατορθώσει να εξαλείψει το «ασφαλής, νόμιμη και σπάνια» από το λεξιλόγιο των προοδευτικών, προς όφελος του «ασφαλής και νόμιμη» (ή, ενίοτε του «ασφαλής, νόμιμη και προσβάσιμη»). Ωστόσο, όπως μαρτυρούν και τα πιο πρόσφατα σχόλια της Τάλσι Γκάμπαρντ (Tulsi Gabbard)¹⁷, η αφοσίωση στην αρχική πολιτική της «σπάνιας» έκτρωσης παραμένει ισχυρή μεταξύ μεμονωμένων Δημοκρατικών βουλευτινών και βουλευτών.

Τι διαδέχθηκε το «ασφαλής, νόμιμη και σπάνια»; Μα φυσικά η πλαισίωση με όρους υγειονομικής φροντίδας. Είναι δύσκολο, σε αυτό το στάδιο, να φανταστούμε μια εποχή όπου η συζήτηση για υγειονομική περίθαλψη δεν ήταν πανταχού παρούσα. Ωστόσο ήταν χάρη στις ακούραστες προσπάθειες των κινημάτων βάσης που έλαβε χώρα αυτή η ρητορική μετατόπιση. Ιδίως, χάρη στη δράση δικτύων από αγωνίστριες της αναπαραγωγικής δικαιοσύνης που εξυπηρετούσαν, προασπίζονταν και προέρχονταν από αμερικανικές πόλεις με πληθυσμούς κατά κανόνα χαμηλού εισοδήματος, παρανομοποιημένους, φυλετικά οργανωμένους και που, ορισμένες φορές, είχαν υποστεί στειρώσεις χωρίς τη συναίνεσή τους¹⁸.

17. <https://www.vox.com/2019/10/18/20917406/abortion-safe-legal-and-rare-tulsi-gabbard>

18. ΣτΜ. Γίνεται αναφορά στη διαβόητη πολιτική της καταναγκαστικής στειρώσης που εφάρμοσε συστηματικά το αμερικανικό κράτος κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα. Η πρακτική αυτή υλοποιούσε, ουσιαστικά, τα πορίσματα της θεωρίας της ευγονικής, που κυριαρχούσε στη μεταρρυθμιστική τάση της αμερικανικής κεντρικής πολιτικής, ήδη από τα τέλη

Βέλτιστη πρακτική στο κυρίαρχο περιβάλλον του κινήματος υπέρ της επιλογής είναι, πλέον, η υπεράσπιση της έκτρωσης στο όνομα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με την αιτιολογία ότι πρόκειται για ιατρική πράξη. Αυτό είναι υπέροχο, κατά πρώτον, γιατί έτσι έχουμε κρατήσει το κομμάτι της ασφάλειας: η ιατρική, στο κάτω κάτω, έχει ως προορισμό να κάνει τη σάρκα μας όσο το δυνατόν πιο ασφαλή για να τη σωματοποιούμε. Κατά δεύτερον, η υγειονομική πλαισίωση επιτρέπει τον διακριτικό υποβιβασμό της αρχικής ιδέας περί «νομιμοποίησης» της έκτρωσης. Άλλωστε, η υγειονομική περίθαλψη δεν απαιτεί συνήθως νομιμο-

του 19^{ου} αιώνα. Απαντώντας στις δημογραφικές, κοινωνικές και ταξικές ανακατατάξεις της αμερικανικής κοινωνίας, το κίνημα της ευγονικής προσπάθησε να ισχυροποιήσει τη θέση των κυρίαρχων τάξεων, επιβάλλοντας τον διαχωρισμό. Στοχοποίησε άτομα με αναπηρίες, φυλετικές μειονότητες, προλεταριακά στρώματα και παρανομοποιημένους πληθυσμούς ως «ακατάλληλους» για αναπαραγωγή. Στο πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα και με τη σύμφωνη γνωμοδότηση του Ανώτατου Δικαστηρίου με βάση την απόφαση *Μπακ εναντίον Μπελ* (*Buck v. Bell*) του 1927, τριάντα δύο από τις Ηνωμένες Πολιτείες πέρασαν νόμους υπέρ της καταναγκαστικής στέρωσης και οργάνωσαν κλινικές που εφάρμοζαν τους νόμους αυτούς, συχνά χωρίς καν την πρότερη ενημέρωση των θυμάτων τους. Δεν είναι τυχαίο ότι οι νόμοι αυτοί υπήρξαν έμπνευση για την εφαρμογή αντίστοιχων πολιτικών στη ναζιστική Γερμανία. Υπολογίζεται ότι συνολικά γύρω στους 70.000 ανθρώπους υπέστησαν καταναγκαστικές στειρώσεις, ενώ από τα μέσα της δεκαετίας του '50, τα προγράμματα καταναγκαστικής στέρωσης στοχοποιούσαν κατά κύριο λόγο μαύρες γυναίκες. Μέχρι τότε, τη συστηματική υποτίμηση των μαύρων πληθυσμών εξασφάλιζε το καθεστώς απαρτχάιντ και η νομοθεσία Τζιμ Κρόου (*Jim Crow*). Με τη σταδιακή άρση των φυλετικών διαχωρισμών που επέβαλαν τα κινήματα των μαύρων, η επαναεπιβεβαίωση της λευκής υπεροχής και των φυλετικών ιεραρχιών επιτεύχθηκε και μέσα από τον έλεγχο της αναπαραγωγής και την καταναγκαστική στέρωση. Οι νόμοι για την καταναγκαστική στέρωση αρχίζουν προοδευτικά να καταργούνται μέσα στη δεκαετία του '70, χωρίς, όμως, να εξαφανιστούν πλήρως.

ποίηση. Ως αποτέλεσμα, η κοινή λογική κλίνει διαισθητικά προς την «απορρύθμιση» ή την «αποποινικοποίηση» – δηλαδή την αποποινικοποίηση της κύησης¹⁹.

Δεν έχει σημασία, όμως, όπως σπεύδουν πάντα να συμπληρώσουν οι ακτιβίστριες της αναπαραγωγικής δικαιοσύνης, αν κάτι έχει επαναδιατυπωθεί ως υγειονομική περίθαλψη, όταν, ως γνωστόν, δεν μπορείς να βρεις τα λεφτά για αυτήν την υγειονομική περίθαλψη. Δεν μπορούμε να επιλέξουμε πράγματα που δεν μπορούμε να αποκτήσουμε. Ας μιλήσουμε, λοιπόν, για την «ελευθερία» πρόσβαση. Ο αγώνας μας για αναπαραγωγική ελευθερία πρέπει να καταστήσει σαφές ότι η δικιά μας ελευθερία είναι ο εχθρός – και όχι μία ακόμη εκδοχή– της διπλής ελευθερίας του καπιταλισμού, κάτω από την αιγίδα του οποίου, πριγκίπισσες και πένπτες μπορούν εξίσου να αγοράζουν αναπαραγωγική ασφάλεια και να καταναλώνουν αναπαραγωγική υγειονομική φροντίδα.

Στον αξιότιμο κόσμο της φεμινιστικής μεσαίας τάξης ακούγεται ακόμη ως καθαρή τρέλα η πρόταση ότι οι εκτρώσεις δεν θα πρέπει να κοστίζουν τίποτα (παρ' όλο που έφηβοι με πλούσιους γονείς τηλεφωνούν διαρκώς σε τηλεφωνικές γραμμές άμεσης βοήθειας για εκτρώσεις). Ομοίως, παρά την επέλαση της εκστρατείας *Φώναξε την έκτρωσή σου!*²⁰,

19. <https://salvage.zone/gestational-decрим/>

20. ΣτΜ. Το *Φώναξε την έκτρωσή σου* (#ShoutYourAbortion) είναι μια καμπάνια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης όπου άνθρωποι μοιράζονται τις εμπειρίες από την έκτρωσή τους με στόχο την αποστιγματοποίηση και το «τέλος της ντροπής». Η εκστρατεία αυτή ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2015 με πρωτοβουλία Αμερικανίδων ακτιβιστριών, ως απάντηση στις προσπάθειες της Βουλής των Αντιπροσώπων να καταργήσει τη

παραμένει ασυνήθιστο το άκουσμα της άποψης ότι οι εκτρώσεις δεν θα πρέπει να συνοδεύονται από στίγμα, ότι θα πρέπει να αποϊατρικοποιηθούν ή να παρέχονται «κατά παραγγελία, χωρίς περαιτέρω ερωτήσεις». Πλέον, οι ορδές των pussyhats²¹ δεν εφαρμόζουν τη στρατηγική του Κλίντον, δηλαδή να ενισχύουν ρητά τον στιγματισμό του ίδιου πράγματος που υποτίθεται ότι υπερασπίζονται. Εντούτοις, ο παρακλητικός και απολογητικός τόνος παραμένει: *Όλες συμφωνούμε ότι η έκτρωση δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως αντισύλληψη, έτσι δεν είναι κυρίες μου; Ας παραμείνουμε λογικές, εντάξει; Ακόμη κι αν δεν συνιστά δολοφονία. Που δεν συνιστά!!! Αλλά είναι εγγενώς θλιβερή και δύσκολη και τραυματική. Οι περισσότερες που κάνουν είναι ήδη μητέρες. Ακούστε, αυτό δεν είναι πολιτικό ζήτημα.*

Ειλικρινά, δεν υπάρχει τίποτα πιο πολιτικό. Όπως δήλωνε η Λόρα Μπριγκς (Laura Briggs) το 2018²², στις Ηνωμένες Πολιτείες, όλες οι πολιτικές έχουν γίνει πολιτικές της αναπαραγωγής. Όσο περισσότερο το Πολιτικό –με Π κεφαλαίο– αποκειμενοποιεί τους αναπαραγωγούς, τόσο περισσότερο η πολιτική της αναπαραγωγής απλώνει και φουντώνει. Στις πολιτείες του Νότου και σε άλλες ερήμους αναπαρα-

χρηματοδότηση της Planned Parenthood.

21. ΣτΜ. Τα pussyhats ήταν σκουφάκια ροζ χρώματος, συνήθως πλεκτά αλλά και υφασμάτινα, οι κορυφές των οποίων σχημάτιζαν μύτες που έμοιαζαν με αυτιά γάτας. Υπήρξαν αρχική ιδέα του Pussyhat Project και φορέθηκαν εκτεταμένα στις μαζικότερες Πορείες Γυναικών που έλαβαν χώρα παγκοσμίως στις 21 Ιανουαρίου του 2017, την επομένη της ορκωμοσίας του Ντόναλντ Τραμπ (Donald Trump) ως Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών.

22. <https://www.youtube.com/watch?v=TuAGHiN4KU4>

γωγικής φροντίδας ανά τον κόσμο, ένα μεγάλο μέρος της υλικής πρόσβασης στον συνδυασμό χαπίων μίφειριστόνης και μισοπροστόλης, ένα μεγάλο μέρος της παροχής διαστολής και απόξεσης, ακόμη και εκτρώσεων σε προχωρημένη εβδομάδα κύησης, οργανώνονται τελείως έξω από την επίσημη πολιτική. Σε Ευρώπη και Νότια Αμερική, ομάδες άμεσης δράσης χρησιμοποιούν τηλεκατευθυνόμενα αεροσκάφη και πλωτές θαλάσσιες κλινικές για να φέρουν τις εκτρώσεις κοντά στον κόσμο.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες υπάρχουν αρκετές χιλιάδες τοπικές πρωτοβουλίες οικονομικής υποστήριξης εκτρώσεων, ομάδες που αναλαμβάνουν τη συνοδεία σε κλινικές, ταμεία νομικής υποστήριξης και εκστρατείες από κοινότητες που αναλαμβάνουν να διδάξουν τεχνικές αυτοδιαχειριζόμενης έκτρωσης. Πολλές που χρειάζονται χειρουργικές εκτρώσεις ταξιδεύουν συνεχώς στα παράνομα ραντεβού τους με τη βοήθεια διαπολιτειακών δικτύων που τις φυγαδεύουν. Τα δίκτυα αυτά αποκαλούνται από κάποιους (και όχι από άλλους) «υπόγειοι σιδηρόδρομοι»²³.

«Αν η έκτρωση είναι δικαίωμα», έγραψε πρόσφατα η Έριν Μαγκλάκι (Erin Maglaque) στο London Review of Books, «τότε είναι ένα ασταθές δικαίωμα που βασίζεται στα κα-

23. ΣτΜ. Ως Υπόγειος Σιδηρόδρομος (Underground Railroad) έχει μείνει στην ιστορία το κρυφό και παράνομο δίκτυο φυγάδευσης Αφροαμερικανών δούλων από τις δουλοκτητικές πολιτείες προς τον Βορρά και τον Καναδά, κατά την εποχή της δουλείας στις ΗΠΑ. Το δίκτυο οργανώθηκε από μαύρους/ες απελευθέρους/ες αλλά και λευκούς υποστηρικτές της κατάργησης της δουλείας.

πρίτσια των δικαστών και σε μια σχέση ιδιοκτησίας με το σώμα που συσκοτίζει κάθε τι πραγματικό και ριζοσπαστικό σχετικά με την κύηση»²⁴. Ανατρέχοντας στη διακυβέρνηση της αναπαραγωγής στην πρώιμη νεωτερική Ιταλία, καθώς και στις δικές της εμπειρίες από την κυοφορία και την έκτρωση, η Μαγκλάκι καταδεικνύει τα στενά όρια της «ιδιωτικότητας» και της «ιδιοκτησίας», ως εννοιολογικών εργαλείων για την κατανόηση της ανθρωγένεσης. «Ίσως υπάρχει κάτι που μπορούμε να διδαχθούμε από την εποχή όπου η εγκυμοσύνη ήταν κατοχή», καταλήγει, «όχι κάποιου άλλου, αλλά από κάποιον άλλο: όταν ένα ανεπιθύμητο έμβρυο ήταν τόσο πολύτιμο όσο μια φέτα χοιρομέρι, και η έκτρωση τόσο εξαγνιστική όσο ένας εξορκισμός»²⁵.

Οι γεννήτορες βιώνουν την κατοχή από κάποιον άλλον. Οι έγκυοι καταλαμβάνονται από ένα ξένο αντικείμενο. Γι' αυτό, άλλωστε υπάρχει και ο πλακούντας: για να προστατεύει το έμβρυο από τις αυθόρμητες προσπάθειες του ενήλικου σώματος να το αποβάλει, ενώ την ίδια στιγμή προστατεύει το ενήλικο σώμα από τις απόπειρες των εμβρυικών κυττάρων να ρουφήξουν και να πάρουν όλα τα θρεπτικά συστατικά του. «Η ζωή δεν είναι προεπιλογή», για να δανειστώ τη γλώσσα του Τίμοθι Μόρτον (Timothy Morton). Αντιθέτως, «η ζωή ως τέτοια, είναι μια μορφή έκτρωσης»²⁶. Αυτό που νομίζω πως εννοεί ο Μόρτον με τα παραπάνω, είναι ότι η «επιτυχία» μιας διαδικασίας ανθρωπίνης κύησης πηγάζει

24. <https://www.lrb.co.uk/the-paper/v43/n03/erin-maglaque/like-a-slice-of-ham>

25. Ό.π.

26. <https://www.patreon.com/timothymorton>

τόσο αντίθετα σε αυτό που επιδιώκουν ορισμένα μέρη της «φύσης» μας, ώστε, κατά μία έννοια, να αντιπροσωπεύει την αποτυχία μιας αποτυχίας, τον τερματισμό ενός τερματισμού. Οι γεννήσεις, εν ολίγοις, είναι πάντοτε ανωμαλίες, πάντοτε θαύματα.

Άλλο ένα θαύμα: χάρη στη λαϊκή επιστήμη και τη χρήση βοτάνων επί χιλιετηρίδες, ένα ανεπιθύμητο έμβρυο μπορεί, με προσοχή, να αποσυνδεθεί και να απεγκλωβιστεί με ασφάλεια από τον άνθρωπο. Ο σχεδιασμός του ανθρώπινου πλακούντα καθιστά κάτι τέτοιο πολύ επικίνδυνο αλλά μαίες, μάγισσες και θεραπεύτριες ανά τους αιώνες μάς έχουν παραδώσει τις πιο ασφαλείς μεθόδους. Ακόμη και σήμερα, οι βοηθοί μητρότητας και έκτρωσης αντιλαμβάνονται το έργο τους ως ιερό λειτούργημα²⁷. Το ότι η ζωή δεν είναι προεπιλογή είναι ένας εξαιρετικός λόγος για να γιορτάσουμε, όχι μόνο τους θριάμβους της δημιουργίας ζωής αλλά και, κατά κάποιον τρόπο, τις αρνήσεις δημιουργίας ζωής που καθιστούν εφικτούς αυτούς τους θριάμβους.

Η λογική της, βαθιά φυσικοποιημένης, αναπαραγωγικής κοινωνικής τάξης του καπιταλισμού, είναι η λογική ενός ναταλισμού εναντίον της ζωής. Τη μέθοδό της, την έχει συνοψίσει μεστότητα η Έβελιν Νακάνο Γκλεν (Evelyn Nakano Glenn)²⁸: καταναγκαστική φροντίδα. Υποστηρίζω το εξής: η επιβεβλημένη κύηση είναι καλύτερα κατανοητή ως η πιο βαθιά παρέμβαση, από πλευράς φυσιολογίας,

27. <https://scalawagmagazine.org/2022/05/abortion-in-georgia/>

28. Glenn, Evelyn Nakano, (2010), *Forced to Care: Coercion and Caregiving in America*, Cambridge, MA: Harvard University Press, 2010.

για τον εξαναγκασμό ανθρώπων στη φροντίδα. Με άλλα λόγια, το λεγόμενο στρατόπεδο υπέρ της ζωής έχει ξεκινήσει μια σταυροφορία (φυσικά), όχι μόνο υπέρ της καταναγκαστικής περιγεννητικής φροντίδας του εμβρύου από το άτομο που κυοφορεί, αλλά και για ολόκληρες ζωές καταναγκαστικής, ιδιωτικοποιημένης φροντίδας. Αποτελεί μόνιμη πηγή απογοήτευσης για μένα, ως παρα-ακαδημαϊκό, το γεγονός ότι ο εξαναγκαστικός χαρακτήρας της φροντίδας στον καπιταλισμό εξακολουθεί να υποτονίζεται, παρά τη «στροφή στη φροντίδα» της ακαδημαϊκής κοινότητας. Σε ορισμένους κύκλους αυτού του, δεδηλωμένα, κριτικού πεδίου, ενίοτε λέγεται επίμονα, στο ύφος των *The Beatles*, ότι αυτό που χρειάζεται ο κόσμος είναι απλά φροντίδα, φροντίδα, φροντίδα. Στον βαθμό που η φροντίδα παρουσιάζεται ρομαντικοποιημένη, ουδέτερη και σε πλήρη αφαίρεση από τον καπιταλισμό, την πατριαρχία και το κράτος, δεν μπορεί να υπάρξει χειραφετητική πολιτική γύρω από αυτήν.

Όσες βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της καταναγκαστικής φροντίδας θα εκπλαγούν να ακούσουν ότι η φροντίδα είναι ένα αναπαλλοτρίωτο αγαθό που απλά χρειάζεται μεγαλύτερη χρηματοδότηση. Όσοι υιοθετούν μια λογική κατάργησης, δεν θα πάνε πολύ μακριά όσο συνεχίζουν να σκέφτονται τη φροντίδα με αυτόν τον τρόπο. Όχι, τα ζητήματα της πολιτικής της φροντίδας που έχουν το περισσότερο ζουμί, εδράζουν σε ερωτήματα όπως: *φροντίδα πώς; Φροντίδα γιατί; Φροντίδα πού;* Και αυτά είναι ερωτήματα νεκροπολιτικής, όχι απλά βιοπολιτικής. Το να τα προσεγγίσουμε σημαίνει αναπόφευκτα να διερωτηθούμε: από ποιο και από τι θα αποσύρουμε τη φροντίδα; Δεν επιχειρηματολογώ υπέρ μιας βολонταριστικής δράσης εναντίον δισεκατομμυριούχων, εύθραυστων λευκών και δεσποτικών εμ-

βρικών ιστών. Αυτό που με ενδιαφέρει είναι το τι θέλουμε να δούμε να «αποσυρθεί» από το, αναγκαστικά επιλεκτικό, αναπαραγωγικά «υποβοηθητικό» όραμά μας. Ποιες ζωές, ποια νοικοκυριά, ποιες κοινωνικές σχέσεις, ποιους κόσμους θα πρέπει να σταματήσουμε να παράγουμε, προκειμένου να παράξουμε αυτούς που επιθυμούμε; Διότι η ζωή είναι αδιαχώριστη από το αντίθετό της. Στην πραγματικότητα, η ζωή είναι εφικτή ακριβώς επειδή υπάρχει θάνατος. Η καλή ζωή, αν ποτέ ενσαρκώνεται ως τέτοια, είναι προϊόν απροσμέτρων επιλογών να μη δώσουμε πνοή σε ορισμένες άλλες μορφές ζωής.

Επί του παρόντος, τη φροντίδα μας μας την έχουν αφαιρέσει. Την αγοράζουν και εμείς την πουλάμε, κατά κύριο λόγο, επειδή πρέπει να φάμε. Αλλά οι ροές των αγορών παραμορφώνουν επίσης και τις αισθήσεις μας: όπως περιγράφει η Καλίντι Βόρα (Kalindi Vora) στο βιβλίο της *Life Support: Biocapital and the New History of Outsourced Labor*²⁹, οι άνθρωποι σε ολόκληρο τον κόσμο πραγματικά έχουν την εντύπωση ότι τα λευκά νοικοκυριά της αμερικανικής μεσαίας τάξης έχουν περισσότερες ανάγκες σε παροχές φροντίδας από ό,τι τα μη-λευκά σπιτικά οπουδήποτε αλλού. Την ίδια στιγμή, σε αυτήν την αποικία ρατσιστών με πίστη στην ανωτερότητα της λευκής φυλής, η κατασκευή εμβρύων πανηγυρίζεται με απολύτως παράφορο συναισθηματισμό, αλλά δεν απολαμβάνει σχεδόν καμία χρηματοδότηση, εκτός από μερικές λεγόμενες φοροαπαλλαγές και επιστροφές φόρου υπέρ της οικογένειας και ανάλογα με τον αριθμό των τέκνων. Μακριά από το να υποστηρί-

29. <https://antipodeonline.org/2019/01/25/life-support-biocapital-and-the-new-history-of-outsourced-labor/>

ζεται, η προλεταριακή αναπαραγωγή στην Αμερική είναι υλικά υποτιμημένη. Η αντισύλληψη δεν καλύπτεται από δημόσιες δαπάνες. Η φροντίδα των παιδιών, η ανατροφή, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η στέγαση δεν καλύπτονται από δημόσιες δαπάνες (παρά με τους πιο μηδαμινούς και ταπεινωτικούς τρόπους). Ωστόσο, μια ανθρώπινη σύλληψη είναι περιουσιακό στοιχείο του κράτους. Ενώ το μέλλον της φροντίδας του ιδιωτικοποιείται πλήρως στο πυρηνικό νοικοκυριό, ταυτόχρονα η ύπαρξη ενός εμβρύου στο σώμα ενός κυοφορούντος ανθρώπου διατρανώνεται δημόσια. Το πιο παράλογο απ' όλα: αυτή η κατάσταση πραγμάτων ακούγεται στους περισσότερους από εμάς ως περιγραφή μιας φυσικής κατάστασης.

Προσπαθώ να κινήσω το ενδιαφέρον της Αριστεράς για την κυριολεκτική κατασκευή ανθρώπων –δηλαδή, την ανθρωγένεση– ως μια μη ικανοποιητικά επεξεργασμένη μορφή συν-ποίησης και εργασίας, που δοκιμάζει την προθυμία μας να σκεφτούμε ότι η εργασία και η αλληλεγγύη, ίσως, πάντοτε ήδη (always already), σκίζουν και κολυμπούν μέσα στο αίμα και τα σωθικά του άλλου. Θέλω να βάλω σε πειρασμό την Αριστερά να σκεφτεί την κυοφορία ως έναν τρόπο εκπαίδευσης της επιθυμίας και της ικανότητάς μας να φανταστούμε την αυτοκατάργηση της εργατικής τάξης. Πώς λειτουργεί η εναντίωση στην εργασία στο πλαίσιο της εργασίας φροντίδας; Ξέρω πως δεν είναι ή πως δεν γίνεται να είναι αλλά πολλές φορές αισθάνομαι ότι αυτή η ανοιχτή συλλογιστική που αναλαμβάνω, είναι μοναχική υπόθεση. Τα τελευταία πέντε χρόνια, προσπάθησα να γράψω έναν ύμνο στο υψηλό, διεστραμμένο, ακραίο άθλημα του τοκε-

τού στην πρώτη σελίδα ενός μανιφέστου για την κομμουνιστικοποίηση της φροντίδας. Ενόχλησα τους επιστήμονες στα εργαστήρια εκτογεννητικής έρευνας³⁰ που βρίσκονται λίγο πιο κάτω από το μέρος όπου ζω, στη Φιλαδέλφεια³¹. Εκεί, οι ερευνητές καταπιάνονται με την «κυοφορία» εμβρύων προβάτων και πρόωρων ανθρώπινων εμβρύων σε «βιοσακούλες»³², αν και για εχθρικούς λόγους και με χρηματοδότηση από τον εχθρό. Δεν είμαι η μόνη που σκέφτεται την άρνηση εργασίας στην ανθρωγένεση. Αυτό θα ήταν αδύνατο. Αν είσαι εκεί έξω, συντρόφισσα, σε παρακαλώ, ας ενώσουμε τις δυνάμεις μας. Χάνω χρόνο με το να σκέφτομαι και να αγωνίζομαι μοναχή.

Μπορούμε να ξεκινήσουμε με τα βασικά. Από που προέρχονται οι άνθρωποι; Μου φαίνεται ότι αξίζει να διευκρινίσουμε πως, μέχρι στιγμής (με δεδομένο ότι η εκτογένεση δεν υπάρχει ακόμη), οι άνθρωποι αναπτύσσονται από μικροσκοπικά σώματα που βγαίνουν από τα σώματα άλλων ανθρώπων. Το DNA αυτών των άλλων ανθρώπων είναι τελείως διαφορετικό από εκείνο του μικροσκοπικού σώματος, παρ' όλο που τα μόρια που εμπλέκονται σε αυτό το ξε-

30. ΣτΜ. Εκτογένεση ονομάζεται η διαδικασία κύησης ενός εμβρύου έξω από τη βιολογική μήτρα. Οι αντίστοιχες τεχνολογίες βρίσκονται ακόμη σε πειραματικό στάδιο με την επιστημονική ομάδα του Παιδιατρικού Νοσοκομείου της Φιλαδέλφεια, που αναφέρει η συγγραφέας, να ηγείται της έρευνας.

31. <https://logicmag.io/bodies/do-electric-sheep-dream-of-water-babies/>

32. ΣτΜ. Bio-bags – Πλαστικοί βιολογικοί σάκοι με συνθετικό αμνιακό υγρό που χρησιμοποιούνται πειραματικά για την εκτογεννητική ανάπτυξη ζωικών εμβρύων, λειτουργώντας ως τεχνητές μήτρες.

νοφιλόξενο ξεκαθάρισμα λογαριασμών είναι τα ίδια μόρια. Κατά τη διάρκεια αυτής της αντιπαράθεσης, η σάρκα εργάζεται μεταβολικά για να παράξει περισσότερη ανθρώπινη σάρκα, για να κατασκευάσει εμβρυικούς οφθαλμικούς βολβούς, για να χτίσει εμβρυικό οστικό ιστό, κλπ. Τα σώματα δεν είναι ένα και σίγουρα δεν είναι δύο.

Ανακαλέστε αυτό το αγαπημένο παλιό φεμινιστικό επιχείρημα για την ετυμολογία της λέξης *άτομο*: ότι εξ' ορισμού αποκλείει τη γυναίκα, μιας και αυτή ορίζεται από την αναπαραγωγική της ικανότητα. Η κυρίαρχη, αδιαίρετη φύση του δυτικού ανθρώπου οικοδομήθηκε, καταπώς λέγεται, στην κατασκευή ως Άλλων, όσων φέρουν μήτρα –και κατά συνέπεια μια δυνητικά πολλαπλή, διαιρέσιμη ανατομία. Με άλλα λόγια, το άτομο που μπορεί να προβάλλει αξιώσεις του τύπου «Δικό μου το σώμα, δική μου και η επιλογή», δεν είναι εξ' ορισμού έγκυος. Εξ' ορισμού, οι άνθρωποι που κυοφορούν δεν είναι άτομα.

Η Τσικάκο Τακεσίτα (Chikako Takeshita)³³ έχει επινοήσει ένα ουσιαστικό για την απόδοση αυτής της κατάστασης: το *μητεροσέμβρυο*. Η ίδια προσφέρει μια εναλλακτική οντολογία του επίτοκου σώματος –μια οντολογία που καταρρίπτει την υλική διάκριση μεταξύ του «μητρικού» και του «εμβρυικού»– και επιμένει ότι πρέπει να μάθουμε να σκεφτόμαστε το «ολοβίωμα-μητεροσέμβρυο»³⁴ ως μια cyborg φιγούρα που σπάει τα

33. Takeshita, Chikako. From Mother/Fetus to Holobiont(s): A Material Feminist Ontology of the Pregnant Body, *Catalyst: Feminism, Theory, Technoscience*, 3 (1), 1-28. Προσβάσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://catalystjournal.org/index.php/catalyst/article/view/28787>

34. ΣτΜ. Holobiont – ολοβίωμα. Ορολογία που εισήγαγε πρώτος ο Γερ-

όρια, έναν κυβερνοοργανισμό που εμπλέκεται σε συμβιωτική και συμβιογεννητική συμπαραγωγή. Η παρέμβαση της Τακεσίτα μας υποδεικνύει, πιστεύω, έναν δρόμο πέρα από το θεωρητικό αδιέξοδο, με το οποίο οι φεμινίστριες προσπαθούν επί δεκαετίες να διεξάγουν έναν απελευθερωτικό αγώνα που είναι πέραν του ανθρώπινου –τον αγώνα των ολοβιωματών-μυτεροέμβρυο– στο έδαφος του ανθρωπισμού.

Εξάλλου, γιατί να μην το βροντοφωνάξουμε; Η ελευθερία που μας παρέχουν οι εκτρώσεις από την καταναγκαστική εργασία/τεκνοποιία, είναι μια εμβρυοκτόνος ελευθερία. Μόνο σκοτώνοντας το έμβρυο που κουβαλά μέσα του, μπορεί το μυτεροέμβρυο να παύσει να είναι «τμήσιμο» και να επανεισαχθεί στη σφαίρα των υποτιθέμενων «α-τόμων». Η έκτρωση είναι αυταπόδεικτα, τουλάχιστον εμπειρικά, μια πράξη θανάτωσης. Είναι επίσης, και χωρίς καμία αμφιβολία, υγειονομική φροντίδα, και σίγουρα, εκ των ων ουκ άνευ της σωματικής αυτονομίας. Οφείλουμε να σταματήσουμε να παιδιαρίζουμε με το να προσποιούμαστε ότι δεν υπάρχει τίποτα στην έκτρωση που να θανατώνεται. Κάτι

μάνος θεωρητικός βιολόγος Άντολφ Μάγιερ-Άμπιτς (Adolf Meyer-Abich) το 1943. Η «ολιστική» του προσέγγιση δεν ήταν ιδιαίτερα συμβατή με τις θεωρίες των ναζιστών για φυλετική καθαρότητα, γι' αυτό και δεν του παραχωρήθηκε ποτέ καθηγητική έδρα όσον καιρό παρέμεινε το Τρίτο Ράιχ στην εξουσία. Κατόπιν, ο όρος επανεισήχθη, μάλλον ανεξάρτητα και μάλλον εκ νέου από την Δρ. Λιν Μαργκούλις (Dr. Lynn Margulis) στο βιβλίο της *Symbiosis as a Source of Evolutionary Innovation*, το 1991. Αντί να αντιλαμβάνεται κάθε οργανισμό ως ξεχωριστή οντότητα, ο όρος ολοβίωμα έρχεται να περιγράψει τόσο τον ζενιστή, όσο και άλλα είδη που κατοικούν γύρω του ή και εντός του ως διακριτή οικολογική μονάδα. Συνήθως το ολοβίωμα περιλαμβάνει έναν ευκαρυωτικό οργανισμό (ένας τέτοιος είναι και ο άνθρωπος) και το σύνολο των μικροβίων (μικροβίωμα), ιών, παράσιτων, μυκήτων κλπ που συμβιώνουν μέσα του.

υπάρχει εκεί: όχι ένα πρόσωπο, αλλά μια πρωτο-οντότητα, ένα πλάσμα όπως μια πεταλούδα, μια νυφίτσα, μια φάλαινα. Και η έκτρωση όντως σκοτώνει αυτό το πλάσμα. Είναι, επίσης, απίστευτα ευεργετικό για τους ανθρώπους όταν αυτό επιτρέπεται να συμβεί. Για τις εκτρώσεις δεν μετανιώνουμε. Παρ' όλο που αφορούν τη θανάτωση κάποιου πράγματος, οι εκτρώσεις αποδεδειγμένα, και με συγκλονιστικό τρόπο, παράγουν ευτυχία³⁵.

Τη θανάτωση οποιουδήποτε πλάσματος –ακόμη και μιας ταινίας στο έντερό μας– πρέπει να την παίρνουμε στα σοβαρά. Ως εκ τούτου, στην πραγματικότητα συμφωνώ με τους φασίστες υποστηρικτές της καταναγκαστικής κύησης, ότι η ηθική αντιμετώπιση των εμβρύων είναι κάτι που πρέπει να έχουμε στη λίστα με τα πράγματα που πρέπει να κάνουμε. Ως κομμάτι του αντιφασιστικού αναπαραγωγικού ουτοπισμού μου, θα ήθελα κάποια μέρα να φτάσω στο αδιανόητο –ακόμη– σημείο όπου θα αποδίδουμε στα έμβρυα ηθική μέριμνα, κάτι που ίσως γίνει εφικτό χάρη στις εκτογεννητικές τεχνολογίες που θα ελέγχονται από τους ίδιους τους γεννήτορες. Δεν πρόκειται για έναν σημαντικό παράγοντα που με κινητοποιεί, είναι όμως στη λίστα.

Προς το παρόν: με το να αρνούμαστε ότι οι εκτρώσεις κάτι σκοτώνουν που είναι ζωντανό, παραχωρούμε έδαφος στους οπαδούς της καταναγκαστικής κύησης και εξαναγκάζουμε τις αγωνίστριες που είναι υπέρ των εκτρώσεων σε περιέργες ακροβασίες και ελιγμούς, που περιλαμβάνουν ευφημισμούς, απολογίες και αυτοϋπονόμευση. Ας μάθουμε, λοιπόν, να

35. Millar, Erica, (2017), *Happy Abortions: Our Bodies in the Era of Choice*, Zed Books.

μιλούμε την απαιτούμενη μη μη-βίαση γλώσσα της εναντίωσης στη βία. Η έκτρωση σκοτώνει: και σε αντίθεση με τη συντριπτική πλειοψηφία των μορφών θανάτωσης, είναι μια τεχνολογία απαραίτητη για τη συλλογική δημιουργία της καλής ζωής. Θα πρέπει να είμαστε εξίσου ελεύθερες να σκοτώνουμε τις πρωτο-οντότητες που κατοικούν απρόσκλητες τα σώματά μας, όσο είμαστε ελεύθερες να σκοτώνουμε βακτήρια, πρωτόζωα, παράσιτα κάθε λογής.

Θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ως πολύτιμη νίκη την εγγραφή της έκτρωσης στο έδαφος της υγειονομικής φροντίδας, ακριβώς επειδή, όπως και πολλές άλλες μορφές υγειονομικής περίθαλψης που γνωρίζουμε, περιλαμβάνει τη θανάτωση. Σκεφτείτε τη λέξη *αντι-βίωση*. Σε αντίθεση με τη συντριπτική πλειονότητα των φόνων, οι εκτρώσεις μαζί με τα αντιβιοτικά αποτελούν δημόσια ηθικά αγαθά. Αν ο ανθρωπισμός δεν δύναται να χωρέσει αυτήν την κεντρική και κοινότοπη αλήθεια για τις χιλιόχρονης πρακτικές του είδους μας, τότε οι κομμουνιστές της κύησης θα πρέπει να απαλλαγούν από αυτόν τον ανθρωπισμό.

Η ανθρωγένεση πρέπει να απελευθερωθεί και θα απελευθερωθεί. Παραδέχομαι ότι η θέα από εδώ που στέκομαι με γεμίζει τρόμο. Μπροστά μας απλώνεται μια απέραντη συστάδα δεινών και εξαναγκασμών που θα αφορούν τις μήτρες και το πέραν-του-μητριαίου. Όμως, όπως διατείνεται η Τζένι Μπράουν (Jenny Brown)³⁶, οι άμισθοι και οι εν δυνάμει άμισθοι κυοφορούντες στις ΗΠΑ, δεν έχουν ακόμη συνειδητοποιήσει

36. <https://jacobin.com/2022/05/abortion-ban-supreme-court-alitoe-wade-dobbs>

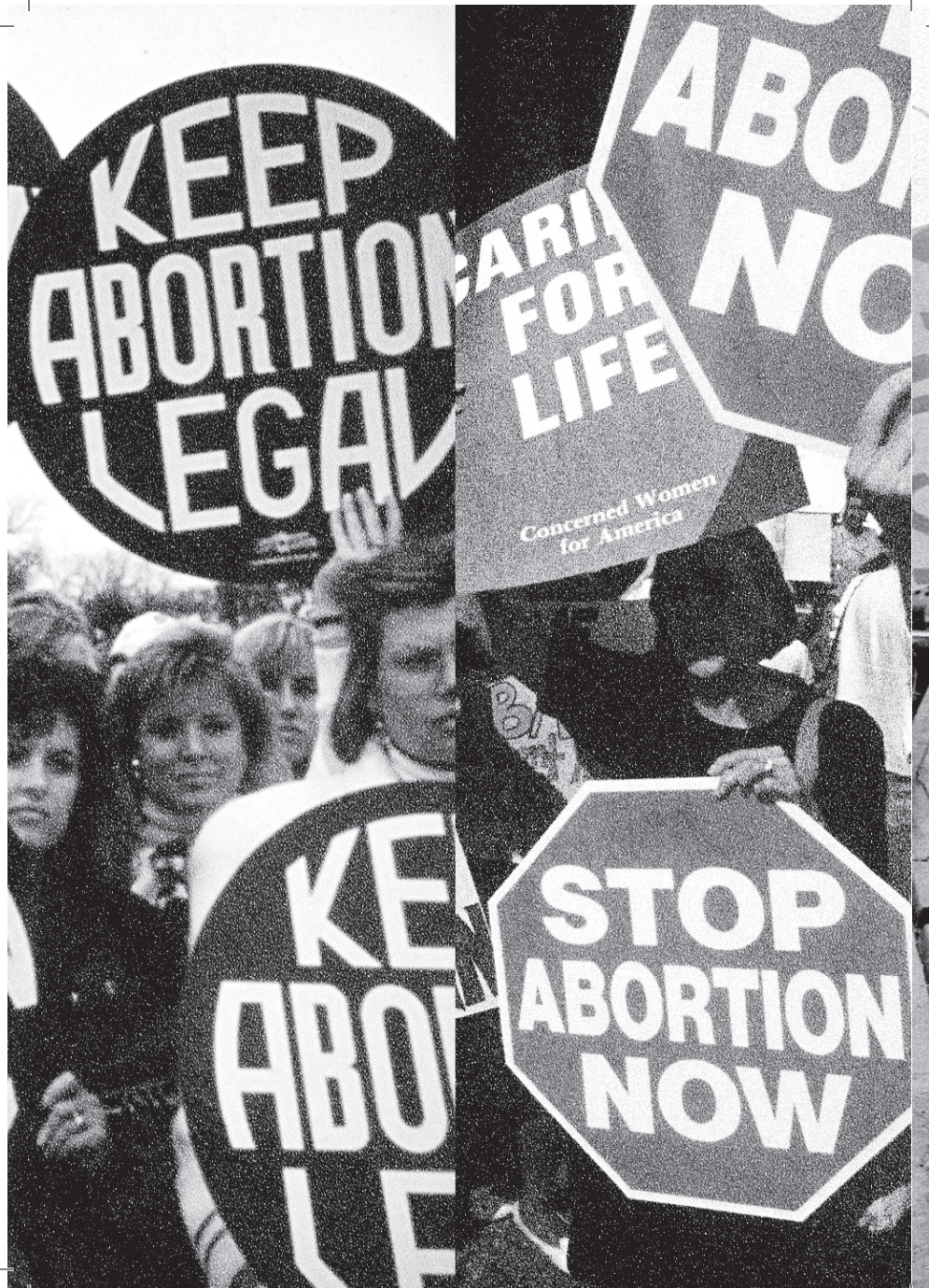
το εύρος δυνατοτήτων της διαπραγματευτικής τους δύναμης. Από τις στάχτες της Ρόου, μπορεί να αναγεννηθεί, μέσα στο καλοκαίρι, ένα κίνημα για την αναπαραγωγική ελευθερία, πιο άγριο από όλα τα προδρομικά κινήματα που αναπτύχθηκαν τη δεκαετία του '70. Για τα χρόνια που έρχονται, αυτό που ζητώ από τη συλλογική μας φαντασία είναι να δαπανήσει λίγο χρόνο για να σκεφτεί τι άλλο –εκτός από το δικαίωμα στην ιδιωτική επιλογή της κύησης ή το δικαίωμα στην ιατροφαρμακευτική φροντίδα– θα μπορούσαν να διεκδικήσουν οι έγκυοι. Ποιες ελευθερίες θα μπορούσαν να αρθρώσουν και να κατακτήσουν οι άνθρωποι που κυοφορούν;

Ας μάθουμε, μαζί με τις μη-γυναίκες συντρόφους μας, μαζί με τους ολοβιωτικούς αυτούς κυβερνοοργανισμούς, πώς να χειριζόμαστε με προσοχή τις παραγωγικές και αντιπαραγωγικές (ακόμη και καταστροφικές), αγαπτικές και βίαιες, κοσμογονικές και κοσμο-αφανιστικές, αμνιοτεχνικές δυνάμεις της ανθρωγένεσης, που δεν τελειώνουν στην εγκυμοσύνη αλλά επεκτείνονται σε ολόκληρο τον ιστό της ζωής.

Ο ορίζοντας της ελεύθερης ανθρωγένεσης μας καλεί να παράξουμε συνειδητά τη ζωή στην ειδικότητα και τη συγκεκριμενικότητά της, πράγμα που σημαίνει να κατασκευάσουμε και να φροντίσουμε ορισμένα σώματα ενώ την ίδια στιγμή ξεφτιάχνουμε συνειδητά άλλα σώματα, αποσύροντας τη φροντίδα μας. Ας μάθουμε να γιορτάζουμε, χωρίς να επικαλούμαστε λόγους υγείας, αναγκαιότητας ή να καταφεύγουμε σε άλλους ειδικούς λόγους, την ομορφιά και τη δύναμη του «όχι» μιας κυοφορούσας. Η ανθρωγένεση ενάντια στην εργασία απορομαντικοποιεί τη φροντίδα και αποφυσικοποιεί τον άνθρωπο μέσα από την άσκηση της αλληπλεγγής: δικαιώνει την απόσυρση της εργασιακής δύναμης της κύησης, για οποιονδήποτε λόγο και για κανέναν.

**KEEP
ABORTION
LEGAL**

**CARE
FOR
LIFE**

*Concerned Women
for America*

ABORTION

**KEEP
ABORTION
LEGAL**

**STOP
ABORTION
NOW**

ΚΟΥΦΙΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ¹

Μάριαν Τζόουνς
15^η Ιουνίου 2022

1. Το κείμενο Κούφιες Επιλογές (Empty Choices) γράφτηκε από την Μάριαν Τζόουνς και δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Verso στις 15 Ιουνίου του 2022. Το συγκεκριμένο άρθρο εκδόθηκε στο πλαίσιο της έκδοσης "We Organize to Change Everything", μιας συνεργασίας μεταξύ του σοσιαλιστικού φεμινιστικού περιοδικού Lux και των εκδόσεων Verso.

Το 1994, οργανώσεις υπέρ της επιλογής συγκεντρώθηκαν σε ένα συνέδριο στο Σικάγο για να ακούσουν το σχέδιο μεταρρύθμισης της υγειονομικής περίθαλψης του τότε προέδρου Bill Clinton, το οποίο εξαίρεσε την αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη σε μια προσπάθεια να κατευνάσει τους Ρεπουμπλικάνους². Όπως σημειώνεται στο βιβλίο που εκδόθηκε το 2004 *Undivided Rights: Women of Color Organizing for Reproductive Justice*, το προτεινόμενο νομοσχέδιο απέρριπτε επίσης την αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη και «απομόνωσε τα ζητήματα των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων από άλλα ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης». Καμία από τις προτεινόμενες λύσεις δεν εξέταζε πώς παράγοντες όπως η φυλή ή η τάξη επηρεάζουν «την απόφαση να γίνει κάποια μητέρα». Έτσι, δώδεκα μαύρες ακτιβίστριες που συμμετείχαν στο συνέδριο οργάνωσαν μια άτυπη συνάντηση με σκοπό να καταδείξουν αυτές τις παραλείψεις. Υποστήριξαν ότι, εκτός από τις αμβλώσεις, οι γυναίκες χρώματος³ «χρειάζονται και υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, θέσεις εργασίας, φροντίδα των παιδιών και το δικαίωμα στη μητρότητα»⁴.

2. Alexis Okeowo, "Fighting for Abortion Access the South," *New Yorker*, 7 Οκτωβρίου, 2019.

3. ΣτΜΟ Η μετάφραση του *People of Color* μας προβλημάτισε αρκετά λόγω των ρατσιστικών συνδηλώσεων που αναπαράγει η έννοια του «έγχρωμου ατόμου», σε αντιδιαστολή με το κυρίαρχο λευκό. Σε γλωσσικό επίπεδο η ιστορική μετάβαση από "coloured people" σε "people of colour" δεν μας επέτρεψε να το μεταφράσουμε ως «έγχρωμα άτομα». Επιπλέον η μετάφραση του ως «μη λευκά» άτομα, παρότι έχει χρησιμοποιηθεί σε εκδόσεις στα ελληνικά, μας φάνηκε άτοπη καθώς υπάρχει και ο όρος "non-white". Με βάση όλα τα παραπάνω καταλήξαμε στο «άτομα χρώματος», παρότι δεν ικανοποιεί απόλυτα τα αισθητικά μας κριτήρια.

4. Jael Silliman, Marlene Gerber Fried, Loretta Ross, and Elena Gutiérrez, *Undivided Rights: Women of Color Organizing for Reproductive Justice*,

Οι γυναίκες αυτές ήταν οι Λορέτα Ρος (Loretta Ross), Τόνι Μ. Μποντ Λεονάρντ (Toni M. Bond Leonard), Ρεβερεντ Άλμα Κρόφορντ (Reverend Alma Crawford), Έβελιν Σ. Φιλντ (Evelyn S. Field), Τέρι Τζέιμς (Terri James), Μπίσολα Μείριγκνέι (Bisola Marignay), Κασσάνδρα ΜακΚόννελ (Cassandra McConnell), Σύνθια Νιούμπιλ (Cynthia Newbille), Ελίζαμπεθ Τέρι (Elizabeth Terry), «Ειμπλ» Μέιμπλ Τόμας («Able» Mable Thomas), Βινέτ Π. Γουίλις (Winnette P. Willis) και Κιμ Γιάνγκμπλαντ (Kim Youngblood)⁵. Για να περιγράψουν την πολιτική τους, το νέο πλαίσιο οργάνωσης και το κίνημά τους, δημιούργησαν τον όρο «αναπαραγωγική δικαιοσύνη»⁶.

Σύμφωνα με την Τόνι Μ. Μποντ Λεονάρντ, η συνέλευση τους εξελίχθηκε τελικά σε μια ακτιβιστική ομάδα γνωστή ως *Γυναίκες Αφρικανικής Καταγωγής για την Αναπαραγωγική Δικαιοσύνη* [Women of African Descent for Reproductive Justice (WADR)]⁷. Η WADR τοποθέτησε ολοσέλιδη διαφήμιση στις εφημερίδες Washington Post και Roll Call «υπέρ της παροχής πρόσβασης όλων των γυναικών» στην αναπαραγωγική περίθαλψη και πραγματοποίησε συνέντευξη τύπου στη γειτονιά Capitol Hill· επανέκδωσε τη μπροσούρα «We Remember» (μία μπροσούρα του 1989 που συνέδεσε

Cambridge, MA: South End Press, 2004, 28.

5. Leonard Bond and Toni M. Bond, "Laying the Foundation for the Reproductive Justice Framework," *Collective Voices* 4, no. 10 (Fall 2009): 11.

6. Okeowo, "Fighting for Abortion Access the South".

7. Bond and Bond, "Laying the Foundation for the Reproductive Justice Framework".

τα αναπαραγωγικά δικαιώματα με άλλες καταπιέσεις)⁸: συγκέντρωσε υπογραφές από μαύρες γυναίκες για την υποστήριξη του νέου τους κινήματος· και έστειλε επιστολή στον πρώην πρόεδρο Clinton προς υποστήριξη της Δρ. Τζοσελίν Έλντερς (Jocelyn Elders), η οποία καθαιρέθηκε από γενική χειρουργός τον Δεκέμβριο του 1994 επειδή υποστήριζε την αποποινικοποίηση των ναρκωτικών και τη διάδοση των αντισυλληπτικών στα εκπαιδευτικά ιδρύματα⁹.

Αυτές οι ακτιβίστριες δημιούργησαν τη συλλογικότητα *SisterSong, Συλλογικότητα Γυναικών Χρώματος για την Αναπαραγωγική Δικαιοσύνη* [Women of Color Reproductive Justice (SisterSong)] το 1997. Η SisterSong αποτελείται από δεκαέξι οργανώσεις των οποίων ηγούνται γυναίκες χρώματος και οι οποίες προέρχονται από ποικίλα φυλετικά υπόβαθρα¹⁰. Όπως αναφέρεται από τη SisterSong, οι τρεις πυλώνες της αναπαραγωγικής δικαιοσύνης είναι: το δικαίωμα στην άμβλωση, το δικαίωμα στην τεκνοποίηση και το δικαίωμα στην ανατροφή των παιδιών σε ένα ασφαλές και υγιές περιβάλλον¹¹. Μαζί, αυτοί οι τρεις πυλώνες αποτελούν

8. Natelege Bond Whaley, “Black Women and the Right for Abortion Rights: How This Brochure Sparked the Movement for Reproductive Freedom,” NBCNews.com, March 25, 2019.

9. Bond and Bond, “Laying the Foundation for the Reproductive Justice Framework”.

10. Abigail Abrams, “How Advocates of Reproductive Justice Stepped into the Spotlight” <https://time.com/5735432/reproductive-justice-groups/>.

11. SisterSong, “Reproductive Justice Sister Song,” www.sistersong.net/reproductive-justice.

ένα φιλόδοξο πλαίσιο γύρω από το οποίο μπορούν να κινητοποιηθούν οι γυναίκες χρώματος τόσο για την κοινωνική δικαιοσύνη όσο και για την αναπαραγωγική υγεία.

Οι αγώνες για οικονομικά προσιτή στέγαση, η κατάργηση των φυλακών, ο αντιμπεριαλισμός και το τέλος του περιβαλλοντικού ρατσισμού αποτελούν όλα μέρος της ατζέντας της αναπαραγωγικής δικαιοσύνης. Όπως και κάθε άλλος διαθεματικός αγώνας για τη σωματική αυτονομία.

Αυτό το κείμενο εξετάζει το κίνημα της αναπαραγωγικής δικαιοσύνης [Reproductive Justice (RJ)] και πώς αυτό σχετίζεται με τα δικαιώματα της άμβλωσης στις κοινότητες χρώματος. Η αναπαραγωγική δικαιοσύνη είναι ένα ευρύτερο πολιτικό παράδειγμα που περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων κοινωνικής δικαιοσύνης, ενώ παραμένει αρκετά περιορισμένο ώστε να μη χάνουμε από τα μάτια μας τον απώτερο στόχο μας για την επίτευξη πραγματικής δικαιοσύνης στην κοινωνία, από την οποία οι αμβλώσεις αποτελούν μόνο ένα μικρό μέρος. Ως παράδειγμα, το μέλος της SisterSong και καθηγήτρια Γυναικείων Σπουδών Κίμαλα Πράις (Kimala Price) αναφέρει τις *Ασιατικές Κοινότητες για την Αναπαραγωγική Δικαιοσύνη* [Asian Communities for Reproductive Justice (ACRJ)] στο Όκλαντ της Καλιφόρνια. Οι προσπάθειες αυτής της οργάνωσης να αποτρέψει ψηφοφορίες μεταρρυθμιστικών μέτρων τα οποία θα δυσχέραιναν την πρόσβαση των γυναικών της πολιτείας στις παροχές αναπαραγωγικής υγείας, ήταν επιτυχείς λόγω της συνεργασίας της με άλλα «κινήματα κοινωνικής δικαιοσύνης, όπως τα δικαιώματα των μεταναστών και οι παραδοσιακές ομάδες για τα πολιτικά δικαιώματα των Αφροαμερικανών»¹².

12. Kimala Price, "What Is Reproductive Justice?: How Women of Color

Τον Ιούνιο του 2019, η SisterSong ενώθηκε με την *Αμερικανική Ένωση για τις Πολιτικές Ελευθερίες* [American Civil Liberties Union (ACLU)] και τον *Οικογενειακό Προγραμματισμό* (Planned Parenthood) για να μηνύσουν την πολιτεία της Τζόρτζια για την απαγόρευση των αμβλώσεων μετά τις έξι εβδομάδες. Αυτή ήταν η πρώτη διακεκριμένη αγωγή της SisterSong, που εκτόξευσε την ομάδα στο εθνικό προσκήνιο¹³. Ωστόσο, η υπόθεση αναβλήθηκε μέχρι το Ανώτατο Δικαστήριο να αποφανθεί στην υπόθεση *Ντομπς εναντίον Τζάκσον* (Dobbs v. Jackson Women's Health Organization), μια αμφισβήτηση της απαγόρευσης των δεκαπέντε εβδομάδων του Μισισιππή¹⁴. Στην υπόθεση αυτή, το Ανώτατο Δικαστήριο θα αποφανθεί για τη συνταγματικότητα των περιορισμών των αμβλώσεων που βασίζονται στη μη βιωσιμότητα (pre-viability), με επίσημη ετυμηγορία να αναμένεται τον Ιούνιο¹⁵. Το Politico ανέφερε στις 2 Μαΐου ότι η συντηρητική πλειοψηφία του Ανώτατου Δικαστηρίου σκοπεύει να αποφανθεί υπέρ του Μισισιππή, ανατρέποντας το συνταγματικό δικαίωμα στην άμβλωση¹⁶.

Activists Are Redefining the Pro-Choice Paradigm," *Meridians* 10, no. 2 (2010).

13. Abrams, "How Advocates of Reproductive Justice Stepped into the Spotlight".

14. American Civil Liberties Union. "SisterSong v. Kemp," ACLU, 22 Οκτωβρίου, 2021.

15. Oyez, "Dobbs v. Jackson Women's Health Organization," Oyez, 1 Δεκεμβρίου, 2021.

16. Allegra Kirkland, "Supreme Court Draft Decision Signals Roe Will Be Overturned, Politico Reports," *Teen Vogue*, 2 Μαΐου, 2022.

Πέρα από το δικαίωμα να γίνεις ή να μην γίνεις γονέας χωρίς παρεμβάσεις, ο αγώνας για την αναπαραγωγική δικαιοσύνη αφορά την παροχή στους γονείς και στους φροντιστές των πόρων, των ευκαιριών και της πρόσβασης που χρειάζονται για να ζήσουν τη ζωή που επιλέγουν. Η χρήση ενός πλαισίου δικαιοσύνης και όχι ενός πλαισίου που βασίζεται στα δικαιώματα είναι σημαντική εδώ: τα δικαιώματα βασίζονται στην παραδοχή ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι, ενώ η δικαιοσύνη τονίζει τη σημασία της επίτευξης ισότητας, αναγνωρίζοντας παράλληλα ότι οι διαφορετικές κοινότητες έχουν διαφορετική ιστορία και ανάγκες αναδιανομής. Ένα κατ' ευφημισμό δικαίωμα δεν σημαίνει τίποτα για κάποιον που δεν έχει τα χρήματα ή τον χρόνο που απαιτούνται για να το χρησιμοποιήσει, και μπορεί να αφαιρεθεί το ίδιο εύκολα όπως και να χορηγηθεί. Στόχος του κινήματος είναι οι γυναίκες να ανακτήσουν την εξουσία πάνω στην αναπαραγωγική τους μοίρα, η οποία πλέον καθορίζεται από τη φυλή, το φύλο και την τάξη τους, καθώς και από τους διάφορους θεσμούς που διευκολύνουν την καταπίεση¹⁷.

Αποτελεί κακό και λάθος σχεδιασμό γράφει η Μορίν Τάσικ (Maureen Tkacik) στο «Abortion and the Politics of Failure», να συνδέσουμε την έννοια του «φεμινισμού» με ένα τόσο συγκεκριμένο ζήτημα όπως η έκτρωση, επειδή η έκτρωση είναι μια μοναδική στιγμή στη ζωή ενός ατόμου. «Τα παιδιά, από την άλλη πλευρά, είναι μαζί σου για πάντα», λέει¹⁸. Για

17. Rachel Rebouche, "Reproducing Rights: The Intersection of Reproductive Justice and Human Rights," UC Irvine Law Review 7, no. 3, 1 Δεκεμβρίου, 2017.

18. Maureen Tkacik, "Abortion and the Politics of Failure" in False Choices: The Faux Feminism of Hillary Clinton, ed. Liza Featherstone,

να οικοδομήσει ένα μαχητικό κίνημα για τα αναπαραγωγικά δικαιώματα, η φεμινιστική αριστερά χρειάζεται περισσότερο από ποτέ την αναπαραγωγική δικαιοσύνη.

Αναπαραγωγικές αδικίες

Οι άνθρωποι χρώματος έχουν διαπιστώσει ότι τα αναπαραγωγικά τους δικαιώματα έχουν παραβιαστεί επανειλημμένα και ότι έχουν γίνει οι στόχοι των μέτρων ελέγχου του πληθυσμού σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας. Αξιοσημείωτα παραδείγματα είναι ο βιασμός των μαύρων γυναικών από τους λευκούς δουλοκτήτες, η απομάκρυνση του ενός τρίτου των παιδιών των ιθαγενών από τις οικογένειες και τις φυλές τους στο πλαίσιο της πολιτικής οικογενειακού διαχωρισμού των ΗΠΑ¹⁹, οι ανήθικες δοκιμές στοματικών αντισυλληπτικών χαπιών σε γυναίκες από το Πουέρτο Ρίκο τη δεκαετία του 1950²⁰ και η πρακτική της προσφοράς της στείρωσης ως αντάλλαγμα χαμηλότερες ποινές στο ποινικό δικαστικό σύστημα σήμερα²¹. Οι γυναίκες χρώματος εξακολουθούν να υφίστανται επιπτώσεις από πολιτικές ευγονικής, όπως η κατάχρηση της στείρωσης, οι μη συναινετικές δοκιμές και η προώθηση επικίνδυνων ορμονικών αντισυλληπτικών μακράς δράσης.

London: Verso, 2016, 76.

19. Christie Renick, "The Nation's First Family Separation Policy," *The Imprint*, 9 Οκτωβρίου, 2018.

20. Sarah Kliff, "The Secret History of Birth Control Pills," *Vox*, October 23, 2014.

21. Sanjana Manjeshwar, "America's Forgotten History of Forced Sterilization," *Berkeley Political Review*, 4 Νοεμβρίου, 2020.

Η σταυροφορία της δεξιάς για τον έλεγχο της αναπαραγωγής και της αυτονομίας των λευκών και των μαύρων γυναικών βασίζεται σε δύο αντιφάσεις. Πρώτον, υπάρχει η λευκή υπεροχή, την οποία η Λορέτα Ρος περιγράφει ως «ένα αλληλένδετο σύστημα ρατσισμού, πατριαρχίας, ομοφοβίας, υπερεθνικισμού, ξενοφοβίας, αντισημιτισμού και θρησκευτικού φονταμενταλισμού που δημιουργεί ένα πολύπλοκο πλέγμα καταπίεσεων που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι χρώματος στις Ηνωμένες Πολιτείες». Σύμφωνα με τη Ρος, η μαζική φυλάκιση και οι περιορισμοί στη μετανάστευση υποκινούνται από «φόβους για την αριθμητική και πολιτική υπερίσχυση των ανθρώπων χρώματος»²².

Ταυτόχρονα, η ελίτ επιδιώκει να θέσει εκτός νόμου τις εκτρώσεις, που είναι ένα παράδειγμα μιας τέτοιας αντιφατικής πολιτικής ελέγχου του πληθυσμού. Η εργοδοτική τάξη πρέπει να διατηρεί σε ετοιμότητα την προσφορά πλεοναζόντων εργατών για να μειώσει την εργατική δύναμη, αλλά δεδομένου ότι οι τακτικές πληθυσμιακές εκρήξεις και καταρρεύσεις είναι ανεπαρκείς, γέρνουν την πλάστιγγα. Η Τζένι Μπράουν (Jenny Brown), συγγραφέας του *Birth Strike* και του *Without Apology*, συσχετίζει τη θεωρία του Μαρξ για τον «εφεδρικό στρατό» εργασίας με τον αναπαραγωγικό έλεγχο. «Η παρουσία των «ανέργων» αποδυναμώνει όλους τους εργαζόμενους», λέει. «Όσο περισσότερα άνεργα άτομα υπάρχουν, τόσο λιγότερη δύναμη έχουν οι εργαζόμενοι και σε τόσο χαμηλότερους μισθούς μπορούν να οδηγήσουν»²³.

22. Loretta J. Ross, "The Color of Choice: White Supremacy and Reproductive Justice," in *Color of Violence: The INCITE! Anthology*, ed. INCITE!, Cambridge, MA: South End Press, 2006.

23. Jenny Brown, *Birth Strike: The Hidden Fight over Women's Work*,

Εκτός από τη λευκή υπεροχή και τον καπιταλισμό γενικότερα, η πρόοδος προς την αναπαραγωγική δικαιοσύνη παρεμποδίστηκε από την έλλειψη συμμετοχής των γυναικών χρώματος στο πρώιμο κίνημα για τον έλεγχο των γεννήσεων και την έννοια της φυλετικής επιστήμης που εμφανίστηκε στις αρχές του εικοστού αιώνα. Το ιδεολογικό υπόβαθρο του κινήματος είχε τις ρίζες του στην ευγονική, σύμφωνα με το κεφάλαιο «Ρατσισμός, έλεγχος των γεννήσεων και το δικαίωμα στην αναπαραγωγή» της Άντζελα Ντέιβις στο βιβλίο *Γυναίκες Φυλή και Τάξη*²⁴ το οποίο εξηγεί γιατί το κίνημα έχει φτωχά αποτελέσματα στην καταπολέμηση του ρατσισμού και της ταξικής εκμετάλλευσης.

Οι υποστηρικτές του ελέγχου των γεννήσεων στις αρχές του εικοστού αιώνα θεωρούσαν την άμβλωση ως μια βιώσιμη λύση για τη φτώχεια. Πίστευαν ότι η «απόκτηση λιγότερων παιδιών» θα λειτουργούσε ανακουφιστικά όσον αφορά τη φτώχεια, αλλά η Ντέιβις επισήμανε ότι η φτώχεια μπορεί να αμβλυνθεί με περισσότερες καλές δουλειές, υψηλότερους μισθούς ή καλύτερες εκπαιδευτικές ευκαιρίες, τα οποία δεν έχουν καμία σχέση με τον έλεγχο των γεννήσεων.

Όπως εξηγεί η Ντόροθι Ρόμπερτς (Dorothy Roberts), ένα κοινό επιχείρημα που χρησιμοποιούσαν οι ευγονιστές για να αντισταθούν στις προσπάθειες ανακούφισης της φτώχειας ήταν ότι «η επαρκής ιατρική περίθαλψη, οι καλύτερες συνθήκες εργασίας και οι κατώτατοι μισθοί» ήταν όλα επιβλαβή,

Oakland: PM Press, 2019, 121.

24. Στα ελληνικά μεταφράστηκε εκδόθηκε από τη γυναικεία ομάδα Μιγάδα και το Αρχείο 71 ως *Γυναίκες Φυλή και Τάξη*, το 2014.

επειδή διευκόλυναν τους ανθρώπους με πιο αδύναμα γονίδια να απολαμβάνουν καλύτερη υγεία και να τεκνοποιούν²⁵. Αντίθετα, οι ευγονιστές υποστήριζαν την αναγκαστική στειρωσιολόγων όσων θεωρούνταν «ακατάλληλοι» για να κάνουν παιδιά, κυρίως των ατόμων χρώματος, των φυλακισμένων και των ατόμων με αναπηρίες²⁶.

Η Μάργκαρετ Σάνγκερ (Margaret Sanger), μια νοσοκόμα που υποστήριζε τον έλεγχο των γεννήσεων, ίδρυσε την *Αμερικανική Ένωση Ελέγχου Γεννήσεων* (American Birth Control League) [σήμερα *Ομοσπονδία Προγραμματισμένης Γονιμότητας της Αμερικής* (Planned Parenthood)] το 1921 και θεωρείται πρωτοπόρος του κινήματος του ελέγχου των γεννήσεων. Η Σάνγκερ δεν ήταν μόνο μέλος του Σοσιαλιστικού Κόμματος αλλά, σύμφωνα με την Άντζελα Ντέιβις, εφφύρε στην πραγματικότητα τον όρο «έλεγχος των γεννήσεων»²⁷. Στους υποστηρικτές της Σάνγκερ περιλαμβάνονταν η εργατική ακτιβίστρια Ελίζαμπεθ Γκάρλεϊ Φλιν (Elizabeth Gurley Flynn), η αναρχική Έμμα Γκόλντμαν (Emma Goldman) και ο σοσιαλιστής ηγέτης Γιουτζίν Ντε-

25. Dorothy Roberts, *Killing the Black Body: Race, Reproduction, and the Meaning of Liberty*, New York: Vintage Books, 1998, 65.

26. National Partnership for Women & Children, "Past as Present: America's Sordid History of Medical Reproductive Abuse and Experimentation," Washington, DC: National Partnership for Women & Children, Οκτώβριος 2020.

27. Άντζελα Ντέιβις, «Ρατσισμός, έλεγχος των γεννήσεων και το δικαίωμα στην αναπαραγωγή» στο *Γυναίκες Φυλή και Τάξη, Μιγάδα και Αρχείο* 71, 2014, 1.

μης (Eugene V. Debs)²⁸. Η Σάνγκερ έγινε πιο επιρρεπής στα επιχειρήματα της ευγονικής αφού εγκατέλειψε το Σοσιαλιστικό Κόμμα για να ξεκινήσει ένα ανεξάρτητο κίνημα ελέγχου των γεννήσεων, εν μέρει επειδή το κόμμα δεν έδινε προτεραιότητα στον έλεγχο των γεννήσεων²⁹. Σε ένα κύριο άρθρο για το περιοδικό του Αμερικανικού Συνδέσμου Ελέγχου Γεννήσεων, η Σάνγκερ όρισε τον έλεγχο των γεννήσεων ως «περισσότερα παιδιά από τους κατάλληλους, λιγότερα από τους ακατάλληλους»³⁰. Η σχέση της Σάνγκερ με την ευγονική έχει συνδέσει άρρηκτα τον αγώνα της με τη φυλετική ιεραρχία και τον γενοκτονικό λόγο.

Ειδικά για τις μαύρες γυναίκες, το κίνημα της ευγονικής αποτελούσε συνέχεια της δουλείας. Οι ευγονιστές επεδίωκαν τον έλεγχο της αναπαραγωγής των μαύρων, αλλά αυτήν τη φορά μέσω φυλετικών εκκαθαρίσεων, προκειμένου να δημιουργήσουν μια καλύτερη κοινωνία. Η Ρόμπερτς υποστηρίζει ότι η δουλεία «σημάδεψε τις μαύρες γυναίκες από την αρχή ως υποκείμενα των οποίων οι αποφάσεις σχετικά με την αναπαραγωγή θα έπρεπε να υπόκεινται σε κοινωνική ρύθμιση και όχι στη δική τους βούληση»³¹. Η Φάνυ Λου Χάμερ (Fannie Lou Hamer) μίλησε για την εμπειρία της αναγκαστικής στειρώσης. Η Χάμερ στειρώθηκε εν αγνοία της κατά

28. Ντέιβις, «Ρατσισμός, έλεγχος των γεννήσεων και το δικαίωμα στην αναπαραγωγή», 154.

29. Ντέιβις, «Ρατσισμός, έλεγχος των γεννήσεων και το δικαίωμα στην αναπαραγωγή», 155.

30. Ντέιβις, «Ρατσισμός, έλεγχος των γεννήσεων και το δικαίωμα στην αναπαραγωγή», 156.

31. Roberts, *Killing the Black Body*, 23.

τη διάρκεια μιας αφαίρεσης κύστης το 1961. Υποβλήθηκε σε «σκωληκκοειδεκτομή του Μισισιππί», έναν όρο που επινόησε η ίδια για να περιγράψει τη μη συναινετική στείρωση γυναικών που θεωρούνταν «ακατάλληλες»³².

Τριάντα πολιτείες επέτρεψαν τη στείρωση σε δημόσια ιδρύματα μετά την απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου στην υπόθεση *Μπακ εναντίον Μπέλ* (*Buck v. Bell*) το 1927³³. Μέχρι το 1935 είχαν συσταθεί σε τριάντα δύο πολιτείες ομοσπονδιακά χρηματοδοτούμενα συμβούλια ευγονικής για να καθορίσουν αν επιτρεπόταν η ευγονική στείρωση σε άτομα που θεωρούνταν ανεπιθύμητα ή ακατάλληλα. Γυναίκες στείρωνονταν για «αδυναμία, ασυδοσία, παραφροσύνη, εγκληματικότητα, αναπηρία και φτώχεια». Οι γυναίκες χρώματος, ιδιαίτερα στον Νότο, και οι φτωχές γυναίκες ήταν πιο πιθανό να υποβληθούν σε στείρωση³⁴.

Το Νότιο Νομικό Κέντρο Φτώχειας (Southern Poverty Law Center) κατέθεσε αγωγή κατά της ομοσπονδιακής κυβέρνησης για λογαριασμό των Μίνι Λι και Μέρι Άλις Ρελφ (Minnie Lee και Mary Alice Relf), οι οποίες είχαν υποβληθεί σε μη συναινετική στείρωση το 1973. Το Περιφερειακό Δικαστήριο διαπίστωσε στην υπόθεση *Ρέλφ εναντίον Βαινμπεργκέρ* (*Relf v. Weinberger*) ότι τα ομοσπονδιακά χρηματοδοτούμενα προ-

32. Kidi Tafesse, "What the 'Mississippi Appendectomy' Says about the Regard of the State towards the Agency of Black Women's Bodies," Movement for Black Women's Lives, Black Freedom Struggles Blog, 1 Μαΐου, 2019.

33. Roberts, *Killing the Black Body*, 69.

34. National Partnership for Women & Families, "Past as Present," 2.

γράμματα είχαν στειρώσει μεταξύ 100.000 και 150.000 φτωχούς ανθρώπους κάθε χρόνο. Σε άλλες περιπτώσεις, οι γιατροί απειλούσαν να παρακρατήσουν τα κονδύλια της οικονομικής βοήθειας εάν ένας ασθενής αρνούταν τη στειρώση³⁵.

Πάνω από 20.000 άτομα με αναπηρίες ή/και ψυχικές ασθένειες στην Καλιφόρνια υποβλήθηκαν σε βίαιη στειρώση μεταξύ 1909 και 1979. Οι Λατίνοι στην Καλιφόρνια είχαν 59% περισσότερες πιθανότητες να υποβληθούν σε στειρώση κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Αυτή η πρακτική δεν αποτελεί παρελθόν. Μεταξύ 2006 και 2010, τουλάχιστον 150 γυναίκες σε φυλακές της Καλιφόρνιας υποβλήθηκαν σε στειρώση από γιατρούς του Τμήματος Σωφρονισμού και Αποκατάστασης της Καλιφόρνιας. Σύμφωνα με τις γυναίκες, εξαναγκάστηκαν σε αυτό από τους δεσμοφύλακες³⁶.

Οι Αφροαμερικανίδες υποβλήθηκαν σε στειρώση σε τριπλάσιο ποσοστό από τις λευκές γυναίκες μεταξύ 1950 και 1966. Μέχρι τη δεκαετία του 1970, έως και το 25% των ιθαγενών Αμερικανίδων και των ιθαγενών γυναικών αναπαραγωγικής ηλικίας είχαν υποβληθεί σε στειρώση από την Υπηρεσία Δημόσιας Υγείας των ΗΠΑ. Πάνω από το ένα τρίτο των στειρωμένων γυναικών δεν καταλάβαιναν (ή παραπλανούνταν ώστε να μην πιστεύουν) ότι η μέθοδος στειρώσης της σαλπινγικής απολίνωσης ήταν μόνι-

35. Southern Poverty Law Center, "Relf v. Weinberger," www.splcenter.org/. Ημερομηνία πρόσβασης: 28 Μαΐου, 2023.

36. National Partnership for Women & Families, "Past as Present," 2.

μη³⁷. Σύμφωνα με διάφορες εκτιμήσεις, μεταξύ 60.000³⁸ και 70.000 άτομα στειρώθηκαν τον εικοστό αιώνα³⁹.

Σε μια προσπάθεια να μειωθεί η αύξηση του πληθυσμού και η ανεργία στα μέσα της δεκαετίας του 1930, οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ και της Κοινοπολιτείας του Πουέρτο Ρίκο υποστήριξαν την ακούσια στείρωση και τις δοκιμές αντισύλληψης⁴⁰. Το ένα τρίτο των γυναικών του Πουέρτο Ρίκο ηλικίας μεταξύ είκοσι και σαράντα εννέα ετών υποβλήθηκε σε στείρωση μέχρι το 1965, συχνά χωρίς τη συγκατάθεση ή τη γνώση τους και υπό καθεστώς εξαναγκασμού. Υπολογίζεται ότι το ένα τρίτο των γυναικών που ερωτήθηκαν σε μια μελέτη του 1968 δεν είχε ιδέα ότι η απολίνωση των σαλπίνγων ήταν μόνιμη μετά την πραγματοποίησή της⁴¹. Στη δεκαετία του 1970, οι γυναίκες του Πουέρτο Ρίκο είχαν περισσότερες πιθανότητες να υποβληθούν σε στείρωση από οποιαδήποτε άλλη γυναίκα στον κόσμο⁴².

37. Gabriela Salas, "A Brief History of Sterilization Abuse in the U.S. and Its Connection to ICE Mass Hysterectomies in Georgia," National Women's Health Network, 2 Οκτωβρίου, 2020.

38. Salas, "A Brief History of Sterilization Abuse in the U.S."

39. NPR, "The Supreme Court Ruling That Led to 70000 Forced Sterilizations." NPR, 7 Μαρτίου, 2016.

40. Katherine Andrews, "The Dark History of Forced Sterilization of Latina Women," Panoramas, 30 Οκτωβρίου, 2017.

41. Kathryn Krase, "The History of Forced Sterilization in the United States," Our Bodies Ourselves, 2014.

42. Raquel Reichard, "In Puerto Rico, a History of Colonization Led to an Atrocious Lack of Reproductive Freedom," Refinery29, 20 Οκτωβρίου,

Η Δρ. Έλεν Ροντρίγκεζ Τρίας (Helen Rodríguez Trías), ειδική σε θέματα δημόσιας υγείας και ακτιβίστρια για τα δικαιώματα των γυναικών, ήταν μια βασική φιγούρα του κινήματος κατά της στειρώσης. Ίδρυσε την *Επιτροπή για τον Τερματισμό της Κατάχρησης της Στείρωσης* (Committee to End Sterilization Abuse) το 1974 και τη διάδοχό της, την *Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Αμβλώσεων και Κατά της Κατάχρησης της Στείρωσης* [Committee for Abortion Rights and Against Sterilization Abuse (CARASA)]. Το 1979, και οι δύο αυτές επιτροπές συνέβαλαν καθοριστικά στην ανάπτυξη ομοσπονδιακών κατευθυντήριων γραμμών για τη στειρώση⁴³.

Από τη δεκαετία του 1990, δύο επιβλαβή ορμονικά αντισυλληπτικά ενέσιμα μακράς επίδρασης, το Norplant και το Depo-Provera, διατέθηκαν στην αγορά σε νεαρές μαύρες, λατινοαμερικάνικες και ιθαγενείς γυναίκες⁴⁴, χωρίς πρώτα να εξεταστούν οι αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία των κοινοτήτων τους που θα μπορούσαν να έχουν αυτά τα φάρμακα⁴⁵. Το Norplant μπορεί να προκαλέσει απώλεια της όρασης, καρδιακές παθήσεις και εγκεφαλικό επεισόδιο και περισσότερες από 50.000 γυναίκες έχουν μηνύσει την κατασκευάστρια εταιρεία του Norplant, Wyeth-Ayerst, για τις αρνητικές επιπτώσεις της θεραπείας στην υγεία. Ομοίως, η Depo-Provera μπορεί να προκαλέσει ακανόνιστες περιόδους,

2020.

43. Krase, "History of Forced Sterilization in the United States".

44. INCITE!, "Dangerous Contraceptives," <https://incite-national.org/dangerous-contraceptives/>. Ημερομηνία πρόσβασης: 28 Μαΐου, 2023.

45. Price, "What Is Reproductive Justice?"

γενετικές ανωμαλίες, καρκίνο του μαστού και στειρότητα, μεταξύ άλλων⁴⁶. Μόλις οι συσκευές αυτές έλαβαν έγκριση από την *Υπηρεσία Τροφίμων και Φαρμάκων* [Food and Drugs Administration (FDA)], οι δικαστές σε όλη τη χώρα άρχισαν να τις χρησιμοποιούν στη διαδικασία καταδίκης. Στις γυναίκες αναπαραγωγικής ηλικίας που καταδικάζονταν για κατοχή (παράνομων ουσιών) ή άλλα κακούργηματα προσφέρονταν συνήθως τα Norplant και Depo-Provera ως εναλλακτική λύση μπροστά στη φυλακή. Πολλές πολιτείες εισήγαγαν νομοθεσία που θα καθιστούσε την ένεση προϋπόθεση για την περαιτέρω καταβολή των επιδομάτων πρόνοιας. Στο Κάνσας, τη Λουιζιάνα και τη Βόρεια Καρολίνα, τα νομοθετικά σώματα επιδοτούσαν την αγορά Norplant⁴⁷.

Οι ρατσιστικές και αποικιοκρατικές πολιτικές αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη πίσω από την καταπάτηση των πολιτικών δικαιωμάτων και των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων των ιθαγενών Αμερικανών. Ο κύριος στόχος της *Υπηρεσίας Υγείας των Ινδιάνων* [Indian Health Service (IHS)], η οποία άρχισε να παρέχει υπηρεσίες οικογενειακού προγραμματισμού στους ιθαγενείς Αμερικανούς το 1965, ήταν η μείωση του ποσοστού γεννήσεων⁴⁸. Μελέτες έχουν διαπιστώσει ότι η Υπηρεσία Υγείας των Ινδιάνων έκανε στείρωση 3.406 ατόμων από το 1973 έως το 1976. Οι ιθαγενείς γυναίκες δήλω-

46. INCITE! Women of Color Against Violence. "Dangerous Contraceptives," INCITE!, <https://incite-national.org/dangerous-contraceptives/>.

47. Price, "What Is Reproductive Justice?"

48. Jane Lawrence, "The Indian Health Service and the Sterilization of Native American Women," *American Indian Quarterly* 24, no. 3 (Καλοκαίρι 2000): 400-19.

σαν ότι δεν ήθελαν να συμφωνήσουν σε αυτές τις επεμβάσεις, αλλά εξαναγκάστηκαν να το κάνουν⁴⁹. Η Κιμάλα Πράις υποστηρίζει ότι η αναπαραγωγική δικαιοσύνη είναι κρίσιμη για τις ιθαγενείς γυναίκες που ενδιαφέρονται για την πρόσβαση στην άμβλωση, αλλά και για την επιβίωση και τον αυτοπροσδιορισμό της κοινότητάς τους⁵⁰.

Η ευγονική και η κατάχρηση στείρωσεων είναι επομένως σημαντικές πτυχές της αμερικανικής ιστορίας που δεν πρέπει να αγνοηθούν. Αυτό είναι κρίσιμο να το κατανοήσουν οι φεμινίστριες, επειδή το κίνημα της ευγονικής είχε μακροχρόνιο αντίκτυπο στις πολιτικές αναπαραγωγής και στις ζωές των γυναικών χρώματος.

Το πρόβλημα με την «Επιλογή»

Μια περαιτέρω πτυχή της αναπαραγωγικής δικαιοσύνης είναι η κριτική στην «επιλογή», που είναι ο προτιμώμενος όρος των φιλελεύθερων φεμινιστριών ως επιχείρημα στη συζήτηση για τα δικαιώματα των αμβλώσεων. Η Ντόροθι Ρόμπερτς υποστηρίζει ότι ένα δικαίωμα που βασίζεται στην ατομική επιλογή είναι περιορισμένο και ανέφικτο, ιδιαίτερα όταν δεν υπάρχουν τα μέσα και η πρόσβαση για να διεκδικηθεί αυτό το δικαίωμα⁵¹. Η Ντόροθι Ρόμπερτς, στο *In Killing the Black Body: Race, Reproduction, and the Meaning of Liberty* αναφέρεται σε έννοιες όπως η επιλογή ή η ελευθερία ως «αρνητικά δικαιώματα», τα οποία συγκαλύπτουν το

49. National Partnership for Women & Families, 3.

50. Price, "What Is Reproductive Justice?"

51. Roberts, *Killing the Black Body*, 6.

«τεκμήριο ότι το δικαίωμα επιλογής εμπεριέχεται εξ ολοκλήρου στο άτομο και δεν περιορίζεται από τις υλικές συνθήκες της ζωής του ατόμου».

Η Ρόμπερτς υποστηρίζει ότι ο ορισμός της ιδιωτικής ζωής ως η διατήρηση της κυβέρνησης μακριά από «προσωπικές αποφάσεις» δεν αρκεί «για την προστασία της αξιοπρέπειας και της αυτονομίας των φτωχών και των καταπιεσμένων»⁵². Αυτές οι προσωπικές αποφάσεις κρύβουν τον καταναγκασμό και την ανισότητα, συσκοτίζοντας τις ρατσιστικές ρίζες των πολιτικών ελέγχου του πληθυσμού που περιορίζουν την αναπαραγωγική ελευθερία των γυναικών χρώματος. Αντίθετα, για να «διασφαλίσει την ίση κατανομή των αναπαραγωγικών πόρων στην κοινωνία», ζητά «θετικά δικαιώματα», δηλαδή αληθινή ισότητα έναντι των ψευδών εννοιών της ελευθερίας⁵³. Όπως επισημαίνει η Ρόμπερτς, το «δόγμα της ιδιωτικής ζωής» οδηγεί σε «κυβερνητική μη παρέμβαση στην ιδιωτική σφαίρα», η οποία κάνει ευκολότερη τη συνέχιση της καταπίεσης των γυναικών αντί να τους δίνει μεγαλύτερη αυτονομία⁵⁴. Ενώ, τα θετικά δικαιώματα είναι εκείνα που «συνδυάζουν τις αξίες που συλλαμβάνονται τόσο από την έννοια της ελευθερίας όσο και της ισότητας»⁵⁵.

Η υπόθεση κατά της «επιλογής» ως πλαίσιο για τα δικαιώματα αναπαραγωγής έχει διατυπωθεί με τον πιο εύγλωττο

52. Roberts, *Killing the Black Body*, 309–10.

53. Roberts, *Killing the Black Body*, 269.

54. Roberts, *Killing the Black Body*, 296.

55. Roberts, *Killing the Black Body*, 305.

τρόπο από τη Ρόμπερτς στο περιοδικό *Dissent*, και αξίζει να αναφερθεί ολόκληρη: «Η γλώσσα επιλογής έχει αποδειχτεί άχρηστη για τη διεκδίκηση δημόσιων πόρων που χρειάζονται οι περισσότερες γυναίκες ώστε να διατηρήσουν τον έλεγχο του σώματός τους και της ζωής τους. Πράγματι, η παροχή “επιλογών” στις γυναίκες έχει διαβρώσει το επιχείρημα για κρατική υποστήριξη, καθώς οι γυναίκες χωρίς επαρκείς πόρους θεωρούνται απλώς υπεύθυνες για τις “κακές” επιλογές. Το κίνημα των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων τέθηκε σε αυτήν τη χαμένη τροχιά αμέσως μετά το Ρόου εναντίον Γουέιντ (*Roe v. Wade*), όταν οι κυρίαρχοι οργανισμοί απέτυχαν να κάνουν κεντρικές πτυχές της ατζέντας τους τόσο τη χρηματοδότηση για τις αμβλώσεις όσο και την αντίθεση στις καταναγκαστικές πολιτικές ελέγχου των γεννήσεων. Δεν υπήρξε συντονισμένη προσπάθεια για να μπλοκαρισθεί η Τροπολογία Χάιντ (*Hyde Amendment*)⁵⁶, η οποία επισυνάπτεται στους ετήσιους λογαριασμούς πιστώσεων από το 1976 και αποκλείει τις περισσότερες αμβλώσεις από τη χρηματοδότηση του Medicaid. Οι κυρίαρχες οργανώσεις για τα δικαιώματα αναπαραγωγής ουσιαστικά αγνόησαν την έκρηξη των κυβερνητικών πολιτικών τη δεκαετία του 1990, όπως τα “οικογενειακά ανώτατα όρια” της πρόνοιας και τη δίωξη για χρήση ναρκωτικών κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, που στόχευαν στην τιμωρία της τεκνοποίησης των μαύρων γυναικών που λάμβαναν κοινωνικές παροχές⁵⁷».

56. ΣτΜΟ: Η Τροπολογία Χάιντ, σύμφωνα με τα δικαστήρια, όρισε ουσιαστικά το εύρος των ιατρικά απαραίτητων αμβλώσεων που καλύπτονται από το Medicaid, χαράσσοντας συγκεκριμένες υπηρεσίες αμβλώσεων που τα κράτη δεν υποχρεούνται να καλύπτουν.

57. Dorothy Roberts, “Reproductive Justice, Not Just Rights,” *Dissent* (Φθινόπωρο 2015).

Οι γυναίκες χρώματος αναγνώρισαν από νωρίς τον κίνδυνο στη διατύπωση της απόφασης *Ρόου*. Για παράδειγμα, το *Εθνικό Συμβούλιο Νέγρων Γυναικών* (National Council of Negro Women) προειδοποίησε σε ένα συντακτικό άρθρο του 1973 που υποστηρίζει τη *Ρόου εναντίον Γουένιτ* (Roe v. Wade) ότι πρέπει να είμαστε προσεκτικοί:

«Οι λέξεις-κλειδιά είναι “αν το επιλέξει”. Η πικρή εμπειρία έχει διδάξει αυτήν τη μαύρη γυναίκα ότι η απονομή της δικαιοσύνης σε αυτήν τη χώρα δεν έχει αχρωματοψία. Οι μαύρες γυναίκες στην πρόνοια αναγκάστηκαν να δεχτούν στείρωση με αντάλλαγμα τη συνέχιση των επιδομάτων ανακούφισης και άλλες στερώθηκαν χωρίς τη γνώση ή τη συγκατάθεσή τους. Μια νεαρή έγκυος γυναίκα που συνελήφθη πρόσφατα για δραστηριότητες που αφορούσαν πολιτικά δικαιώματα στη Βόρεια Καρολίνα καταδικάστηκε και η τιμωρία της θα ήταν να κάνει αναγκαστική έκτρωση. Πρέπει να είμαστε πάντα σε εγρήγορση, ώστε αυτό που φαίνεται στην επιφάνεια να είναι ένα βήμα προς τα εμπρός, στην πραγματικότητα να μην γίνει ακόμη ένας δεσμός ή μέθοδος υποδούλωσης⁵⁸».

Μεταξύ άλλων, η αναπαραγωγική δικαιοσύνη αποτελεί μια κριτική της νομικής βάσης της απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου του 1973 στην υπόθεση *Ρόου εναντίον Γουένιτ*, η οποία υποστήριξε ότι η επιλογή μιας άμβλωσης ήταν μέρος του προστατευόμενου δικαιώματος της γυναίκας στην «ιδιωτικότητα» (μέρος της 14^{ης} τροποποίησης) και έτσι κατέστησε την άμβλωση νόμιμη (ξανά) στις Ηνωμένες Πολιτείες. Μετά από αυτήν τη νίκη, οι περισσότεροι

58. Silliman et al., *Undivided Rights*, 11.

υποστηρικτές των δικαιωμάτων των αμβλώσεων αναδιατυπώνουν την πολιτική τους όσον αφορά στην επιλογή και την ιδιωτική ζωή, σε αντίθεση με τα επιχειρήματα για την ισότητα των φύλων ή την καθολική πρόσβαση στην αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη. Σύμφωνα με τους εκδότες του *Undivided Rights*, ενός από τα πρώτα βιβλία που ανέπτυξαν ένα πλαίσιο αναπαραγωγικής δικαιοσύνης, ο όρος «άμβλωση» εγκαταλείφθηκε υπέρ της προστασίας του «νόμιμου δικαιώματος επιλογής» της γυναίκας, το οποίο ακούγεται λιγότερο πολιτικό⁵⁹.

Ο στόχος αυτού του νέου κινήματος υπέρ της επιλογής δεν ήταν να διασφαλίσει ότι οι γυναίκες είχαν πρόσβαση σε αμβλώσεις, αλλά να αναπτύξει μια εκλογική στρατηγική για την προστασία του αρνητικού δικαιώματος στην άμβλωση. Η Κιμμάλα Πράις ισχυρίζεται επίσης ότι η Ρόου αποστράτευσε το μαχητικό φεμινιστικό κίνημα του δεύτερου κύματος επειδή πολλές πίστευαν ότι ο αγώνας για τις αμβλώσεις είχε τελειώσει. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι οργανώσεις υπέρ της επιλογής δεν είχαν αντίρρηση όταν το Κογκρέσο ενέκρινε την τροποποίηση της Τροπολογίας Χάιντ το 1977, η οποία απαγόρευε τη χρήση ομοσπονδιακών κεφαλαίων, συμπεριλαμβανομένου του Medicaid, για τις αμβλώσεις⁶⁰. Μέχρι την τροποποίηση της Τροπολογίας Χάιντ, η Medicaid κάλυπτε το ένα τρίτο όλων των αμβλώσεων, ή σχεδόν 300.000 ετησίως⁶¹.

Η έννοια της επιλογής έχει ακόμη λιγότερο νόημα στον ση-

59. Silliman et al., *Undivided Rights*, 36.

60. Price, "What Is Reproductive Justice?"

61. Marlene Gerber, "The Hyde Amendment: 30 Years of Violating Women's Rights," Center for American Progress, 6 Οκτωβρίου, 2006.

μερινό μετά-τον-Ρόου κόσμο, όπου η πρόσβαση στην άμβλωση είναι περιορισμένη ανά πολιτεία και θα είναι εντελώς αμφισβητήσιμη εάν ανατραπεί η *Ρόου εναντίον Γουέιντ*. Ενώ οι μεγαλύτερες κοινωνικές και οικονομικές δομές πάντα περιόριζαν τις επιλογές αναπαραγωγής, όπως το πότε, το αν και το πώς οι γυναίκες κάνουν παιδιά, οι λευκές φεμινίστριες της μεσαίας τάξης μπορεί σύντομα να αντιμετωπίσουν παρόμοιες εμπειρίες με αυτές των φτωχών και των γυναικών χρώματος (αν και οι πλούσιες γυναίκες θα έχουν πάντα ευκολότερη πρόσβαση σε ασφαλείς αμβλώσεις).

Οι Δημοκράτες και το Ανώτατο Δικαστήριο

Αντί να υιοθετήσει μια στρατηγική που να ευθυγραμμίζεται περισσότερο με τις γυναίκες χρώματος, όπως το να είναι «υπέρ της πρόσβασης» και όχι «υπέρ της επιλογής», το κίνημα ξεκίνησε σε ασταθές έδαφος. Βασιζόμενοι στο ήδη επισφαλές νομικό προηγούμενο δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, οι οργανισμοί υπέρ της επιλογής όπως η *Εθνική Ένωση για την Κατάργηση των Νόμων κατά των Αμβλώσεων* [National Association for the Repeal of Abortion Laws (NARAL)] και η *Ομοσπονδία Προγραμματισμένης Γονιμότητας της Αμερικής* έχουν τεθεί μόνιμα σε άμυνα, καθώς η στρατηγική τους βασίζεται εξ ολοκλήρου στην αντιμετώπιση των δικαστικών προκλήσεων.

Επιπλέον, οι κυρίαρχοι υποστηρικτές της επιλογής έχουν σοβαρά προβλήματα με την εκλογική τους στρατηγική, ιδιαίτερα την τυφλή τους πίστη στο Δημοκρατικό Κόμμα, την ευθυγράμμισή τους με δωρητές της μεσαίας τάξης και την αδυναμία τους να κερδίσουν εκλογές με μια κρίσιμη μάζα.

Σύμφωνα με τον δημοσιογράφο Γουίλιαμ Σάλεταν (William Saletan), μετά τη *Ρόου εναντίον Γουένιτ*, οι μεγάλες οργανώσεις για τα δικαιώματα των αμβλώσεων επαναπροσδιορίστηκαν ως οργανώσεις «υπέρ της επιλογής» σε μια προσπάθεια να διευρύνουν τον συνασπισμό τους πέρα από το φεμινιστικό κίνημα. Χαρακτήρισαν την άμβλωση ως ζήτημα μεγάλης κυβερνητικής παρέμβασης στην ιδιωτική ζωή των γυναικών, όπως το χαρακτήρισε και η απόφαση Ρόου· εύκολα αναγνωρίσιμο ως μέρος ενός δεξιού ή νεοφιλελεύθερου πλαισίου που αντιτίθεται στη «μεγάλη κυβέρνηση». Όπως οι Silliman κ.ά. επισημαίνουν, ξεκινώντας από το 1984, η NARAL, η *Ομοσπονδία Προγραμματισμένης Γονιμότητας της Αμερικής* και άλλες μεγάλες ομάδες υπέρ της επιλογής, διεξήγαγαν εθνικές δημοσκοπήσεις για να «προσδιορίσουν ποια μηνύματα θα ήταν αποτελεσματικά για τους συντηρητικούς ψηφοφόρους και θα μπορούσαν να βάλουν σφήνα στη συντηρητική αντιπολίτευση». Με άλλα λόγια, η αντίθεση που προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν και να κερδίσουν οι ομάδες υπέρ της επιλογής ήταν, και εξακολουθεί να είναι, αποτελούμενη από εκλογικές περιφέρειες κατά της φορολογίας, κατά της πρόνοιας και κατά των Μαύρων. «Θα μπορούσαν να κηρύξουν πόλεμο σε όλες αυτές τις εκλογικές περιφέρειες στο όνομα μιας ευρείας φιλελεύθερης ατζέντας», λέει ο Σάλεταν για τις ομάδες υπέρ της επιλογής. «Η θα μπορούσαν να δικάσουν τον συνασπισμό και να απομονώσουν τους υπέρμαχους της ζωής παραπλανώντας τις άλλες εκλογικές περιφέρειες». Και, δυστυχώς για τους αριστερούς, «επέλεξαν το δεύτερο και του έβαλαν μια νεοφιλελεύθερη στροφή»⁶².

Σύμφωνα με τους Σαμ Ροζενφελντ (Sam Rosenfeld) και

62. Silliman et al., *Undivided Rights*, 37.

Ντάνιελ Σλόζμαν (Daniel Schlozman) στο N+1, για να κερδίσει στις αμβλώσεις το Δημοκρατικό Κόμμα πρέπει να κερδίζει τις εκλογές πιο συχνά και σε περισσότερες πολιτείες. Ωστόσο, οι επιθυμίες των δωρητών του κόμματος διαμορφώνουν τόσο την ατζέντα του κόμματος όσο και το ποιόν εκπροσωπεί. Οι Ρόζενφλεντ και Σλόζμαν επισημαίνουν τους «πολιτιστικά φιλελεύθερους δωρητές» των οποίων οι προτιμήσεις κορυφώθηκαν με την αποτυχία του κόμματος να σχηματίσει διαταξικές πλειοψηφίες, καθιστώντας έτσι εξαιρετικά δύσκολη την εκπλήρωση οποιασδήποτε πτυχής της ατζέντας του κόμματος. Οι εκστρατείες που επικεντρώνονται στις αμβλώσεις μπορούν να λάβουν περισσότερη χρηματοδότηση από αυτούς τους δωρητές παρά από εκστρατείες που θα βοηθούσαν τις γυναίκες της εργατικής τάξης. Αυτό σημαίνει ότι τα μέτρα που επηρεάζουν την ταξική καταπίεση ή τη φτώχεια βρίσκονται χαμηλά στην ατζέντα του κόμματος. Για να ξεπεραστεί αυτό το αδιέξοδο, οι Ρόζενφλεντ και Σλόζμαν πιστεύουν ότι το κόμμα πρέπει να οικοδομήσει «έναν ταξικά προσανατολισμένο φεμινισμό που διπλώνει τα αναπαραγωγικά δικαιώματα σε μια ισχυρή μητρική και φιλοεργατική ατζέντα»⁶³.

Πολύ πιο σημαντικό, η αποτυχία του κινήματος σε εθνικό επίπεδο κάνει τα κρατικά νομοθετικά σώματα ακόμη πιο ισχυρά. Η *Ρόου εναντίον Γουέιντ* νομιμοποίησε την άμβλωση, αλλά επέτρεψε επίσης στις πολιτείες να περιορίζουν την πρόσβαση στην άμβλωση προς το συμφέρον του «αγέννη-

63. Sam Rosenfeld and Daniel Schlozman, “Did the Democrats Fuck It Up? Abortion Politics and the Long Road to Dobbs,” N+1, 19 Μαΐου, 2022.

του παιδιού»⁶⁴. Η βουλευτής της Νέας Υόρκης Μπέλλα Αμπζουγκ (Bella Abzug) προσπάθησε να κωδικοποιήσει το Roe το 1973. Εισηγάγε τον νόμο περί δικαιωμάτων άμβλωσης, H.R. 254, για να απαγορεύσει στις πολιτείες να θεσπίσουν πρόσθετους περιορισμούς στις άμβλώσεις. Το νομοσχέδιο δεν πέρασε από τη νομοθετική διαδικασία και οι πολιτείες συνέχισαν να θεσπίζουν σημαντικούς πρόσθετους περιορισμούς. «Και ανταποκρίνεται σε μια πολύ ανθρώπινη πραγματικότητα, ότι είναι πολύ πιο εύκολο να προσπαθήσεις να γκρεμίσεις κάτι παρά να το υπερασπιστείς», λέει ο Τζόσουα Πρέιγκερ (Joshua Prager), συγγραφέας του *The Family Roe*⁶⁵.

Το 2010, η Εθνική Επιτροπή για το Δικαίωμα στη Ζωή [National Right to Life Committee (NLRC)] συνέταξε τρία προσχέδια νομοσχεδίων για τους Ρεπουμπλικάνους στα νομοθετικά σώματα των πολιτειών, ένα από τα οποία περιελάμβανε απαγόρευση άμβλώσεων τις πρώτες είκοσι εβδομάδες. Μόνο η Νεμπράσκα είχε απαγόρευση άμβλώσεων στις πρώτες είκοσι εβδομάδες όταν το NLRC άρχισε να ασκεί πιέσεις για αυτήν το 2010, αλλά από τις 3 Μαΐου 2022, πάνω από το ένα τρίτο των πολιτειών έχουν πλέον μια τέτοια πολιτική⁶⁶.

Ως αποτέλεσμα, η πρόσβαση στις άμβλώσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες έχει επιδεινωθεί δραματικά. Μεταξύ 2011 και 2017, η κρατική νομοθεσία TRAP [*Στοχευμένη Ρύθμιση των Παρόχων Άμβλώσεων* (Targeted Regulation

64. Kliff, "The Secret History of Birth Control Pills".

65. Alexandra Zayas, "How the Pro-Choice Movement Lost the Battle for Roe", *Propublica*, 3 Μαΐου, 2022.

66. Kliff, "The Secret History of Birth Control Pills".

of Abortion Providers)] έκλεισε 50 κλινικές στον Νότο και 33 στα Κεντροδυτικά, σύμφωνα με το Ινστιτούτο Guttmacher⁶⁷. Τα τελευταία δύο χρόνια, οι συνθήκες της πανδημίας και η ανεπαρκής χρηματοδότηση εξανάγκασαν το κλείσιμο 41 κλινικών⁶⁸.

Οι Δημοκρατικοί είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα χρησιμοποιήσουν τη *Ντομπς εναντίον Τζάκσον* για να προσελκύσουν ψήφους για τις επόμενες ενδιάμεσες εκλογές, αλλά το Δημοκρατικό Κόμμα είναι απίθανο να δημιουργήσει την υπερπλειοψηφία που χρειάζεται ώστε να παρακαμφθεί η πολιτική κωλυσιεργία και να κωδικοποιηθούν τα δικαιώματα υπέρ της άμβλωσης⁶⁹.

Τι λείπει από το κίνημα υπέρ της επιλογής;

Η πίεση και οι εκλογικές στρατηγικές που χρησιμοποιούν οι φιλελεύθερες ομάδες υπέρ της επιλογής δεν είναι αρκετά αποτελεσματικές. Μια λογική που επικεντρώνεται στις αποφάσεις του Ανώτατου Δικαστηρίου και στην επέκταση των συνταγματικών δικαιωμάτων δεν μπορεί να πετύχει πολλά. Παράδειγμα αποτελεί η δίκη *ΗΠΑ εναντίον Τέξας* (United States v. Texas), κατά την οποία το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών επικύρωσε την απαγόρευση των

67. Guttmacher Institute, “Targeted Regulation of Abortion Providers (TRAP) Laws”, New York: Guttmacher Institute, Ιανουάριος 2020.

68. Abigail Abrams, “Many Independent Abortion Clinics Are Closing, Permanently”, *Time*, 2 Δεκεμβρίου, 2020.

69. Miriam Berg, “Texas Law Will Ban Abortion at 6 Weeks and Let Anyone Sue Texans Who Help Someone Get an Abortion”, *Planned Parenthood Blog*, 13 Ιουλίου, 2021.

εκτρώσεων στο Τέξας, γνωστή και ως Texas SB 8. Η εν λόγω νομοθεσία απαγορεύει τις εκτρώσεις μετά την έκτη εβδομάδα και η επιβολή του βασίζεται στις πολιτοφυλακές⁷⁰. Είναι ο πιο δρακόντιος περιορισμός εκτρώσεων σε όλη τη χώρα (τουλάχιστον τη στιγμή που γράφεται το κείμενο).

Στον απόηχο αυτής της απόφασης, οργανώσεις για την αναπαραγωγική δικαιοσύνη συσπειρώθηκαν με σκοπό να καταστήσουν τις εκτρώσεις όσο το δυνατόν πιο προσβάσιμες. Η γενική διευθύντρια Πρόσβασης στην Αναπαραγωγική Δικαιοσύνη (ACCESS REPRODUCTIVE JUSTICE), Τζέσικα Πίνκνεϊ (Jessica Pinckney), σημείωσε τις προσπάθειες της οργάνωσης να βελτιώσει την πρόσβαση στις εκτρώσεις μετά την απόφαση. Σε ένα δελτίου τύπου, η οργάνωση που χρηματοδοτεί εκτρώσεις και παρέχει υποστήριξη και βοήθεια μέσα από τη μεταφορά, τη διαμονή και τη φροντίδα παιδιών σε άτομα που αναζητούν έκτρωση στην Καλιφόρνια, δήλωσε ότι «δεσμευόμαστε να κάνουμε ό,τι περνάει από το χέρι μας για να διασφαλίσουμε την πλήρη πρόσβαση σε εκτρώσεις και αναπαραγωγική περίθαλψη σε άτομα που τις χρειάζονται, γιατί οι περιοριστικοί νόμοι δεν θα καθορίσουν το μέλλον» των ανθρώπων μας⁷¹.

Τις μέρες που ακολούθησαν την επιβολή απαγόρευσης εκτρώσεων μετά την έκτη εβδομάδα στο Τέξας, η NARAL

70. Dan Mangan, "Texas Abortion Law: Supreme Court Allows Lawsuit to Proceed," CNBC, 10 Δεκεμβρίου, 2021.

71. Planned Parenthood, "California Future of Abortion Council Releases New Report with Recommendations to Protect & Expand Abortion Access in California," Sacramento, CA: Planned Parenthood Affiliates of California, 8 Δεκεμβρίου, 2021.

έστειλε ένα email ανακοινώνοντας έναν έρανο και την πρόθεσή της να «κάνει δωρεά μέρος των κερδών σε ένα κρατικό κονδύλι για τις εκτρώσεις», με το υπόλοιπο ποσό να παραμένει στην οργάνωση. Παρόλα αυτά το email δεν διευκρίνιζε ποιο κονδύλι θα λάβει τη δωρεά. Πολλοί κατηγορήσαν τη NARAL ότι εκμεταλλεύτηκε την κατάσταση για να αρχίσει τον έρανο, με σκοπό να κρατήσει μέρος των κερδών. Στη συνέχεια, η NARAL δημοσίευσε στο twitter μια συλλογή υπογραφών για την στήριξη του *Νομοσχεδίου σχετικά με την Προστασία της Γυναικείας Υγείας* [Women's Health Protection Act (WHPA)], που δεν έκανε καμία αναφορά στα τοπικά ταμεία εκτρώσεων από μικρότερες ριζοσπαστικές ομάδες⁷².

Αυτό το περιστατικό ανακλά μια μακροχρόνια ενδοκινηματική ένταση, υποστηρίζει η Μαρί Σολίς (Marie Solis) στο περιοδικό Jezebel. Τα εν λόγω ιδρύματα, που συνήθως διοικούνται από λευκές γυναίκες, έχουν διοικητικά συμβούλια και εξαρτώνται από εκατομμύρια δολάρια κρατικών επιχορηγήσεων, σημαντικές δωρεές και συνδρομές μελών. Μεγάλες εθνικές οργανώσεις όπως η *Ομοσπονδία Προγραμματισμένης Γονιμότητας της Αμερικής* και η NARAL ασκούν πιέσεις στον Λευκό Οίκο και στο Κογκρέσο για να αλλάξουν οι νόμοι για τις εκτρώσεις, διαμορφώνουν πολιτικές και επηρεάζουν την κοινή γνώμη. Ενώ η *Ομοσπονδία Προγραμματισμένης Γονιμότητας της Αμερικής* και η NARAL συντονίζουν εκστρατείες σε πολιτείες ή στηρίζουν νέες νομοθεσίες, οι ομάδες από τα κάτω πραγματοποιούν την πραγματικά αναγκαία δουλειά⁷³.

72. Marie Solis, "The Limits of the Mainstream Abortion Rights Movement," Jezebel, 7 Οκτωβρίου, 2021.

73. Solis, "Limits of the Mainstream Movement".

Πολλά από τα ταμεία εκτρώσεων της χώρας διοικούνται από γυναίκες χρώματος, όπως και όλες οι οργανώσεις αναπαραγωγικής δικαιοσύνης. Τα ταμεία εκτρώσεων και οι οργανώσεις αναπαραγωγικής δικαιοσύνης συνηγορούν πιο άμεσα· γενικά πληρώνουν τα ταξίδια, τη διαμονή και τη φροντίδα των παιδιών, καθώς και την ίδια την έκτρωση. Οι εθελοντές που οργανώνουν αυτήν τη φροντίδα βλέπουν τον ρόλο τους ως τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ του νομικού δικαιώματος στην έκτρωση και της πραγματικής πρόσβασης στην περίθαλψη⁷⁴.

Πολλές οργανώσεις, όπως η *Ομοσπονδία Προγραμματισμένης Γονιμότητας της Αμερικής*, με το πρόσχημα της διατήρησης μιας μετριοπαθούς πολιτικής στάσης, έφτασαν στο σημείο να αντιτίθενται στην πρόσβαση των γυναικών στην αντισύλληψη. Παραδείγματος χάρη, η μη συνταγογραφούμενη επείγουσα αντισύλληψη ήταν ένα κύριο πεδίο αγώνα για το κίνημα των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων στις αρχές του 2000, όπως λέει η Τζένι Μπράουν που είναι μέλος στο *Εθνικό Κίνημα Γυναικείας Απελευθέρωσης* [National Women's Liberation Movement (NWLM)] στο περιοδικό *Jezebel*. Η NWLM άσκησε πίεση στην FDA για να εγκρίνει την μη συνταγογραφούμενη επείγουσα αντισύλληψη χωρίς κανένα περιορισμό, ενώ η NARAL και η *Ομοσπονδία Προγραμματισμένης Γονιμότητας της Αμερικής* τοποθετήθηκαν κατά του ζητήματος. Σύμφωνα με την Μπράουν, τα κεφάλια αυτών των οργανώσεων ανησυχούσαν για την περίπτωση που ο αγώνας μετασχηματιζόταν σε διεκδίκηση της πρόσβασης των αντισυλληπτικών χαπιών στις έφηβες. Πρότειναν την επιδίωξη ενός λιγότερα υψηλού στόχου, όπως ήταν η διαθεσιμότητα του

74. Solis, "Limits of the Mainstream Movement".

χαπιού στα δωμάτια πρώτων βοηθειών για τα θύματα βιασμού. Αντ' αυτού, η Μπράουν και η NWLM επιδίωξαν τακτικές που θεωρήθηκαν υπερβολικά ριζοσπαστικές και επιθετικές από άλλες μεγάλες οργανώσεις. Έστειλαν στην FDA ένα γράμμα υπογεγραμμένο από χιλιάδες υποστηρικτές που απειλούσαν ότι θα παρανομήσουν και θα μοιράσουν αντισυλληπτικά εκτάκτου ανάγκης. Η Μπράουν και οι συνδιοργανωτές της βρήκαν γιατρούς που ήταν πρόθυμοι να συνταγογραφήσουν φάρμακα και να τα διαμοιράσουν παράνομα. Εννιά γυναίκες, συμπεριλαμβανομένης και της Μπράουν, συνελήφθησαν σε μια καθιστική διαμαρτυρία έξω από τα γραφεία της FDA στο Μέριλαντ. Το 2013, η FDA ενέκρινε μη συνταγογραφούμενα αντισυλληπτικά για όλες τις ηλικίες. Αυτό κατέστη δυνατό, στηρίζει η Μπράουν, λόγω των διεκδικήσεων των ριζοσπαστικών ακτιβιστριών των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων⁷⁵.

Συμπεράσματα

Για πολλές φτωχές γυναίκες, καθώς και γυναίκες που ανήκουν σε μειονότητες η πρόσβαση σε έκτρωση είναι ήδη αρκετά δύσκολη. Η Σίμπσον (Simpson) λέει ότι πάνω από 100 αντιεκτρωτικά νομοσχέδια που περιορίζουν ή απαγορεύουν την έκτρωση έχουν περάσει σε 19 πολιτείες μόνο τον τελευταίο χρόνο⁷⁶. Η απώλεια του συνταγματικού δικαιώματος στην έκτρωση είναι ένα εμπόδιο, αλλά δεν είναι το μοναδικό.

Οι ανήλικες μπορούν να ζητήσουν έκτρωση μόνο με την συναίνεση ενός γονιού, μια δικαστική απόφαση ή μια έφε-

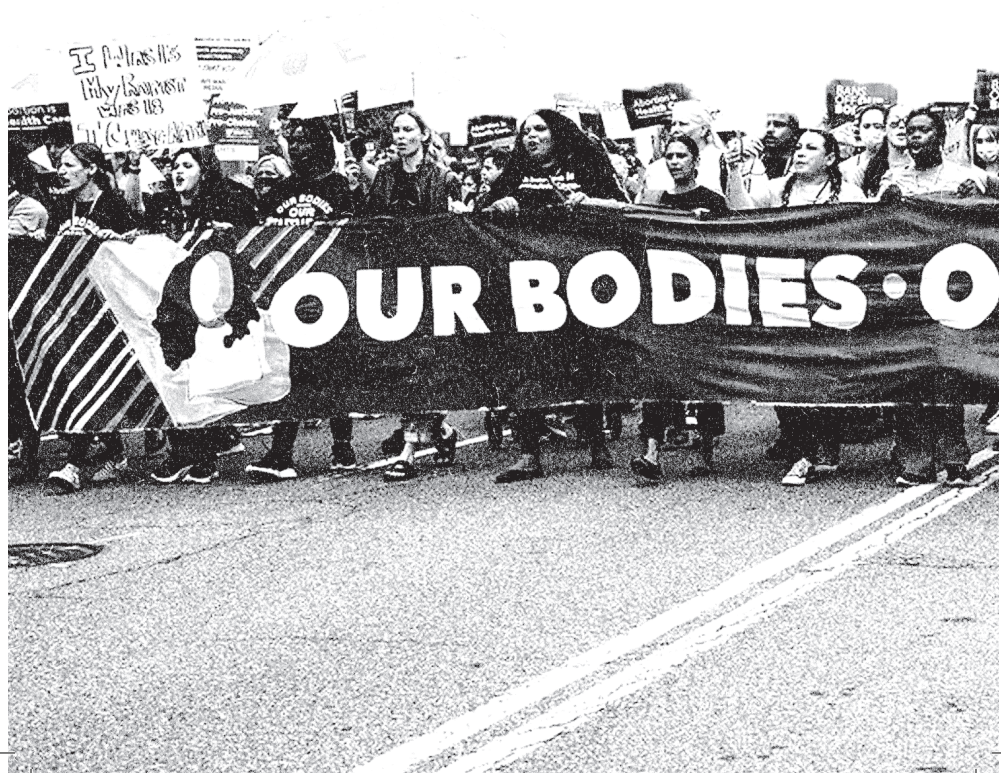
75. Solis, "Limits of the Mainstream Movement".

76. Monica Simpson, "To Be Pro-Choice, You Must Have the Privilege of Having Choices," New York Times, 11 Απριλίου, 2022.

ση. Γυναίκες που είναι έγκυες και θέλουν να κάνουν έκτρωση αλλά πρέπει να ταξιδέψουν σε άλλη πολιτεία, πρέπει να βρουν έναν τρόπο να πληρώσουν το ταξίδι τους, τη διαμονή και τα σχετικά κόστη. Είναι δύσκολο να βρεις στο διαδίκτυο έναν γιατρό που να κάνει εκτρώσεις λόγω των συνεχόμενων παρενοχλήσεων. Η έκτρωση δεν διδάσκεται πλέον στις σχολές ως μέρος του κύριου προγράμματος σπουδών. Προκειμένου να συμμορφωθούν με τους αυστηρούς κανονισμούς προσωπικών δεδομένων και να αποφύγουν να εκτεθούν σε βία, οι γιατροί που πραγματοποιούν εκτρώσεις και οι εργαζόμενοί τους, προσπαθούν να μην διαρρέουν πληροφορίες στο τηλέφωνο, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικά με τη διαδικασία και την τιμή. Σε πολλά κέντρα, οι ασθενείς απαιτείται να κλείσουν δύο ραντεβού, ένα συμβουλευτικό και ένα για την επέμβαση. Σύμφωνα με την Πάμελα Μπριτζγουότερ Τουρ (Pamela Bridgewater Toure), καμιά άλλη ιατρική διαδικασία δεν υποβάλει τους ασθενείς σε αυτό το επίπεδο δυσκολίας, γραφειοκρατίας, μη διαφάνειας, βίας και εκφοβισμού⁷⁷.

Οι αρχές που διέπουν την αναπαραγωγική δικαιοσύνη μπορούν να γίνουν η πυξίδα μας στον αγώνα για μια πιο ισότιμη κοινωνία. Αν προτεραιοποιήσουμε τη διαφύλαξη της «επιλογής» αντί για την επιδίωξη της δικαιοσύνης, ή αν επιστήσουμε την προσοχή μας στην έκτρωση αντί για τις υπόλοιπες πτυχές της αναπαραγωγικής περιθάλψης, μπορεί να καταλήξουμε χωρίς καθόλου επιλογές.

77. Pamela Bridgewater, "Transforming Silence: The Personal, Political, and Pedagogical Prism of Abortion Narrative," in *Radical Reproductive Justice: Foundations, Theory, Practice, Critique*, ed. Loretta J. Ross, Lynn Roberts, Erika Derkas, Whitney Peoples, and Pamela Bridgewater Toure, New York: Feminist Press, 2017, 236–8.

HUMAN RIGHTS BEGIN IN THE WOMB

HUMAN BEINGS ARE NOT DISPOSABLE

STUDENTS FOR LIFE.ORG
PROTECTION AT CONCEPTION

STUDENTS
I AM POST GENER
TEXT LIFE T

STU
I AM POS GENER
TEXT

STUDENTS FOR LIFE ACTION.ORG

ADOPTION SAVES LIVES

